

Problematika pohledávek ve výkaznictví podnikatelských subjektů

Diplomová práce

Studijní program:

N6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Podniková ekonomika

Autor práce:

Bc. Dominika Sobotová

Vedoucí práce:

Ing. Olga Malíková, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Zadání diplomové práce

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Dominika Sobotová**
Osobní číslo: E17000556
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: N6208T085 – Podniková ekonomika
Zadávající katedra: katedra financí a účetnictví
Vedoucí práce: Ing. Olga Malíková, Ph. D.
Konzultant práce: Ing. Jan Macek
Jizerské pekárny s. r. o., hlavní účetní

Název práce: **Problematika pohledávek ve výkaznictví podnikatelských subjektů**

Zásady pro vypracování:

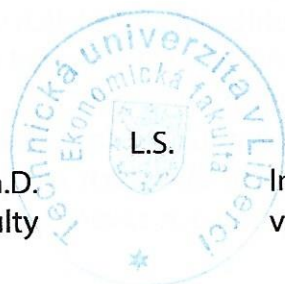
1. Teoretická východiska - právní, účetní a daňové aspekty evidence, oceňování a vykazování pohledávek v českých legislativních podmínkách, vliv mezinárodních účetních standardů.
2. Finanční ukazatele související s pohledávkami a jejich vliv na rozhodování účetní jednotky.
3. Účetní a daňový pohled na pohledávky a jejich dopad na hospodářský výsledek podniku. Nedobytné pohledávky a způsoby jejich zajištění.
4. Zhodnocení výsledků finančních ukazatelů a různých způsobů zajištění, návrhy řešení problematických pohledávek v účetních závěrkách skupiny vybraných podniků.
5. Syntéza vědomostních výstupů, formulace závěrečných hodnocení a doporučení.

Seznam odborné literatury:

- BRYCHTA, Ivan a aj. 2018. *Účetnictví podnikatelů 2018*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-989-3.
- HINKE, Jana, Dana BÁRKOVÁ a Zdeněk HRUŠKA. 2016. *Účetnictví 2: pokročilé aplikace*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-247-4281-6.
- PERTHEN, Ervín. 2015. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-952-6.
- ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. 2016. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing. ISBN 978-80-271-9351-6.
- DVOŘÁKOVÁ, Dana. 2017. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 5. vyd. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0692-8.
- HALL, Othneil. 2017. *The accounting tabloid: Receivables simply explained*. Bloomington: Abbott Press. ISBN 978-1-4582-1433-1.
- PROQUEST. 2018. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2018-09-30]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>

Rozsah práce: min. 65 normostran
Forma zpracování: tištěná / elektronická
Datum zadání práce: 1. října 2018
Datum odevzdání práce: 31. srpna 2020

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan Ekonomické fakulty

Ing. Martina Černíková, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2018

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že texty tištěné verze práce a elektronické verze práce vložené do IS/STAG se shodují.

19. prosince 2019

Bc. Dominika Sobotová

Anotace

Diplomová práce se zabývá pohledávkami u pekárenských podniků, k problematice pohledávek se řadí riziko nedobytnosti a s tím související způsoby zajištění. V úvodu se práce věnuje teoretickému vymezení pohledávek s ohledem na aspekt právní, účetní, daňový a mezinárodních účetních standardů. Dále se teoretická část blíže věnuje zajištěním pohledávek a také vybraným finančním ukazatelům souvisejícími s pohledávkami. V praktické části jsou analyzovány pohledávky u vybrané skupiny pekárenských podniků, jedná se o analýzu pohledávek v příloze účetní závěrky, dále zjištění závislosti souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti vůči vybraným charakteristikám a v neposlední řadě v rámci modelového příkladu vyhodnocení vybraných způsobů zajištění pohledávek ve vztahu ke zvoleným preferencím. Cílem práce je zhodnocení vykazování pohledávek v příloze účetní závěrky, dílčími cíli jsou ověření hypotézy nepřímé závislosti mezi počtem podnikových prodejen a souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti a vyhodnocení vybraných způsobů zajištění pohledávek.

Klíčová slova

pohledávky, opravné položky, nedobytnost pohledávek, zajištění, příloha k účetní závěrce

Annotation

The issue of receivables in the reporting of business entities

The diploma thesis deals with receivables from bakery businesses, the issue of receivables includes the risk of bad debts and the associated collateral arrangements. In the introduction, the diploma thesis is devoted to the theoretical definition of receivables with respect to aspects of legal, accounting, tax and International Financial Reporting Standards. Furthermore, the theoretical part is more closely devoted to securing receivables, as well as selected financial indicators related to receivables. In the practical part, claims are analysed within a selected group of bakery businesses, it is an analysis of receivables in the notes to the financial statements, subsequently determination of the dependency of the aggregate value of overdue receivables on the selected characteristics, and not least as part of a model example of the assessment of selected ways of securing claims in relation to the preferences chosen. The aim of the diploma thesis is to evaluate the reporting of receivables in the notes to the financial statements, the partial objectives being to verify the hypothesis of indirect dependence between the number of business outlets and the aggregate value of overdue receivables and to evaluate selected ways of securing receivables.

Key words

receivables, bad debt allowance, bad debt, reinsurance, notes to the financial statements

Poděkování

Chtěla bych velmi poděkovat Ing. Olze Malíkové, Ph.D. za cenné připomínky a rady v průběhu zpracování diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala celé své rodině především za trpělivost a podporu po celou dobu navazujícího studia.

Obsah

SEZNAM TABULEK	13
SEZNAM OBRÁZKŮ	15
SEZNAM ZKRATEK, ZNAČEK A SYMBOLŮ.....	16
ÚVOD	17
1 POHLEDÁVKY V RŮZNÝCH ASPEKTECH.....	19
1.1 PRÁVNÍ HLEDISKO K POHLEDÁVKÁM	19
1.2 ÚČETNÍ HLEDISKO K POHLEDÁVKÁM	20
1.3 DAŇOVÉ HLEDISKO K POHLEDÁVKÁM	21
1.4 HLEDISKO PROBLEMATIKY POHLEDÁVEK V MEZINÁRODNÍCH ÚČETNÍCH STANDARDECH.....	23
2 POHLEDÁVKY – ÚČTOVÁNÍ A JEJICH VLIV NA FINANCE PODNIKU... 32	
2.1 OKAMŽIK USKUTEČNĚNÍ ÚČETNÍHO PŘÍPADU A OCEŇOVÁNÍ POHLEDÁVEK.....	32
2.2 ÚČETNÍ PŘÍPADY S POHLEDÁVKAMI.....	32
2.3 POHLEDÁVKY PO SPLATNOSTI	34
2.4 ZÁNİK POHLEDÁVKY	35
2.5 ZAJIŠTĚNÍ A ŘÍZENÍ POHLEDÁVEK.....	36
2.5.1 Právní zajištění pohledávek.....	38
2.5.2 Platební zajištění pohledávek.....	40
2.5.3 Pojištění pohledávek.....	46
2.6 VYBRANÉ FINANČNÍ UKAZATELE HODNOTÍCÍ KVALITATIVNÍ CHARAKTERISTIKY POHLEDÁVEK.....	47
3 POHLEDÁVKY V PEKÁRENSKÉM OBORU.....	50
3.1 CHARAKTERISTIKA PEKÁRENSTVÍ	50
3.2 POHLEDÁVKY VE SPOLEČNOSTI JIZERSKÉ PEKÁRNY, SPOL. S R. O.....	53
3.2.1 Rozsah činnosti výroby a historie společnosti Jizerské pekárny, spol. s r. o. .	53
3.2.2 Hospodaření společnosti v letech 2015 – 2017.....	55
3.2.3 Finanční situace v letech 2015 – 2017	56
3.2.4 Cenová, úvěrová a likvidní rizika v letech 2015 – 2017.....	57
3.2.5 Pohledávky společnosti v rozvaze v letech 2015 – 2017	59

3.2.6	<i>Pohledávky společnosti v příloze k účetní závěrce v letech 2015 – 2017</i>	60
3.3	POHLEDÁVKY VE VYBRANÝCH PEKAŘSKÝCH PODNICÍCH	62
3.3.1	<i>Kritéria výběru</i>	62
3.3.2	<i>Faktory ovlivňující pohledávky pekárenských podniků</i>	64
3.4	POHLEDÁVKY V PŘÍLOZE ÚČETNÍ ZÁVĚRKY VE VYBRANÝCH PEKAŘSKÝCH PODNICÍCH	65
3.5	POSOUZENÍ ZÁVISLOSTI VYBRANÝCH CHARAKTERISTIK POMOCÍ KORELACE	76
3.5.1	<i>Teoretická východiska</i>	76
3.5.2	<i>Výpočet korelačního koeficientu</i>	79
3.6	VLIV VYBRANÝCH ZPŮSOBŮ ZAJIŠTĚNÍ NA HOSPODÁŘSKÝ VÝSLEDEK A NA VÝPOČET DANĚ Z PŘÍJMŮ	83
3.6.1	<i>Factoring</i>	83
3.6.2	<i>Zaplacení pohledávky směnkou s následným eskontem bance</i>	84
3.6.3	<i>Kapitalizace pohledávky</i>	85
3.6.4	<i>Smluvní pokuta</i>	86
3.6.5	<i>Započtení dluhů</i>	87
3.6.6	<i>Vyhodnocení vybraných variant</i>	87
3.7	SHRNUTÍ	94
	ZÁVĚR	98
	CITOVANÉ ZDROJE	101
	SEZNAM PŘÍLOH	108

Seznam tabulek

Tab. 3.1 – Vlastní odběrní síť podniku Jizerské pekárny spol. s r. o. v letech 2015 – 2017...	56
Tab. 3.2 – Investice podniku Jizerské pekárny spol. s r. o. v letech 2015 – 2017.....	57
Tab. 3.3 – Finanční ukazatelé podniku Jizerské pekárny spol. s r.o.– v letech 2015 - 2017	57
Tab. 3.4 – Vybrané poměrové ukazatele společnosti Jizerské pekárny, 2015 – 2017	58
Tab. 3.5 – Pohledávky v rozvaze Jizerských pekáren, spol. s r. o. (2015 – 2017).....	59
Tab. 3.6 – Pohledávky vůči podnikům ve skupině Jizerské pekárny (2015 – 2017)	62
Tab. 3.7 – Aktuální úrokové sazby v kontokorentním úvěru u vybraných peněžních ústavů	69
Tab. 3.8 - Náklady spojené s faktoringem.....	70
Tab. 3.9 – Porovnání nákladů faktoringu s náklady kontokorentního úvěru	71
Tab. 3.10 – Vývoj finančních ukazatelů u pekářských podniků v Libereckém kraji	75
Tab. 3.11 – Pearsonův korelační koeficient vybraných charakteristik u vybraných pekařských společností.....	79
Tab. 3.12 – Spearmanův pořadový korelační koeficient vybraných charakteristik u vybraných pekařských společností	81
Tab. 3.13 – Účtování faktoringu a jeho dopad do výsledku hospodaření	84
Tab. 3.14 – Účtování se směnkou s následným eskontem směnky bance.....	84
Tab. 3.15 – Dopad směnky s následným eskontem do výsledku hospodaření.....	85
Tab. 3.16 – Účtování při kapitalizaci pohledávky.....	85
Tab. 3.17 – Dopad kapitalizace pohledávky do výsledku hospodaření.....	86

Tab. 3.18 – Účtování smluvní pokuty a její dopad do výsledku hospodaření	86
Tab. 3.20 – Účtování započtení dluhů a jeho vliv do výsledku hospodaření.....	87
Tab. 3.21 – Vyhodnocení vybraných způsobů zajištění.....	90
Tab. 3.22 – Bodové hodnocení vybraných variant zajištění	91

Seznam obrázků

Obr. 2.1 – Schéma regresního faktoringu.....	43
Obr. 2.2 – Schéma bezregresního faktoringu	44
Obr. 3.1 – Vývoj pohledávek po splatnosti společnosti Jizerské pekárny (2015 – 2017)...	61
Obr. 3.2 - Způsob tvorby opravných položek k pohledávkám vybraných pekářenských podniků.....	67
Obr. 3.3 - Rozložení typů zajištění pohledávek ve vybraných pekářenských podnicích	68
Obr. 3.4 – Pohledávky po splatnosti u sledovaných podniků.....	72
Obr. 3.5 – Zobrazení síly závislosti Pearsonova korelačního koeficientu u vybraných charakteristik	80
Obr. 3.6– Grafické zobrazení síly závislosti mezi vybranými charakteristikami u vzorku pekářenských podniků	82

Seznam zkratk, značek a symbolů

CF	cash flow
CZ NACE	statistická klasifikace ekonomických činností
EGAP	Exportní a pojišťovací společnost a. s.
HACCP	systém stanovení kritických kontrolních bodů
IAS	mezinárodní účetní standardy
IFRS	mezinárodní standardy účetního výkaznictví
IFS Food	certifikace standardů bezpečnosti potravin
LIBOR	London Inter Bank Offered Rate
PPL	provozní pohotová likvidita
PS	počáteční stav
ÚJ	účetní jednotka
VH	výsledek hospodaření
ZK	základní kapitál

Úvod

Téma pohledávek a rizik s nimi spojenými je prvkem v účetní problematice spojený s každým nárokem, který je založen na smluvním dodavatelsko-odběratelském vztahu. Jelikož je každý podnik závislý na přeměně pohledávek ve finanční prostředky, měl by podnik přesně znát jeho možnosti v oblasti poskytování obchodních úvěrů, s čímž je také spojená analýza schopnosti odběratelů dostát svým závazkům včas a ve správné výši. I přes veškeré kroky, které podnik učinil k eliminaci rizikového faktoru, není definitivní jistota, že obdrží své finanční prostředky. Pro uchování finanční stability a předcházení druhotné platební neschopnosti je pro účetní jednotky důležité efektivně řídit své pohledávky a také optimálně zvolit metodu zajištění.

Diplomová práce je zaměřena na pohledávky ve výkaznictví podnikatelských subjektů, kterými jsou podniky specializující se v pekárenské výrobě. Do problematiky pohledávek je zahrnuté téma týkající se pohledávek po splatnosti, resp. nedobytných pohledávek. Výchozí informace k jednotlivým podnikům vychází z dostupných účetních závěrek zveřejněných ve Sbírce listin za sledované období roku 2017. Do problematiky je také vhodné zařadit možnosti jejich zajištění, jakožto prevence druhotné platební neschopnosti.

Cílem diplomové práce je ověření zda vykazování pohledávek a riziko jejich nedobytnosti vybrané podniky evidují v souladu se zásadou opatrnosti uváděných v přílohách účetních závěrek. Dílčím cílem je potvrdit či vyvrátit domněnku existence vztahu mezi počtem podnikových prodejů a souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti a dalším dílčím cílem je vyhodnocení výsledků ukazatelů aktivity. V neposlední řadě je cílem zjistit jaký způsob zajištění je pro účetní jednotky výhodný.

V úvodních kapitolách je vyloženo teoretický základ pohledávek v oblasti právních, účetních a daňových souvislostí, následně je věnován prostor mezinárodním účetním standardům a jejich přístupům ve vykazování pohledávek. Dále jsou popsány možnosti vybraných způsobů zajištění pohledávek, s tím související vliv vybraných ukazatelů finanční analýzy zvláště ukazatele z oblasti aktivity podniku.

Závěrečná kapitola je věnována samotnému šetření pohledávek u pekárenských společností, na jejím úvodu je třeba poskytnout celkový pohled na aktuální stav na pekárenském trhu v ČR, který bude následně konkretizován na podniku Jizerské pekárny

spol. s r. o. Cílem této kapitoly je zanalyzovat vykazování pohledávek uváděných v přílohách účetních závěrek ve skupině vybraných pekárenských podniků s následným zhodnocením používaných způsobů zajištění, kde nejčastěji používaný způsob zajištění bude pomocí metody komparace porovnán s faktoringem. Kapitola je doplněna také o zhodnocení finančních ukazatelů aktivity v jednotlivých podnicích.

V teoretické části se kapitoly věnují literární rešerši problematiky pohledávek, jejich nedobytnosti, a způsoby řešení problematických pohledávek. V úvodu praktické části dochází k deskriptivní analýze nejprve celého pekárenského trhu s konkretizací vybraného podniku a následně práce plynule přechází k analýze skupiny vybraných podniků. Ze zjištěných poznatků je následně pomocí syntézy dosaženo jednotlivých závěrů týkající se problematiky pohledávek v příloze. V rámci využití metody komparace došlo k porovnání nejčastěji využívaného způsobu zajištění u vybrané skupiny podniků s faktoringem. Dále diplomová práce statistickým modelem metodou korelace ověřuje platnost domněnky, která je založena na vztahu počtu podnikových prodejen a souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti ve vybrané skupině pekárenských podniků. V souvislosti se zajištěním pohledávek je v závěru práce vytvořena modelová situace doporučených způsobů, pomocí které dojde k vyhodnocení vybraných způsobů zajištění na výsledek hospodaření účetní jednotky a dále také na daň z příjmů. Celkové vyhodnocení je provedeno principem bodování jednotlivých preferencí na základě výchozích předpokladů, s následným komentářem výsledného pořadí jednotlivých vybraných metod zajištění.

1 Pohledávky v různých aspektech

Výskyt pohledávek provází člověka jak v běžném, tak v profesionálním životě. Za každý počin, který někomu přináší prospěch, můžeme pohledávat odměnu za tuto zásluhu. Nejpatrněji pohledávky vidíme u ekonomických subjektů, které poskytují služby či prodávají výrobky a zboží. Za své výkony požadují zpravidla finanční odměny, můžeme se setkat i s odměnou naturální či s různými formami barteru.

Jestliže se budeme ptát na historii pohledávek, je zřejmé, že jejich vznik se váže k prvopočátku obchodování mezi rodovými klany. Malíková (2011) odkazuje na Ottův obchodní slovník, který řadí mezi první zaznamenávání účtů tzv. vrubovky neboli záznamy vedené zářezem do dřevěné hole. V průběhu staletí se účetní záznamy přizpůsobovaly nárokům jejich uživatelům. První písemná zmínka, která popsala základní principy účetnictví, pochází z roku 1494, autorem byl italský františkánský mnich Luca Pacioli.

Protikladem pohledávek jsou závazky, spotřeba služeb či výrobků zavazuje konzumenta odvést určitou odměnu jejich výrobcí. Systém pohledávek a závazků je základní princip vytváření ziskové hodnoty jednotlivých ekonomických subjektů, ale to pouze ve velice zjednodušené verzi.

Na pohledávky můžeme nahlížet z různých úhlů pohledu, proto je nutné si uvědomit, pro jaký účel s pohledávkami pracujeme. V České republice máme několik právních norem, které je upravují. Zvlášť na ně pohlížíme z občansko-právního hlediska, zvlášť z podstaty účetní a také daňový pohled se liší od předchozích právních norem.

1.1 Právní hledisko k pohledávkám

Právní úpravu pohledávek nalezneme v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dle znění pozdějších předpisů (dále jen občanský zákoník). Najdeme zde problematiku závazkových vztahů potažmo obecnou úpravu smluv. Dále se zákon věnuje především vypořádáním a zajištěním dluhů, právům věřitelů a postupem jejich vymáhání.

Definici pohledávky jako takovou v zákoně nenajdeme, ačkoliv se pojem pohledávky v textu zákona vyskytuje, lze ji ale odvodit z definice závazku. Občanský zákoník definuje závazkový vztah jako vztah věřitele a dlužníka, kdy věřitel má právo na plnění z tohoto

vztahu čili pohledávku a věřitelovou povinností je dostát svým závazkům a dluh uspokojit. (CzechTrade, 2018)

Dále nám občanský zákoník v § 1723 určuje, v jakých situacích pohledávky vznikají:

- ze smlouvy,
- z protiprávního konání,
- popřípadě z jiného skutečnosti, dle právního řádu. (Česko, 2012)

Dlužník je proto povinen ve smyslu občanského zákoníku něco dát, něco konat, zdržet se něčeho či něco strpět a věřitel má samozřejmě právo tyto skutečnosti po dlužníkovi vyžadovat. Uzavřením smlouvy vzniká dvoustranný vztah, kdy obě smluvní strany mají jak práva, tak povinnosti z ní vyplývající. Dodavateli vzniká povinnost dodat zboží či služby a na opak očekává uhrazení pohledávky. Odběratel má právo na dodání zboží či služby a jeho povinností je uhradit dodavateli smlouvenou cenu. (Česko, 2012)

1.2 Účetní hledisko k pohledávkám

Účetnictví je upraveno zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o účetnictví). Zákon upravuje okamžik uskutečnění účetního případu, ocenění, opravné položky, odpis a zánik pohledávky. Upřesnění a rozdělení pohledávek upravuje prováděcí vyhláška k zákonu o účetnictví č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále vyhláška). Je třeba zmínit také České účetní standardy, především č. 005 a č. 017, které se také zabývají problematikou pohledávek a opravných položek.

Základní dělení pohledávek je na peněžní a nepeněžní. Peněžní dávají odběrateli požadovat právo na peníze a nepeněžní pohledávky dávají právo požadovat jiný druh plnění, např. protislužbou.

Dále rozlišujeme pohledávky na krátkodobé a dlouhodobé. Dlouhodobé jsou takové, jejichž splatnost je od data vykázání v účetní závěrce delší než jeden rok a dále odložená daňová pohledávka. Jako příklad můžeme uvést pohledávky z obchodních vztahů, pohledávky za společníky, dlouhodobé poskytnuté zálohy či dohadné účty pasivní. Zásadní chybou je vykazování pohledávek po splatnosti v položce dlouhodobých pohledávek, uvádějí se jako krátkodobé nedobytné pohledávky. (Hinke, 2016)

Krátkodobé pohledávky jsou odlišné z hlediska času tím, že v daném účetním období má dojít k jejich úhradě. Typ pohledávek je podobný jako v předchozích případech, pouze se liší ve splatnosti, mezi krátkodobé patří i pohledávky za státem. (Müllerová, 2016)

V běžných situacích zaniká pohledávka její úhradou. V současné podnikatelské praxi není výjimkou, že k úhradě od odběratele nedojde. Důvodů může být několik, např. neochota zaplatit nebo nedostatek financí. Tyto problematické položky nazýváme nedobytné pohledávky a je nutno s nimi v rámci účetnictví adekvátně pracovat. Proto je nutné zabývat se opravnými položkami, odpisem pohledávek, jejich prodejem a ostatními formami zajištění. Všechny operace s pohledávkami různě ovlivňují hospodářský výsledek, potažmo základ daně z příjmů. (CzechTrade, 2018)

K účetnictví jednomyslně patří i výkaznictví, pohledávky dlouhodobé i krátkodobé patří do oběžného majetku, který najdeme v rozvaze pod položkou C. (Brychta, 2018)

Pokračování k účetní problematice pohledávek následuje v kapitole 2.

1.3 Daňové hledisko k pohledávkám

Z daňového pohledu je pro podnikající osoby důležité, zdali tvorba opravných položek k pohledávkám či odpis pohledávek je v souladu se zákonem o daních z příjmů, potažmo zákonem o rezervách. Mohou-li uplatit snížení daňové povinnosti či nikoliv. Řídíme se zákonem č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon o rezervách), který přesně vymezuje podmínky uplatnění nákladů v účetnictví daňových poplatníků. V zákoně o daních z příjmů tuto problematiku nalezneme v § 24.

Opravné položky jsou daňově uznatelné, pokud splňují definici položky, která je vynaložena za účelem dosažení, udržení a zajištění příjmů podnikajícího subjektu. Je možné o nich účtovat v případě, kdy při vzniku pohledávky došlo k souvztažnému zaúčtování do výnosů, dále nesmí být odepsána na vrub výsledku hospodaření. Zákon o rezervách vymezuje přesně, které opravné pohledávky je možno daňově uznat. Patří k nim: (Česko, 1992)

- opravné položky k pohledávkám za dlužníky, kteří jsou v insolventi,
- opravné položky k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994,

- opravné položky, které vznikly z titulu ručení za clo,
- opravné položky k pohledávkám do hodnoty 30 000 Kč, dle dalších zákonných podmínek. (Česko, 1992)

Pohledávky splatné po 31. prosinci 1994 dále dělíme na kategorii do 31. 12. 2013 a od 1. 1. 2014. Je nutné je takto rozlišovat vzhledem k rozdílnému tvoření opravných položek. Pohledávky od roku 2014 odepisujeme takto:

- 18 měsíců po splatnosti až do výše 50 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky,
- 36 měsíců po splatnosti až do výše 100 % neuhrazené rozvahové hodnoty pohledávky. (Česko, 1992)

Nové rozlišení tvorby pohledávek je mnohem jednodušší, počet skupin se snížil z šesti položek na dvě. Podmínky pro postoupené pohledávky jsou lehce odlišné, jejich hodnota musí přesahovat výši 200 000 Kč a zároveň je nutnost, aby poplatník daně z příjmů byl účasten řízení, buďto správního, rozhodčího, případně soudního. (Česko, 1992)

Opravné položky nelze tvořit k pohledávkám již odepsaným na vrub výsledku hospodaření, dále pokud vznikly jako pohledávka za členy obchodní korporace za upsaný základní kapitál, nebo také pohledávky vzniklé mezi spojenými osobami, které jsou přesněji vymezeny v zákoně o daních z příjmů. (STORMWARE s. r. o., 2017)

Je-li pohledávka do výše 30 000 Kč a sjednaná doba splatnosti je již po uplynutí nejméně 12 měsíců a zároveň výše pohledávky vůči jednomu subjektu bez příslušenství činí 30 000 Kč, má daňový poplatník právo na tvorbu opravné položky ve výši 100 %. (STORMWARE s. r. o., 2017)

Dále má věřitel dle zákona o daních z příjmů povinnost navýšit základ daně o nesplacené dluhy, to platí u promlčených pohledávek, jejichž doba splatnosti překročila 30 měsíců. Pokud v budoucnu dojde k částečné nebo úplné úhradě, může opět snížit základ daně. Pokud je pohledávka trvale nedobytná, lze tvořit daňově účinný odpis do výše vytvořené zákonné opravné položky. Tuto opravnou položku je před samotným odepsáním účetní jednotka povinna zrušit. (Vančurová, 2018)

1.4 Hledisko problematiky pohledávek v Mezinárodních účetních standardech

V souvislosti s pohledávkami bychom našli v mezinárodních účetních standardech IFRS dva nejvýznamnější předpisy, jsou jimi IFRS 15 Výnosy ze smluv se zákazníky, IFRS 9 Finanční nástroje a IAS 32 Finanční nástroje: vykazování. První dva zmíněné standardy vstoupily v platnost od 1. 1. 2018. Standard IFRS 15 byl vydán již v roce 2014 vzhledem k sjednocení přístupů k výnosům, nahrazuje IAS 11 Smlouvy o zhotovení a IAS 18 Výnosy. Obdobná situace je u standardu IFRS 9, který nahrazuje původní IAS 39. (Dvořáková, 2017)

Standard IFRS 15 Výnosy ze smluv se zákazníky provádí úpravu pohledávek. Cílem tohoto standardu je určit principy vykazování a vykazování informací, týkající se povahy, částky, času a nejistoty výnosů a peněžních toků pro uživatele účetních informací. Standard se výslovně věnuje smlouvám se zákazníky, úprava např. leasingu nebo pojistné smlouvy jsou řešeny v jiných předpisech. Zákazníkem pro účely tohoto předpisu myslíme osobu, která s účetní jednotkou uzavřela smlouvu za účelem získání zboží nebo služeb, která jsou běžným výstupem z činnosti podnikání, výměnou za protihodnotu. Pro ujasnění, že se jedná o smlouvu se zákazníkem, dle IFRS 15 je nezbytné evidovat následující skutečnosti: (IASB, 2018)

- 1) smlouva je oboustranně schválena,
- 2) jsou evidentní práva a povinnosti jednotlivých smluvních stran,
- 3) účetní jednotka přesně rozpozná platební podmínky vážící se k dodávanému zboží, službě,
- 4) smlouva má obchodní podstatu,
- 5) nastává pravděpodobnost, že účetní jednotka inkasuje protihodnotu za poskytnuté zboží, služby. (IASB, 2018)

Dvořáková (2017) popisuje úpravu standardu v rámci vzniklých výnosů pojících se ke smlouvám se zákazníky. Tyto výnosy jsou specifické tím, že se opakují v důsledku působení podnikatelských aktivit účetní jednotky. Výnos je definován okamžikem převzetí kontroly nad dodaným aktivem nebo služby na zákazníka, za který účetní jednotka očekává předpokládanou odměnu. Celý proces je založen na smluvní podstatě, proces je sledován v následujících několika krocích:

- 1) identifikace smlouvy s konkrétními právy a povinnostmi,
 - 2) identifikace povinností plynoucích ze smlouvy,
 - 3) určení ceny,
 - 4) alokace ceny dle jednotlivých povinností,
 - 5) rozpoznání odpovídajícího výnosu k okamžiku splnění jednotlivých povinností.
- (Dvořáková, 2017)

Dvořáková (2017) dále popisuje problematiku pravděpodobnosti budoucí úhrady. Již při vzniku smluvního vztahu je účetní jednotka povinna zahrnout do ocenění, s jakou pravděpodobností může dojít k nezaplacení smluvené hodnoty za poskytnuté zboží či služby. Pokud se účetní jednotka vážně domnívá, že částka nebude celá uhrazena, ve výnosech může evidovat pouze tu část, o které má velký předpoklad zaplacení.

Standard dále řeší problematiku agregace smluv, vyžaduje jejich agregaci jednak v případě smluv na splnění různých povinností a dále smlouvy s plněním stejného typu. Pokud se jedná o smlouvy se splněním různých povinností, sledujeme signifikantní znaky jako stejné období uzavření smlouvy s jedním zákazníkem, které dále splňují realizaci v rámci obchodního záměru. Druhým znakem je cena, která může ovlivňovat objem plnění v ostatních kontraktech. V podstatě jde o spojení takových smluv, které vykazují ekonomické souvislosti. Smlouvy sdružené stejným typem povinností je třeba agregovat zase z důvodu jednoho typu dodávek, které přinášejí stejné povinnosti, a které byly uzavřeny ve stejném období. Zde hovoříme o objemovém rozšíření stávající smlouvy. (IASB, 2017)

Velký dopad do účetnictví má také změna smlouvy, proto Dvořáková (2017) uvádí situaci rozpoznání změny v návaznosti na její vymahatelnost. Dojde-li ke změně smlouvy, která není vedena jako nová, odlišujeme dvě situace, jsou jimi nesplněné povinnosti z původní smlouvy, které se neliší od povinností ke dni modifikace smlouvy. Druhá situace nastává v případě, že nesplněná část povinností se odlišuje od povinností z již splněných v původní smlouvě. Účetní jednotka poté ukončí původní smlouvu a vytvoří smlouvu novou, která bude v platnosti na všechny dosud nesplněné dodávky. Hodnota plnění smlouvy je složena ze dvou atributů, hodnotou plnění z původních nesplněných povinností a hodnotou, která je zapříčiněna změnou smlouvy.

Ve smlouvě nacházíme veškeré povinnosti plynoucí z kontraktů, tyto odlišné povinnosti mohou být splněny jednorázově. Nebo mohou být plněny postupně v rámci série dodávek odlišných statků, které mají podobnou podstatu a mají obdobný způsob předání zákazníkovi. Odlišnost povinností je definována, když dodávky samostatně přinášejí užitek a lze je oddělit od dalších smluvních povinností. (Dvořáková, 2017)

Výnos vážící se k závazku k plnění je oceňován transakční cenou. Transakční cena je taková, která byla za konsensu obou smluvních stran sjednána s přihlédnutím k běžné praxi, pro účetní jednotku je to příjem, který dle jejího názoru dostatečně pokryje veškeré výdaje s dodáním zboží nebo služby spojené. Cena se může skládat jak z pevné, tak variabilní části nebo jejich kombinací. Pod variabilní částí si lze představit různé množstevní nebo věrností slevy, které si zákazník nárokuje ve smlouvě. Variabilní část ceny může účetní jednotka zahrnout do transakční ceny, pokud je uvedena ve smlouvě nebo pokud se účetní jednotka významně domnívá, že k úhradě v budoucnu dojde. Při odhadu variabilní části ceny je nutno kalkulovat s dodržáním zásady opatrnosti. Účetní jednotka musí brát v úvahu volatilitu trhu, časový horizont, zkušenosti z minulých let, celkové množství a různorodost variabilních složek a množství variant plateb v jednotlivých smlouvách. Aby na konci účtovacího období odpovídala transakční cena věrnému zobrazení je nutno provést aktualizaci, poté se provede zaúčtování změny hodnoty transakční ceny. (Dvořáková, 2017)

Jedním z prvků, které mohou ovlivnit transakční cenu, je prvek významnosti financování. Zde musí účetní jednotka přihlédnout k tomu, jak velké časové rozpětí dělí událost převedení práv k poskytnutému zboží či službám od samotného zaplacení. Odměna způsobená působením časové hodnoty peněz odráží bezrizikovou tržní úrokovou míru a kreditní riziko. Pokud vše proběhne v rámci jednoho roku, nemusí se prvek financování do transakční ceny vůbec zahrnovat. Pokud je časové rozpětí delší účetní jednotka má povinnost zahrnout do ceny vliv časové hodnoty peněz. Úhrada protihodnoty může proběhnout také v nepeněžní formě, v tomto případě oceňujeme reálnou hodnotou podle předpokládané formy úhrady. Pokud během účetního období dochází ke změnám transakční ceny, má účetní jednotka povinnost účtovat o těchto změnách do výnosů. Časový nesoulad mezi platbou a předáním smluvního požadavku může být také vázáno na jinou podmínku, např. odstranění kolaudačních závad. Jestliže finanční složka ceny

dosahuje významných hodnot je nutné tento výnos oddělit a samostatně jej vykázat ve výkazu o úplném výsledku hospodaření. (Dvořáková, 2017)

Standard IFRS 15 dále požaduje alokaci transakční ceny v závislosti na plnění jednotlivých povinností plynoucích ze smlouvy. Jednotlivé povinnosti mohou být oceňovány samostatně dle odhadu částky. Ocenění musí vycházet z dostupných tržních informací o ceně. Celková tržní cena je poté roztržněna na jednotlivé smluvní povinnosti. Odhad cen dodávek při nedostupnosti dostatku tržních informací ke stanovení ceny může být zjištěn následujícími metodami: (IASB, 2018)

- 1) odhad založený na tržní bázi:
 - a. průzkum trhu,
 - b. odkaz na cenu podobného aktiva,
- 2) odhad založený na základě očekávaných nákladů,
- 3) reziduální přístup k odhadu ceny (dostupné ceny aktiv a služeb jsou odečteny od celkové transakční ceny a reziduální hodnota je následně rozdělena mezi ty, u nichž samostatné ceny nejsou dostupné). (IASB, 2018)

Dále také alokujeme slevy, buď proporcionalně k jednotlivým položkám, nebo k těm, kterým se přímo váží. Stejně i variabilní složka ceny je alokována buďto k celé k smlouvě nebo jen k některým částem. (Dvořáková, 2017)

Neméně důležité je rozpoznání okamžiku pro zaúčtování výnosu, výnos lze vykázat, pokud účetní jednotka splní povinnosti plynoucí ze smlouvy a aktivum předá pod kontrolu zákazníkovi. Otázkou je co znamená předání kontroly. Pro zákazníka má význam možného přímého používání smluvního aktiva, neboli zákazník z aktiva může získat veškerý možný užitek a zároveň může zabránit třetím stranám v jeho užívání. Ze smlouvy se zákazníkům vyplývají dvě účetní položky, jednak aktivum a závazek s ním související. Standard rozlišuje pohledávky z obchodních vztahů, smluvní aktiva a smluvní závazek. (Dvořáková, 2017)

Účetní jednotce v souvislosti se vznikem smlouvy vznikají náklady, které by při jiné příležitosti nevznikly. Patří mezi ně náklady na uzavření smlouvy, tyto náklady lze aktivovat, pokud je domněnka úhrady příjmů ze smlouvy, jinak je o ně nutno snížit výsledek hospodaření v období, ke kterému náleží. Jako příklad je možno uvést provize,

pokud ovšem plnění povinností ze smlouvy je v horizontu do jednoho roku, není nutné náklady aktivovat. Další náklady, které vznikají v účetnictví, jsou na splnění povinností plynoucích ze smlouvy. Do doby převodu kontroly nad aktivem, budou u účetní jednotky vykazovány a oceňovány jako ostatní vyráběná aktiva v souladu se standardem IAS 2 Zásoby. (Dvořáková, 2017)

Ve standardu IFRS 15 najdeme definici pohledávky za zákazníkem, je pro ni specifické, že vzniká v okamžiku, kdy účetní jednotka dodá zákazníkovi požadovaná aktiva, čímž splní povinnost plynoucí ze smlouvy a kontrola nad předaným aktivem přechází na zákazníka. Tímto splněním povinností má dodávající bezpodmínečný nárok na uhrazení vzniklé pohledávky v době její splatnosti. Dále standard popisuje smluvní aktivum, uvádí, že se jedná o specifickou pohledávku za zákazníkem, která také vzniká předáním kontroly nad aktivem, ale uhrazení pohledávky je podmíněno splněním nějaké zvláštní dodatečné podmínky. Výnos vzniká v době předání kontroly nad aktivem, ale neviduje se v položce běžných pohledávek za zákazníky, ale odděleně jako smluvní aktivum. Zařazení do jiné položky závisí na odlišné rizikovitosti, která se pojí k přídatné podmínce. Dále rozlišujeme smluvní závazek, který udává povinnost dodat zákazníkovi požadované zboží či služby, za které již dostal zapláceno. (IASB, 2018)

Účetní jednotka může své povinnosti splnit jednorázově či postupně. Při jednorázovém splnění povinností je rozpoznán výnos k okamžiku předání kontroly nad aktivem. Významný vliv na plnění povinností má zprostředkování prodeje, zejména bližší určení práv a povinností jednotlivých zprostředkovatelů. Kontrolu nad aktivy si může ponechat jak účetní jednotka, tak může být ponechána v rukou zprostředkovatele. Pokud účetní jednotka plní své smluvní povinnosti v postupných krocích, je nutné opět věnovat pozornost časovému úseku pojícímu se k převodu kontroly nad aktivem. Převod kontroly v postupném plnění nastává v těchto případech: (IASB, 2018)

- 1) zákazník zároveň přijímá a spotřebovává aktiva,
- 2) aktivum, které účetní jednotka vytváří je pod kontrolou zákazníka,
- 3) aktivum je speciálně vytvářeno dle požadavků zákazníka, účetní jednotka nemá možnost alternativního prodeje a ze smlouvy vyplývá vymahatelný nárok na úhradu výkonů. (IASB, 2018)

V souvislosti s postupným plněním povinností v rámci převodu kontroly má účetní jednotka povinnost rozpoznat výnos v adekvátní hodnotě odpovídající splnění povinnosti. K ocenění výnosů lze použít metodu výstupů nebo metodu vstupů. Metodu, kterou si účetní jednotka zvolí, by poté měla používat ve všech obdobných situacích. Ke stupni rozpracovanosti, které je závislé na rozpoznání výnosů, musí mít dodavatel kvalitní a spolehlivé informace. V začátcích plnění povinností může docházet k problémům s určením rozpracovanosti, proto si lze uznat výnos pouze do výše vynaložených nákladů, jestliže ovšem zároveň existuje jistota jejich úhrady. (Dvořáková, 2017)

Metoda výstupů je založena na principu určení poměru dodaných výstupů, a těch, které ještě zbývá dodat. Použití této metody je vhodné využít v situaci, kdy jsou jednotlivé dodávky odsouhlaseny zákazníkem. Naproti tomu metoda vstupů je založena na zkoumání poměru nákladů vynaložených při plnění povinností a celkové hodnotě, kterou účetní jednotka vcelku předpokládá. Standard výhradně doporučuje využít tuto metodu, jestliže má účetní jednotka rozumnou aproximaci stupně dokončení v rámci vstupů. Účetní jednotka by měla eliminovat všechny neúčelně vynaložené náklady, tak aby nezkreslovala stupeň dokončení plnění povinnosti. (Dvořáková, 2017)

Dvořáková (2017) se dále věnuje problematice vykázání a zveřejnění výnosů ze smluv se zákazníky. Účetní jednotky mají možnost výnosy vykázat odděleně ve výkazu o úplném výsledku hospodaření nebo v komentáři k účetním výkazům. Podrobně ke každé smlouvě uvede účetní jednotka druh, výši, načasování a nejistotu související s výnosy a také finančními toky vlivem ekonomického prostředí. Komentář k účetním výkazům slouží jako zdroj detailního informování o jednotlivých výnosech v závislosti na podnikatelské činnosti. Výnosy se dělí buďto dle činností, geografických odbytišť, způsobu plnění povinností, typu kontraktu nebo realizace odbytu. Zvolení klasifikace výnosů ze smluv se zákazníky musí co nejlépe informovat uživatele účetní závěrky o dosahování výnosů a rizik s nimi spojenými.

Dalšími zmíněnými standardy je IAS 32 a IFRS 9, které upravují finanční nástroje. Úprava se také vztahuje na finanční pohledávky, resp. pohledávky z obchodního styku. IAS 32 blíže specifikuje vykazování finančních nástrojů. Finančním aktivem podle standardu jsou např. smluvní práva přijmout peněžní prostředky nebo jiné aktivum, patří sem i pohledávky. Klasifikace finančních aktiv dle IFRS 9 pro účely oceňování přihlíží

k důležitosti, jak účetní jednotka získává užitek z dané finančního aktiva. Pro ocenění se užívají dva modely: (Dvořáková, 2017)

- 1) amortizované náklady,
 - 2) fair value
 - a. s dopadem do výsledku hospodaření,
 - b. s dopadem do ostatního výsledku hospodaření s reklasifikací,
 - c. s dopadem do ostatního výsledku hospodaření bez reklasifikace.
- (Dvořáková, 2017)

Prosazovaným modelem ocenění je model ocenění ve fair value s dopadem do výsledku hospodaření. Dále standard rozlišuje situace obchodních modelů. Účetní jednotka má možnost držet aktiva za účelem inkasa smluvních peněžních prostředků, také za účelem jejich držení a následného prodeje nebo ostatní obchodní modely v rámci finančních nástrojů určených k obchodování. Z toho plyne, že pohledávky za odběrateli se primárně oceňují v amortizovaných nákladech, popřípadě pohledávky určené k obchodování se oceňují ve fair value s dopadem do výsledku hospodaření. (Dvořáková, 2017)

Ocenění pohledávek z obchodních vztahů se vždy váže na skutečnou cenu prodeje sjednanou a vykázanou v souladu s IFRS 15, není potřeba provádět kontrolu, jestli se hodnota neliší od fair value. Znovu je také připomínáno, že je-li splatnost pohledávek kratší než 12 měsíců, je faktor času natolik zanedbatelný, že ho není třeba zahrnovat do ocenění. (IASB, 2018)

Nastane-li rozvahový den, je nutno finanční nástroje přecenit na fair value. Zde se využívá informací z burzovních obchodů, je-li k dispozici kótovaná tržní hodnota, měla by se vždy použít jako nejvhodnější. Při absenci informací z burzy lze použít tržních proměnných, nebo ocenit pomocí současné tržní transakce. Odhad fair value je možné provést modelem diskontovaných toků, opčními modely nebo metodou analýzy monte-carlo. (Dvořáková, 2017)

Pohledávky z obchodních vztahů jsou náchylné ke snížení hodnoty, které je také potřeba promítnout do účetnictví. Již při prvním účtování je nutné zahrnout do ocenění možné ztráty způsobené kreditním rizikem. Kreditní riziko má velký vliv na budoucí peněžní toky, proto pokud se míra kreditního rizika v průběhu držení aktiva zvýší, je povinností tuto změnu provést i v ocenění. Odhad očekávaných možných ztrát je založen na

nezkresleném a pravděpodobnostně váženém odhadu možných výsledků, časové hodnotě peněz a přiměřených a podložených informacích, jež jsou známy k datu sestavení účetní závěrky. (Dvořáková, 2017)

Dojde-li k prvotnímu rozpoznání finančního aktiva, standard vyžaduje vyčíslení očekávaných ztrát v následujících dvanácti měsících pomocí opravných položek. Tyto očekávané ztráty jsou určeny jako ztráta, ke které by došlo v případě vzniku ztrátové situace, vážená mírou pravděpodobnosti, že ke ztrátě dojde. Pro pohledávky z obchodních vztahů existuje zjednodušený model snížení hodnoty. Model spočívá v jednorázovém zaúčtování snížení hodnoty pohledávky za celou dobu životnosti ve výši očekávané ztráty. V rámci modelu je povoleno pracovat jak s jednotlivými pohledávkami, tak se skupinou pohledávek se společnými charakteristikami. Pozornost je třeba věnovat pohledávkám, které mimo kreditního rizika jsou vystaveny riziku souvisejícímu se splněním dodatečné podmínky. (Dvořáková, 2017)

Shrnutí

Česká účetní legislativa v rámci harmonizace je ovlivněna koncepčním rámcem IFRS, který obsahuje souhrn předpokladů, principů a definic, ze kterých účetnictví vychází. V účetních právních normách samotných některé zásadní koncepce pro hlubší pochopení chybí, proto je snaha se co nejvíce se přiblížit mezinárodní úpravě a novelizovat zákon o účetnictví. Velká část koncepcí již existuje, jedná se především o účetní zásady, např. akruální báze, princip opatrnosti či předpoklad nepřetržitého trvání účetní jednotky. Ovšem stále v legislativě chybí definice základních pojmů a dále chybí koncept týkající se předpokladu stálosti cen. (MFČR, 2018)

Koncepční rámec IFRS je reprezentován celou řadou konceptů, kdežto pro české účetnictví je signifikantní princip věrného a poctivého zobrazení, který v sobě má zakomponovány další účetní principy a předpoklady. Dílčí novelizace zákona o účetnictví způsobily nekonzistentnost a v některých případech i rozpory mezi jednotlivými koncepty. (MFČR, 2018)

Co se týče pohledávek, v IFRS je kladen důraz na skutečnou hodnotu a promítnutí rizika nezaplacení pohledávky v rámci zásady opatrnosti. Na druhé straně v české legislativě se tento vliv zatím neprojevil, hodnota pohledávek se vykazuje bez vlivu časové hodnoty peněz. Při účtování dle pravidel IFRS již při vstupu pohledávky do účetnictví je nutno do

ocenění promítnout riziko jejího nezaplacení. V rámci české legislativy jsou pohledávky hodnoceny až v závěru účetního období, tudíž opravné položky mají pouze retrospektivní charakter. (MFČR, 2018)

České pojetí účetních pravidel také není zcela přátelské vůči uživatelům účetní závěrky, výstupy z účetnictví podniku dle IFRS vyhovují externím uživatelům mnohem více, především oblasti měření hodnoty a kapitálu. Vzhledem ke konstrukci daně z příjmů, by přechod na vykazování dle pravidel IFRS způsobil zajisté mnohé problémy při finančních auditech a daňových kontrolách. (MFČR, 2018)

Co se týče vykazování pohledávek v českém účetním prostředí lze doporučit zaměřit se především na jejich oceňování a dále přecenění pohledávek v závěru účetního období na základě postupů dle IFRS. Zajisté by došlo k výraznému zvýšení vypovídací schopnosti, kdyby byl brán ohled i na časovou hodnotu peněz, protože peněžní prostředky přijaté dnes mají jinou hodnotu nežli peněžní prostředky přijaté zítra. Dále by bylo potřeba více apelovat na aplikaci rizikového faktoru zaplacení pohledávky, který má snahu o vykázání důvěryhodné hodnoty, která by nezkreslovala hodnotu výsledku hospodaření a zároveň nezpůsobovala přílišné výkyvy finančních ukazatelů. V současnosti je účtování o korekci hodnot pohledávek ponecháno na úsudku účetních jednotek, které úpravu použití stanovují ve vnitropodnikových směrnících, tzn., vykazování korekcí není sjednoceno a víceméně stejné korekce pohledávek mohou být ve dvou různých případech řešeny zcela rozdílným způsobem. Integrací pravidel IFRS do české legislativy by mohlo vést k vyšší míře jednotnosti v účetním systému.

2 Pohledávky – účtování a jejich vliv na finance podniku

O pohledávkách se účtuje v době jejich vzniku, tzn. při splnění práva o dodání zboží či služby, které si nárokuje odběratel. Pohledávka je splatná v určitém čase a místě, dle dohody smluvních stran a dalších ujednaných podmínek. (Fučík & partneři, s.r.o., 2018)

2.1 Okamžik uskutečnění účetního případu a oceňování pohledávek

Signifikantními znaky pro prvotní zaúčtování pohledávky jsou především tyto skutečnosti:

- den splnění dodávky,
- den inkasa pohledávky,
- den, kdy byla pohledávka postoupena,
- den, kdy došlo k vložení pohledávky do majetku společnosti. (Brychta, 2018)

Při vstupu pohledávek do účetnictví používáme k ocenění různé typy cen, které závisí na konkrétním pořízení pohledávky. Při koupi a nabytí pohledávky vkladem používáme pořizovací cenu, která se skládá s ceny pořízení a dalších pořizovacích nákladů. Ve standardním vzniku pohledávky oceňujeme jmenovitou hodnotou. Při vstupu pohledávky v cizí měně je účetní jednotka povinna vést tuto položku jak v měně zahraniční, tak v českých korunách. Výběr metody přepočtu kurzu je ponechán na účetní jednotce, může zvolit kurz dle České národní banky nebo jiný, který určí ve vnitropodnikové směrnici. S přepočtem kurzu následně souvisí kursové rozdíly, mohou nabývat kladných i záporných hodnot. (Česko, 1991)

Mimo jiné lze pohledávky určené a nabyté k obchodování ocenit reálnou hodnotou, která je brána za zvláštní druh ocenění pohledávek, využívá se ke konci rozvahového dne. Řídí se § 27 zákona o účetnictví. Vliv na reálnou hodnotu má časové hledisko, způsob zajištění pohledávky a bonita dlužníka. Stanovení ocenění nejčastěji probíhá na základě kvalifikovaného odhadu, případně znaleckého posudku. (Vozňáková, 2007)

2.2 Účetní případy s pohledávkami

V účetnictví se účetní jednotky řídí směrnou účetní osnovou, která je podnikatelským subjektům závazná číslováním do řádu účetních skupin. Dále si čísla účtů mohou stanovit dle vlastních požadavků. K účtování dále standardně používají syntetické účty, ale

k lepšímu rozlišení lze vést také analytické účty podle jednotlivých požadovaných kritérií. Pokud účetní jednotka eviduje odepsané pohledávky, pohledávky z leasingu či opcí, účtuje o nich na podrozvahových účtech. Pohledávkám se věnuje účtová třída 3, ta se dále dělí na následující účtové skupiny a skupiny účtů: (Šteker, 2016)

- 31 Pohledávky (krátkodobé i dlouhodobé).
- 35 Pohledávky za společníky.

Skupiny účtů, které mohou být závazkem i pohledávkou (možno odlišit analytickou evidencí):

- 33 Pohledávky za zaměstnanci a institucemi.
- 34 Zúčtování daní a dotací.

Skupiny účtů, které jsou samostatně závazkem či pohledávkou:

- 37 Jiné pohledávky a závazky.
- 38 Přechodné účty aktiv a pasiv.

Specifická účtová skupina:

- 39 Opravná položka k zúčtovacím vztahům a vnitřní zúčtování. (Šteker, 2016)

Charakteristickým účtem pro skupinu 31 jsou pohledávky za odběrateli. Zde se účtují veškerá plnění vyplývající ze smluvních podmínek po splnění dodávky od dodavatele k odběrateli. Další účet, který je využíván v případě dřívější platby než dodávky od dodavatele, jsou poskytnuté zálohy a závdavky dodavatelům. Tzn., že odběratel část výše nebo celou částku uhradí a až poté dostane smlouvenou dodávku. Tento typ platby je značně výhodný pro dodavatele, jelikož má jistotu zaplacení. (STORMWARE s. r. o., 2016)

K pohledávkám řadíme i položku dohadných účtů aktivních, jedná se o zvláštní typ pohledávky, u které nejsme schopni přesně říci, v jakém období dojde k zaplacení, ani nevíme přesnou částku. Nejčastěji o ní účtujeme v souvislosti s nevypořádáním pojistné události s pojišťovnou. (Skálová, 2018)

Za pohledávku také považujeme účty časového rozlišení aktiv, tyto účty slouží k dodržování věcné a časové souslednosti nákladů a výnosů v jednotlivých účetních obdobích. Účet příjmy příštích období naznačuje příslib přijetí úhrady za poskytnuté plnění, které bylo provedeno v předešlém účetním období. Na druhé straně účet náklady příštích období znamená pohledávku po požadovaném plnění za předem poskytnutou

úhradu. Časové rozlišení poznáme podle základních rysů, těmi jsou známost účelu, k němuž se úhrada vztahuje, dále víme přesnou částku a také do jakého období platba a náklad či výnos spadá. Aby nedocházelo ke zbytečným dohadům a problémům při účtování, musí účetní jednotka popsat zaúčtované skutečnosti v příloze účetní závěrky. (Šteker, 2016)

Odložená daňová pohledávka je specifická účetní položka, o které se v rámci zásady opatrnosti účtuje pouze v některých případech. Důvodem vzniku tohoto účtu je rozdílný účetní a daňový pohled např. v oblasti rezerv, opravných položek či odlišné pojetí odpisů k dlouhodobému majetku a též odpisů pohledávek. Tyto neshody tvoří přechodné rozdíly, o které je nutno upravit základ daně. Účetním jednotkám se doporučuje účtovat o odložené daňové pohledávce v případě, kdy v budoucnu dosáhne účetní jednotka dostatečného zdanitelného zisku. (Müllerová, 2016)

Součástí uzávěrkových operací v důsledku zásady opatrnosti je kontrola jejich skutečné hodnoty. Ani pohledávky nejsou výjimkou, a tak je nutno přihlídnout k přechodným a trvalým snížením hodnoty. Při přechodném snížení je nutno provést korekci formou opravných položek. Korekce vychází z podrobné analýzy jednotlivých problémových pohledávek. (Brychta, 2018)

2.3 Pohledávky po splatnosti

Splatnost pohledávek je na individuální domluvě mezi dodavatelem a odběratelem, čím je delší, tím výhodnější je pro odběratele a méně výhodná pro dodavatele. Pohledávka s delší splatností je tzv. obchodní úvěr, dá se říci, že je to dobrá vůle ze strany dodavatele. Jakmile je překročena doba splatnosti, odběratel se dostává do prodlení. Takové případy jsou samozřejmě smluvně ošetřeny a je sjednán úrok z prodlení, pokuty či penále za nesplnění povinnosti zaplatit. Bohužel nelze předvídat, kdy se jakýkoliv obchodní partner může dostat do finančních problémů. (Mulačová, 2013)

S pohledávkami po splatnosti je třeba zacházet podle účetních předpisů, zde opět hovoříme o zásadě opatrnosti, kdy je nutno vzít v úvahu všechna předvídatelná rizika a ztráty, které mohou nastat. Proto je nutné upravit hodnotu pohledávek, tak abychom nezkrášlovali výsledek hospodaření, minimálně jednou ročně při sestavování účetní závěrky. Tímto zabráníme nechtěnému překroucení věrného a poctivého obrazu účetnictví. Veškeré

operace související se zásadou opatrnosti se provádějí během inventarizace. Úpravu provádíme jednak opravnými položkami, které vznikají jako pouhé přechodné snížení jejich hodnoty. Dále v případech, kdy již věřitel ztratil víru v zaplacení celé hodnoty či její části, hodnotu pohledávky trvale sníží odpisem. (Šteker, 2016)

Pravidla uplatnění opravných položek jsou upravena ve vnitropodnikové směrnici, podnik určuje, o jakou výši pohledávku sníží dle situace každého dlužníka. Tyto opravné položky jsou daňově neuznatelné, proto je nutné znát i daňovou legislativu. Jejich neuznatelnost zvyšuje daňový základ účetních jednotek. Další důležitý bod při jejich tvorbě je takový, že snížení jejich hodnoty může být maximálně do účetní hodnoty evidované pohledávky. Nesmíme také opomenout, že tvořit opravnou položku lze výhradně k nepromlčeným pohledávkám, tzn., neuplynula promlčecí lhůta, která vytváří ztrátu nároku na její úhradu. Pokud opravné položky k jedné pohledávce tvoří 100 % hodnoty pohledávky, můžeme opravnou položku zrušit a pohledávku odepsat, pokud dlužník není v konkursním a vyrovnávacím řízení. (STORMWARE s. r. o., 2013)

Odpis pohledávky lze použít pouze v případě, kdy nedobytnost pohledávky je prokazatelná, nebo dojde-li k jejímu postoupení. Zánik z právního hlediska nastává při zániku dlužníka bez právního nástupce nebo je-li vymáhání této pohledávky neúměrné jejímu splacení. I po odepsání ji účetní jednotka nadále eviduje na podrozvahových účtech, kdyby v budoucnu došlo k její plné či částečné úhradě. (Skálová, 2018)

2.4 Zánik pohledávky

Nejčastějším způsobem zániku pohledávky je její úhrada nebo splnění dodávky zboží či služby. Pokud se dlužník s věřitelem domluví jinak, lze zánik provést tvorbou nové pohledávky či jejím prominutím. (Fučík & partneři, s.r.o., 2018)

Dalším způsobem je započtení pohledávek, které je upraveno v občanském zákoníku § 1982. Při plněních stejného druhu mohou účastníci závazkového vztahu prohlásit započítání své pohledávky vůči pohledávce protistrany. Pohledávky jsou takto splněny ve výši jednotlivých započtených pohledávek. (Novotný, 2018)

Věřitel má také právo postoupit pohledávku jinému věřiteli s veškerým příslušenstvím a všemi právy, v tom případě pokud nechce čekat na úhradu. Zaplacení dostane ihned, nevýhodou je nižší částka, jelikož nový věřitel na úhradu odkoupené pohledávky bude

čekat delší čas. Zde můžeme aplikovat investiční axiom, kdy každý věřitel preferuje peníze raději dnes, než zítra. (STORMWARE s. r. o., 2017)

Pohledávka také zaniká promlčením, kdy dochází k oslabení práva soudního vymáhání. Obecná lhůta promlčení jsou dle § 629 občanského zákoníku tři roky, lze ji ale přizpůsobit dle potřeb jednotlivých smluvních stran za současného konsensu. (Brychta, 2018)

2.5 Zajištění a řízení pohledávek

Pohledávky je nutno řídit v jednotlivých problematických krocích, každá pohledávka se nachází v různém cyklu a ke každému cyklu slouží zvláštní postupy řízení. Nejprve je třeba řídit celkový objem pohledávek, zde podnik řeší, zdali je pro něj výhodné poskytovat pohledávky na obchodní úvěr. Pro podnik to znamená, že se zbavuje možnosti investovat své peněžní prostředky jiným způsobem. Rozhodování probíhá na základě analýzy jednotlivých odběratelů, jejich bonity a včasnosti plateb, ale nesmíme také opomenout sledovat situaci v celém oboru, především konkurenční firmy. (Nývtová, 2010)

Neméně důležité je pohledávky řídit z hlediska struktury. Účetní jednotky by měly členit pohledávky dle různých aspektů, tak aby bylo vše přehledné. Z důvodu užití různých účetních a daňových postupů je třeba pohledávky dělit na splatnosti a pohledávky, které již jsou v prodlení s platbou. Dále účetní jednotky rozlišují pohledávky dle délky splatnosti na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Další pomocné členění dělí pohledávky dle subjektů, tedy z obchodních vztahů, za zaměstnanci, společníky, atd. Velmi důležité je rozlišení účtů v domácí měně a zahraniční měně kvůli přepočtu kursů a následném vyčíslení kursových rozdílů. (Taušl Procházková, 2018)

Dalším faktorem, který ovlivňuje řízení pohledávek, je doba splatnosti. Jak již bylo řečeno, delší doba splatnosti znamená tzv. poskytnutí obchodního úvěru. S rostoucí lhůtou splatnosti je současně navyšován objem pohledávek. Při volbě lhůty splatnosti rozhoduje účetní jednotka, zdali podstoupí vyšší riziko a ponechá delší dobu splatnosti, nebo bude riziko eliminovat a zvolí kratší dobu splatnosti. (Mulačová, 2013)

V souvislosti s pohledávkami dále řídíme také riziko. Riziko nezaplacení je vyšší, pokud je pohledávka nezajištěná, zajištění může nabývat různých podob, např. zástavní právo, bankovní akcept, ručením třetí osobou, atd. Riziku lze také čelit sběrem informací o jednotlivých odběratelích, v současné době je dostupná řada databází i státem

poskytovaných informací, ze kterých lze čerpat. Provéřit odběratele lze provedením finanční analýzy, ne vždy subjekt splňuje povinnost vkládat všechny části účetní závěrky do Sbírký listin, některé informace nelze dohledat. V tomto případě lze použít koncept „6C“¹, kde hodnotíme odběratele podle jednotlivých kritérií. (Nývltová, 2010)

Pokud máme v účetnictví pohledávky po splatnosti, je nutné řídit i vymáhání pohledávek. Důležitým bodem je komunikace, je třeba být v neustálém kontaktu s dlužníkem. Je možné delegovat tuto problematiku na vymáhací agentury, které jsou specializované. Peněžní prostředky lze takto získat rychleji než soudní cestou, ovšem pojí se s nimi další vynaložené náklady. Dále můžeme použít soudní cestu, vymáhání tímto způsobem není příliš efektivní a může být i zdlouhavé. Soud může nařídít exekuci, přičemž není jisté, že pohledávka bude uhrazena v plné výši. Krajiní možností je přihlášení firmy do konkurzu, to nastává až v případech, kdy firma není schopna plnit své závazky. Ani zde není jistota zaplacení plné výše pohledávky, může nastat i situace, že pohledávka nebude uhrazena ani z části, kvůli nedostatku majetku. (CzechTrade, 2018)

Je důležité se ptát, k čemu zajištění pohledávek vlastně slouží. Především k překlenutí doby než účetní jednotka obdrží platbu za poskytnuté služby či produkty za smlouvenou částku. Toto se netýká pouze pohledávek po splatnosti, ale také v případě, kdy má nedostatek peněžních prostředků a nemůže čekat na platbu, která je poskytována jako tzv. obchodní úvěr, doba splatnosti je delší. (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015)

Zajištění pohledávek dělíme na tři skupiny, které se dále rozlišujeme na:

Právní:

- zástavní právo,
- podzástavní právo,
- ručení,
- bankovní záruka,
- smluvní pokuta.

¹ Analýza 6C obchodního úvěru se skládá z následujících rozhodovacích faktorů: kapitál, ochota zaplacení závazku, postavení na trhu, zajištění, konkurenceschopnost a pojištění. (Hrdý, 2017)

Platební:

- faktoring,
- forfaiting,
- směnka,
- kapitalizace pohledávky.

Pojistné. (Perthen, 2015)

2.5.1 Právní zajištění pohledávek

Zástavní právo

Zástavní právo je řešeno občanským zákoníkem a je mu věnována část třetí, díl 5, oddíl 3, § 1309 - 1394. V obecných ustanoveních najdeme, co zástavní právo znamená. Věřitel, který použil jako zajištění zástavu, má právo v případě, že dlužník nedostojí svým povinnostem a dluh nesplatí, uspokojit se výtěžkem z peněžní zástavy do ujednané výše. Zástavou může být cokoliv, s čím se běžně obchoduje. Zástavním právem lze zatížit i věc, ke které nabude vlastnické právo v budoucnu. V rámci zástavního práva můžeme zajistit dluh peněžitý, nepeněžitý, podmíněný, nebo dluh, který vznikne v budoucnu. (Novotný, 2014)

Zástavní právo se ustavuje skrze zástavní smlouvu, ve které je přesně definováno, o jakou zástavu se jedná a k jakému dluhu se daná zástava vztahuje. Dluhem se rozumí i jeho příslušenství, tzn. smluvní pokuty. (Notářská komora ČR, 2019)

Zástavní právo zaniká splacením zajištěného dluhu, mezi další možnosti zániku patří:

- zánik zástavy,
- zástavní dlužník se vzdá zástavního práva,
- vrácení zástavy zástavnímu dlužníkovi, nebo zástavci,
- dojde-li k zaplacení ceny za zástavu,
- uplynutím doby, na kterou byla zástava sjednána. (Česko, 2012)

Podzástavní právo

Také úpravu podzástavního práva najdeme tamtéž a je mu věnován § 1390 až § 1394. Podzástavní právo je podmíněno zastavením pohledávky, kterému svědčí zástavní právo. U

tohoto práva není důležitý dlužníkův souhlas, podzástavní právo nabývá účinnosti dnem doručení oznámení o jeho vzniku, případně zápisem do rejstříku zástav nebo zvláštního veřejného seznamu. Pokud bude pohledávka splatná, má podzástavní věřitel právo uspokojit své potřeby na úkor zástavce. (Česko, 2012)

Bankovní záruka

Jelikož bankovní záruka také patří do kategorie právního zajištění, tak jako ostatní druhy zajištění je upravena v občanském zákoníku část čtvrtá, díl 8, oddíl 2, § 2029 - 2039. V občanském zákoníku je toto zajištění vymezeno jako finanční záruka, okruh vystavitelů byl rozšířen oproti původní úpravě i na další subjekty, jak fyzické, tak i právnické osoby. Bankovní záruka patří mezi univerzální zajišťovací prostředky a musí být stvrzena záruční listinou v písemné formě. (Machková, 2014)

Tento typ zajištění vykazuje charakteristické rysy, těmi jsou především abstraktnost vztahu. Dále je tento vztah neodvolatelný, plnění je vždy v peněžní formě, i přesto, že zajišťovaný dluh nemusí mít peněžní povahu. Platnost bankovní záruky vzniká okamžikem doručení beneficentovi, neboli osobě, které je záruka poskytnuta. (Novotný, 2014)

Záruční listina musí obsahovat identifikaci jednotlivých smluvních stran, dále výši zaručené částky a měnu, v které dluh vzniká. Dále je zde definován způsob výplaty zaručené částky, záleží na typu bankovní záruky, zdali je podmíněna prokázáním jistých dokumentů. (Smejkal, 2013)

Bankovní záruka zaniká:

- uplynutím lhůty splatnosti,
- výplatou zaručené částky,
- splněním dokumentární podmínky,
- pokud byla banka zproštěna výplaty záruční částky. (Česko, 2012)

Smluvní pokuta

Úprava smluvních pokut se nachází v občanském zákoníku v části věnující se utvrzením dluhu v části 4, díl 8, oddíl 3, § 2048 - 2052. Pokuty se používají ve smluvních vztazích jako prostředek zamezení vzniku dluhu. V případě, kdy se dostane dlužník do prodlení,

vznikne mu povinnost mimo dlužné částky uhradit i smluvní pokutu, kterou si smluvní strany ve vzájemné shodě stanovily ve smlouvě. Účastníci ujednají buď pevnou částku nebo postup, jakým se smluvní pokuta vypočítá. (Novotný, 2014)

Zaplacením smluvní pokuty se dlužník nezbavuje povinnosti uhradit vzniklý dluh. Je-li pokuta stanovena nepřiměřeně a mohla by tak dlužníka poškodit, soud může pokutu snížit na adekvátní úroveň. Veškerá ustanovení související se smluvní pokutou dále platí i na porušení smluvní povinnosti založené na právním vztahu. (Česko, 2012)

Ručení

Úpravu ručení najdeme ve druhém oddíle občanského zákoníku, v části zabývající se zajištěním dluhu. Ručitel je ten, který věřiteli prohlásí, že uhradí vzniklý dluh za dlužníka, pokud ho sám neuspokojí. Ručitel musí prohlášení učinit písemnou formou. Pokud věřitel ručitele nepřijme, nemá právo po něm nic požadovat. (Česko, 2012)

Ručení lze provést k dluhu, který je platný. Dále k dluhům budoucím či podmíněným, tak i k souborům dluhů. Ručitel má právo plnění dluhu odepřít, domnívá-li se, že věřitel mohl předvídat dlužníkovu platební neschopnost. Zánik ručení je dnem zániku zajištěného dluhu, avšak ručení nezaniká v případě, kdy dluh zanikl pro nemožnost plnění dlužníka. (Česko, 2012)

2.5.2 Platební zajištění pohledávek

Zajištění směnkou

Směnka je dlužný cenný papír, který představuje abstraktní závazek, používá se jako možnost zajištění nebo jako druh platebního instrumentu. Směnky se dělí na vlastní a cizí, vlastní směnka představuje bezpodmínečný písemný závazek výstavce uhradit v určitý den určitou částku oprávněnému majiteli směnky. Cizí směnka představuje bezpodmínečný písemný příkaz výstavce směnečníku zaplatit v určitý den určitou částku oprávněnému majiteli směnky, směnečník se k této povinnosti zavazuje pouze v případě, kdy směnku akceptoval. (CzechTrade, 2018)

Se směnkou se pojí možnost využití tzv. eskontního úvěru, kdy majitel směnky před lhůtou splatnosti převede směnku na banku a za odečtení diskontu obdrží peníze před splatností

směnky. Částka, kterou obdrží, nebude v plné výši pohledávky, ale má peníze k dispozici ihned a může je dále dle svých potřeb využít. Pokud by ovšem nedošlo k zaplacení směnky dlužníkem, banka se obrátí na předchozího majitele a bude platební prostředky vymáhat po něm. (Brychta, 2018)

Factoring

Factoring je zvláštní druh smluvního vztahu, kterým lze zajistit pohledávky. Tento způsob zajištění v české legislativě není ukotven v žádné právní normě, ale částečně se přibližuje metodě postoupení pohledávek na jiný subjekt. Využíván je především malými a středními podniky, které tak mnohdy předcházejí druhotné platební neschopnosti. Hlavní předností tohoto zajištění pro dodavatele je získání peněžních prostředků prakticky ihned a v rámci poskytnutého obchodního úvěru má možnost spravovat platební prostředky dle svých preferencí. Chybějící zákonná úprava mnohdy poskytuje účetním jednotkám prostor pro manipulaci s účetními i daňovými předpisy, např. důsledkem nejasně definovaných smluv dochází ke klamavému vnímání skutečného vztahu před stavem věcným. (Müllerová, 2009)

Smejkal (2013) pro ilustraci uvádí moderní factoring, který v současnosti rozvoje bezhotovostního platebního styku ovlivňuje každého z nás. Jedná se o platby debetními popřípadě kreditními kartami, kdy poskytovatel těchto bezhotovostních služeb (Visa, Master Card) uhradí u obchodníka platbu ihned, kdežto prostředky na bankovních účtech si za určitou provizi odečte až po sléze.

Čížinská (2018) definuje factoring jako průběžný odkup krátkodobých pohledávek, resp. nezajištěných dodavatelských úvěrů. Mimo jiné, aby mohlo dojít k odkupu pohledávek faktorem, musí pohledávky splňovat určitá kritéria. Splatnost pohledávek se pohybuje do 180 dní, jedná se o nezajištěný dodavatelský úvěr, který není zatížen právem třetích osob. Dále nesmí být mezi věřitelem a dlužníkem smluvně omezena možnost postoupení pohledávek. A posledním rysem pohledávky je bonita dlužnického subjektu, jinak řečeno reálnost dobytnosti pohledávky.

Factoring poskytuje následující funkce:

- garance - dochází k přebírání úvěrového rizika,

- předfinancování – zajištění dřívějšího inkasa,
- správa a jiné služby spojené s postoupením pohledávek. (Čížinská, 2018)

Factoring není pro klienta zdarma, ale za výhody spojené s postoupením pohledávky a předfinancováním musí zaplatit částku, která faktora uspokojí. Celková suma uhrazená faktorovi představuje na jedné straně faktoringovou provizi, která souvisí s převzetím úvěrového rizika a zpracováním faktoringové operace (ověření bonity dlužníka i věřitele, správa pohledávek). A druhá část je úrokem za poskytnuté předfinancování. (Řežňáková, 2010)

Factoringové společnosti jsou často spojeny s bankovními institucemi, hlavní výhodou je možnost získání výhodnějších podmínek pro refinancování, mimo jiné jsou pod záštitou stabilní finanční instituce. (Řežňáková, 2010)

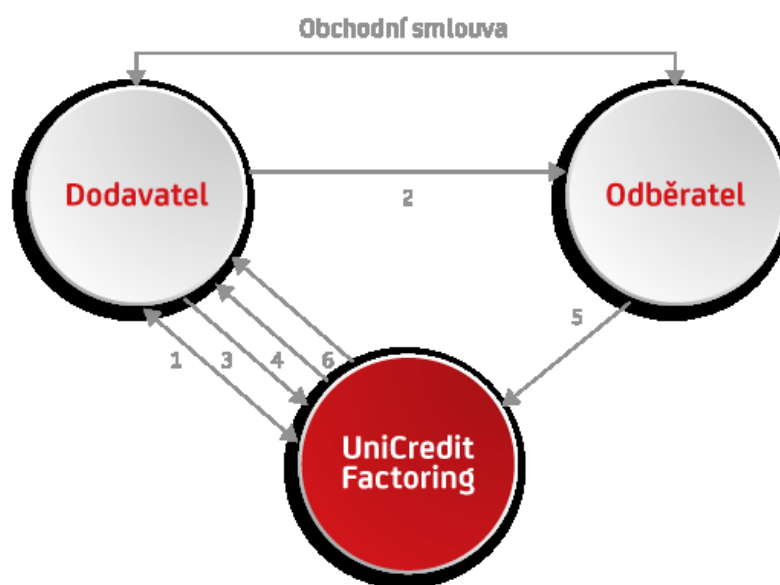
Vztah, který lze považovat za factoring, vykazuje specifické rysy. Skrze factoring je zajištěna významná část pracovního kapitálu (pohledávek z obchodních vztahů), a tím je zajišťována platební schopnost klienta. S ochranou platební schopnosti souvisí také zajištění plynulého cash flow firmy. V neposlední řadě s postoupením pohledávky na faktora přejde vzájemně i správa a inkaso pohledávek. Většinou se jedná o větší objem pohledávek, ale může se jednat i o jednotlivé případy. Obvyklá část pohledávky, která je hrazena faktorem, se pohybuje ve výši 80% původní hodnoty pohledávky. (ČSOB Factoring, a. s., 2019)

Díky vzniklé legislativní skulině ani účetní úprava nezmiňuje postupy účtování při použití faktoringu, proto je třeba věnovat pozornost jednotlivým druhům faktoringu. Na základě tohoto dělení řešíme, zdali pohledávku ponechat v aktivech účetní jednotky nebo z účtování odstranit. Velmi důležitá je definice vztahů mezi klientem a faktorem v rámci uzavřené smlouvy. V podstatě rozlišujeme dvě základní formy faktoringu: (Müllerová, 2009)

- regresní neboli pravý factoring (při nezaplacení pohledávky dlužníkem faktor vrací pohledávku věřiteli, který ji následně vymáhá, navíc je nucen vrátit prostředky poskytnuté faktorem v rámci předfinancování a zaplatit smlouvenou provizi a úrok),

- bezregresní faktoring (veškerá práva spojená s pohledávkou přechází na faktora, přebírá také úvěrové riziko). (Režňáková, 2012)

Regresní faktoring slouží především k delegaci správy pohledávek na jiný subjekt a zajištění likvidity pro podnikatelskou činnost. Tento typ je spojen pouze s rozvahovými změnami, kdy pohledáváme původní částku po faktorovi. V účetnictví faktoringové společnosti je tato pohledávka vedena pouze v podrozvahové evidenci. Riziko nastává v případě neúhrady pohledávky věřitelem, které je spojeno s vrácením pohledávky věřiteli. Regresní typ je využíván hlavně v běžných obchodních vztazích s prověřenými odběrateli. Viz schéma Obr. 2.1: (Smejkal, 2013)

Vysvětlivky

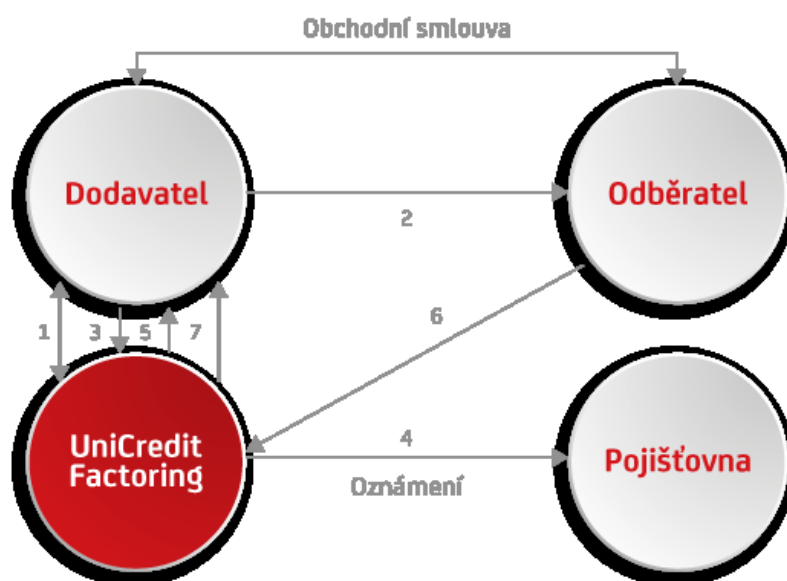
- 1 Factoringová smlouva | 2 Dodávka zboží | 3 Postoupení pohledávky
4 Předfinancování pohledávky | 5 Platba pohledávky | 6 Vyrovnání pohledávky

Obr. 2.1 – Schéma regresního faktoringu

Zdroj: UniCredit Factoring Czech Republic and Slovakia a.s., <https://www.unicreditfactoring.cz/cz/tuzemsky-factoring>

Bezregresní faktoring se vyznačuje převzetím vlastnických práv k pohledávce faktorem, míra těchto práv je podrobně rozvedena ve smlouvě o postoupení. Je tedy zřejmé, že v případě převodu 100 % práv, i po nezaplacení pohledávky dlužníkem, věřitel již tuto situaci neřeší a ani nebude doplácet žádné další prostředky faktorovi. Logicky vyplývá, že tato forma faktoringu je dražší. Oproti regresnímu faktoringu se tento typ využívá častěji

v zahraničním obchodě, kdy věřitel nemá úplnou představu o obchodních podmínkách v dané lokalitě. Viz schéma Obr. 2.2:(ČSOB Faktoring, a. s., 2019)

Vysvětlivky

- 1 Faktoringová smlouva | 2 Dodávka zboží | 3 Postoupení pohledávky | 4 Oznámení
5 Předfinancování pohledávky | 6 Platba pohledávky | 7 Vyrovnání pohledávky

Obr. 2.2 – Schéma bezregresního faktoringu

Zdroj: UniCredit Factoring Czech Republic and Slovakia a.s., <https://www.unicreditfactoring.cz/cz/tuzemsky-factoring>

V podstatě můžeme říci, že čím menší práva účetní jednotce k pohledávce zůstávají, tím se v účetnictví věrněji a poctivěji bude prokazovat její odúčtování. Tzn., v případě správy pohledávek a faktoringu s regresí zůstává pohledávka v účetnictví účetní jednotky. U bezregresního faktoringu je pohledávka v účetní evidenci upravena k poměru ponechaným právům. (Skálová, 2019)

Forfaiting

Tento zajišťovací instrument nejvíce využívají firmy, které dodávají nějaké rozsáhlé investiční celky mimo území České republiky na střednědobý nebo dlouhodobý obchodní úvěr. Principem je opět prakticky okamžité získání finančních prostředků, kdy forfaitér zaplatí pohledávku vývozci a veškerá práva poté přechází na forfaitéra. Forfaitér se přijetím práv na pohledávku vzdává možnosti postihnout vývozce v případě neproplacení dluhu dovozcem. Vzhledem k přijímanému riziku si forfaitér strhává diskont, vyplacená

hodnota pohledávky je nižší, ale dovozce má možnost ihned použít své finanční prostředky. (Růčková, 2012)

Aby mohl vývozce využít forfaiting, musí pohledávka splňovat určitá kritéria. Především se musí jednat o dlouhodobou pohledávku se splatností delší než 90 dní, dále musí být zajištěna (zaručena). Transakce musí být podložena směnkou, bankovní zárukou, popřípadě dokumentárním akreditivem. Na rozdíl od faktoringu se forfaiting sjednává na jednotlivé pohledávky. Lze zajistit již vzniklou obchodní smlouvu, výhodnější je ovšem při plánování uzavření obchodní smlouvy spolupracovat s forfaitérem, který nám může poskytnout poradenské služby. Celkové náklady forfaitéra ovlivňují sražený diskont, hlavní vliv na výši diskontu má měna transakce, výše a splatnost pohledávky, marže forfaitéra odrážející rizikovou složku, poplatek za zpracování a mezibankovní úroková sazba (např. LIBOR²). (Růčková, 2012)

Forfaiting je jednak dražší než faktoring, zároveň je také dražší než bankovní úvěr. V případě, kdy je podnik u bankovních poskytovatelů zadlužen, může být přístup k bankovním službám složitější, využití služeb forfaitingové společnosti je cestou k získání financování a snížení některých podnikatelských rizik. Forfaitingová společnost má možnost s takto nabytými pohledávkami obchodovat na sekundárním trhu. (Rejnuš, 2016)

Kapitalizace pohledávky

Ke kapitalizaci pohledávky věřitel přistupuje v okamžiku, kdy se s dlužníkem vzájemně dohodnou na tomto způsobu zániku pohledávky, resp. dluhu. Věřitel započtením pohledávky získá podíl na základním kapitálu dlužníka např. ve formě akcie, na druhé straně u dlužníka dochází ke kapitalizaci dluhu, v účetnictví dochází pouze k rozvahovým změnám, přemění se cizí kapitál na vlastní prostřednictvím navýšení základního kapitálu. (Josková, 2018)

Kapitalizace může vzniknout dvěma způsoby:

² LIBOR je referenční úroková sazba používaná v mezibankovních operacích, jedná se o průměr odhadů dvaceti největších londýnských bank. Denně je publikována od roku 1984. (Investičníweb.cz, 2017)

- 1) peněžitým zvýšením základního kapitálu – proběhne započtení pohledávky vůči dluhu za upsání za emisní kurz akcií,
- 2) nepeněžním zvýšením základního kapitálu – tzv. splynutí, kdy základní kapitál je zvýšen právě pohledávkou, resp. dluhu. (Josková, 2018)

2.5.3 Pojištění pohledávek

Další formou zajištění pohledávek je jejich pojištění, kdy riziko s nimi spojené je kryto z prostředků pojišťovny. Pojištění představuje formu přenosu rizik vyplývajících z dodavatelsko – odběratelských vztahů. Pojišťovna tedy v případě budoucí nepříznivé situace vzniklé škody částečně nebo plně vykryje. Výnosem pojišťovny je již předepsané hrubé pojistné bez ohledu na okamžik jeho úhrady. Ovšem nastane-li situace, kdy odběratel nebude moci, popřípadě nebude ochoten plnit, pojišťovna uhradí vzniklý dluh. I přes pestrou nabídku majetkového pojištění stále tato forma zajištění značně podceňována. Smejkal (2013) uvádí, že pojištění je vlastně náhrada za vytváření vlastních rezerv tvořených pro budoucí negativní události. Podnik při volbě mezi tvorbou rezerv nebo pojištěním musí podrobit obě možnosti analýze, i tvorba rezerv může být dosti nákladnou položkou a je s ní spojena i správa. Dále je tu otázka daňové uznatelnosti, přičemž vytvoření rezervy na riziko neuhrazení pohledávky je daňově neúčinné, kdežto pojištění jako služba bud zpravidla daňově uznatelná. (Podnikatel.cz, 2014)

Mezi výhody v návaznosti na předchozí odstavec při zajištění pojištěním uvedeme snížení objemu vázaného kapitálu, se kterým má podnik možnost naložit výhodněji. Smejkal (2013) dále uvádí nevýhody pojištění, jako první zmiňuje pravidelné platby. Druhou nevýhodu vidí ve spekulativním jednání pojišťoven, které si nastavují pojistné podmínky tak, aby v případě vážných událostí, které by mohly mít velké dopady na podnik, docházelo k omezené výplatě pojistného, popřípadě spoluúčastí na úhradě škod. Radou pro podniky, které zvolí pojištění pohledávek, je důsledné pročtení všeobecných i zvláštních pojistných podmínek.

Další výhodou pojištění je přístup k databázím o bonitě klientů, mohou účetní jednotky získat jasnou představu o daném obchodním partnerovi. Tím, že se účetní jednotka takto zajistí, pomáhá stabilizovat své cashflow a také zvyšuje svou důvěryhodnost na trhu. Pojišťovny také často nabízejí pomoc s vymáháním pohledávky. Pohledávky lze vymáhat

v průběhu karenční lhůty, což je lhůta, po kterou pojišťovna vyčkává, zdali dlužník závazek neuspokojí. Náklady spojené s vymáháním pohledávek bývají také hrazeny v určité výši z pojištění, každá pojišťovna má svá ustanovení, je nutné se s nimi seznámit. Karenční lhůta se také liší dle jednotlivých poskytovatelů pojištění, zpravidla se pohybuje mezi 5 – 12 měsíci. Pojištěním lze předcházet druhotné platební neschopnosti. (Čížinská, 2018)

Na závěr k oblasti pojištění pohledávek je třeba zmínit výrazné využití v mezinárodním obchodě, kde hraje roli množství specifických rizik (např.: úvěrové, měnové, obchodní). Mimo nabídky komerčních pojišťoven lze v České republice využít služeb Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a. s. (dále EGAP). Na oficiálních webových stránkách EGAPU nalezneme mnoho užitečných informací, cílem společnosti je poskytovat podporu exportu zajištěnou státem, která by měla eliminovat vývozní úvěrová rizika. EGAP vyplňuje mezeru na pojišťovacím trhu v závislosti na nedostačující kapacitě komerčních pojišťoven v rámci úvěrových rizik. Služeb EGAPU obecně více využívají malé a střední podniky, které s vývozem nemají příliš zkušeností a neznají lokalitu, do které vývoz uskutečňují. Firmy mají možnost pojistit jednak krátkodobý vývozní dodavatelský úvěr, nebo dlouhodobý vývozní dodavatelský úvěr. (EGAP, 2019)

2.6 Vybrané finanční ukazatele hodnotící kvalitativní charakteristiky pohledávek

Mezi ukazatele, které přímo souvisí s pohledávkami, jednoznačně řadíme obratovost pohledávek a obchodní deficit. Obratovost patří mezi ukazatele aktivity podniku, slouží ke zjištění efektivnosti hospodaření. Jednak můžeme zjistit dobu obratu pohledávek ve dnech, nebo rychlost doby obratu, což udává, kolikrát se nám pohledávky vrátí v podobě tržeb. Obchodní deficit je rozdílový ukazatel, který udává průměrnou dobu splatnosti pohledávek. (Rejnuš, 2016)

Levine (2016) k rychlosti obratu pohledávek využívá následující vztah 2.1:

$$\text{rychlost obratu pohledávek} = \frac{\text{tržby}}{\text{průměrný stav pohledávek}} \quad (2.1)$$

Rychlost obratu udává počet obrátek za dané období, tedy kolikrát se nám pohledávky promění v peníze. Pro podnik je velice výhodné, pokud je obrátka co nejrychlejší, protože

podnik může své finance efektivně využívat a pokrýt tak další potřeby. Je třeba dodat, že tržby jsou v ukazateli použity jako celek, zahrnují i tržby za hotové. Tyto tržby neovlivňují tvorbu pohledávek, proto se nabízí možnost vypustit tuto položku. V praxi je to možné pouze z interních záznamů podniku, jelikož v účetních výkazech nenajdeme dělení tržeb za hotové a ty které jsou placené obchodním úvěrem. Knápková (2017) uvádí výpočet průměrného stavu pohledávek za běžné účetní období dle vzorce 2.2, který eliminuje stavový (okamžikový) pohled rozvahy na pohledávky: (Knápková, 2017)

$$\text{průměrný stav pohledávek} = \frac{\text{pohledávky minulého období} + \text{pohledávky běžného období}}{2} \quad (2.2)$$

Důležitější ukazatel pro podnik je doba obratu pohledávek, ze kterého je patrná platební schopnost podniku. Knápková (2017) uvádí výpočet dle vzorce 2.3:

$$\text{doba obratu pohledávek} = \frac{365}{\text{rychlost obratu pohledávek}} \quad (2.3)$$

Ve stručnosti, tento ukazatel je pro podnik signalizačním ukazatelem doby, po kterou v průměru čeká na inkaso pohledávek. Je-li splatnost v mezích běžně poskytovaných obchodních úvěrů, potom inkaso podniku odpovídá realitě. Pokud je splatnost pohledávek výrazně vyšší, patrně je poukazováno na špatnou platební morálku odběratelů. Zde se nabízí prostor pro řízení pohledávek, zajištění co neblíží splatnosti, tak aby podnik udržoval kladné cash flow. Jelikož je účetní období relativně dlouhé, může podnik počítat dobu obratu za menší časový úsek, a předejít tak nechtěným vlivům změn prodeje. (Režňáková, 2010)

Obchodní deficit vypočítáme jako rozdíl mezi dobou obratu pohledávek a dobou obratu závazků. Z výsledku potom poznáme, zdali spíše úvěrujeme naše obchodní partnery nebo naopak využíváme poskytnuté prostředky. Pokud naši partneři využívají delší doby splatnosti, měl by podnik uvažovat o dalších možnostech financování. V opačném případě pouze navyšuje své volné cash flow. (Čižinská, 2018) Šmídová (2014) ve své publikaci používá k výpočtu obchodního deficitu vzorec 2. 4:

$$\text{obchodní deficit} = \frac{\text{pohledávky}}{\text{tržby} / 365} - \frac{\text{krátkodobé závazky}}{\text{tržby} / 365} \quad (2.4)$$

Jako poslední ukazatel si uvedeme provozní pohotovou likviditu, která je také značně ovlivněna pohledávkami. Čeští autoři povětšinou ve svých publikacích tento ukazatel vůbec neuvádějí, uvádějí pouze pohotovou likviditu (v angličtině quick liquidity nebo acid test). Např. Knápková (2013) uvádí výpočetní vztah pro zjištění pohotové likvidity, který u Šmídové (2014) nebo Mariniče (2008) odpovídá ukazateli provozní pohotové likvidity. Při zjištění těchto rozdílů u českých autorů se vybízelo k prostudování pohledu zahraničních autorů. Rodgers (2016) či Fields (2016) uvádí pouze definici a vzorec pro pohotovou likviditu, kde i oni uvádí shodný vzorec s vzorcem pro výpočet provozní pohotové likvidity. Hlavním rozdílem mezi těmito ukazateli je ve jmenovateli, kdy při výpočtu provozní pohotové likvidity počítáme pouze s krátkodobými závazky, nikoliv s krátkodobými bankovními úvěry.

Nadále budeme vycházet z definice Mariniče (2008), který uvádí informaci o souvislosti provozní pohotové likvidity s obchodním deficitem. Přímý vliv na ukazatel má obrat pohotových oběžných aktiv, zatímco nepřímě úměrně ukazatel ovlivňuje dobu obratu pohledávek. Doporučené hodnoty ukazatele by se měly pohybovat v intervalu 1 – 1,2. Dle vztahu 2. 5 vypočítáme veličinu provozního pohotové likvidity:

$$\text{provozní pohotová likvidita} = \frac{\text{krátkodobé pohledávky} + \text{krátkodobý finanční majetek}}{\text{krátkodobé závazky}} \quad (2.5)$$

3 Pohledávky v pekárenském oboru

V následující části bude práce věnována pohledávkám u pekárenských společností. Za specifikum u pekárenských společností můžeme považovat větší počet vlastních prodejen, což znamená, že část prodejů není uskutečňována v obchodních úvěrech, které mohou nejen ovlivňovat výši celkových, ale především nedobytných pohledávek. Tato část práce bude rozdělena na několik částí, nejprve je třeba charakterizovat pekárenský trh, následně uvedeme zástupce pekařských podniků Jizerské pekárny spol. s r.o. U zástupce pekařských společností bude detailně popsána problematika celkového stavu v podniku, tak aby bylo na příkladu podniku zřetelné, jaké konkrétní problémy pekárenské podniky řeší. Následně zobrazíme problematiku pohledávek ve skupině vybraných pekárenských podniků a také zobrazení těchto pohledávek v příloze jednotlivých účetních závěrek pekárenských společností. Dále bude provedeno posouzení závislosti pohledávek po lhůtě splatnosti s vybranými charakteristikami pomocí korelace. V závěru kapitoly bude zařazen ilustrativní příklad ukazující vliv vybraných zajišťovacích prostředků na výsledek hospodaření a daň z příjmů.

3.1 Charakteristika pekárenství

Nejprve je nutné uvést charakteristické rysy pekárenského odvětví. V současnosti je nejdiskutovanějším problémem nedostatek pracovníků. Důvodů se nabízí hned několik, v první řadě není potřeba vysoká kvalifikace, i mzda odpovídá těmto nárokům. Ze statistického hlediska je mzda v oboru pekařství hluboko pod celonárodním průměrem, a dále vážným negativem je celková náročnost práce, práce v nočních směnách a také o víkendech a svátcích. Výuční obory se specializací pekař v současné době mnohdy kvůli nedostatku uchazečů neotevírají ročník, zájem mladé generace o tento obor upadá. (Investičníweb.cz, 2017)

Ač se technologie neustále vyvíjí, podíl ruční práce je zde stále zastoupen větším procentem. Nejvyspělejší stroje si mohou dovolit jen ti největší hráči na trhu, v našem tržním prostředí spíše převládá početná skupina rodinných podniků a firem s dlouholetou

tradicí. Za giganty na trhu považujeme dva zástupce, Penam, a.s. a United Bakeries, a.s.³ Další nevýhodou, která má zásadní vliv na celý obor, je diktát cen ze strany velkoobchodních prodejců. Proto je možné sledovat jev cen, kdy ve velkoobchodu lze od stejného výrobce koupit levněji, než ve vlastních prodejnách výrobce. I tento tlak na nízké ceny značně omezuje vývoj mezd. Rozmach zamrazovaných polotovarů, které se rozpékají přímo na prodejnách, vykazuje také jednoznačně negativní vliv na ceny produkce, negativum lze pozorovat právě v dovozu mražených polotovarů ze sousedních zemí, především z Polska, kde jsou pekárenské společnosti schopny nabídnout ještě nižší výkupní ceny svých výrobků. (Investičníweb.cz, 2017)

Produkcí na našem trhu dělíme na výrobu chleba, ostatního běžného pečiva, jemného pečiva a zvlášť stojí cukrářská výroba. Hlavním produktem v pekárenství je kvasový chléb vyráběný s dlouholetou tradicí. Spotřebitelé a jejich preference se na vývoji produkce podílí hlavním slovem, i proto je tradiční pšeničné a žitné pečivo často nahrazováno zdravějšími variantami (cereální, vícezrné, celozrné, nízkosacharidové či bezlepkové pečivo), po kterých poptávka neustále stoupá. Se změnou životního stylu je celkově spojen pokles produkce chleba a naopak růst ostatního pečiva. O slovo se opět začínají hlásit kvasové chleby především řemeslné výroby, do budoucna se předpokládá, že by produkce tradičního chleba mohla opět vzrůst. (Investičníweb.cz, 2017)

Trh pečiva je představován jednak průmyslovými velkovýrobnami dodávající pečivo především na pulty velkoobchodních řetězců. Dalšími jsou menší podniky rodinného charakteru, které svou produkci dodávají do menších prodejen nebo do vlastních sítí prodejen. Vlastní podnikové prodejny jsou u pekařských producentů velmi oblíbené, počet těchto specializovaných prodejen neustále roste. Důvodů, proč mít své vlastní prodejny je hned několik, jako příklad je možné uvést kontrolu nad prodejní cenou, přímý vztah s konečným zákazníkem nebo prodej za hotové. Trendem současnosti je také samovýroba pečiva přímo v obchodních řetězcích, které takto dokáží velmi dobře konkurovat tradičním

³ V průběhu psaní diplomové práce se diskutuje o spojení těchto dvou výrobců pečiva. Spojení těchto společností může značně ovlivnit tržní prostředí v pekárenství, společnost jistě bude diktovat ceny pečiva a menší konkurenční podniky nebudou mít možnost tuto situaci nijak ovlivnit. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže již stanovil podmínky, za kterých by spojení těchto společností akceptoval. (ČT24, 2019)

pekařským podnikům. Některé řetězce se ovšem zabývají pouze dopékáním zamrazených polotovarů určených k rychlé spotřebě. (Investičníweb.cz, 2017)

Spolu s pekařstvím úzce souvisí i výroba cukrářských výrobků, proto si lze povšimnout, že mnoho pekařských společností má v názvu jak pekárny, tak cukrárny. Celý tento obor zastřešuje odborná instituce v podobě Podnikatelského svazu pekařů a cukrářů České republiky, který sdružuje jednak výrobce finálních pekařských a cukrářských produktů, mimo jiné také dodavatele surovin, strojů a dalšího vybavení pro výrobu. Jako členové svazu vystupují i vzdělávací instituce, většinou se jedná o střední odborná učiliště. Z důvodu popularizace pekařského řemesla pořádá svaz mnoho soutěží a veletrhů, kde mezi sebou soupeří jednotliví členové svazu. Za zmínku stojí jmenovat veletrh Dny chleba nebo Země živitelka. (Svaz pekařů a cukrářů v ČR, z. s., 2019)

Cena pekařských produktů je v zásadě stabilní, ovšem roste-li inflace, může dojít i k jejímu mírnému nárůstu. Hlavní surovinou je pšeničná mouka, případně mouka žitná, změny cen těchto komodit hrají ve výrobních nákladech důležitou roli. Vzhledem k velikosti naší ekonomiky jsme cenovým následovatelem, cena se odvíjí od celkové světové produkce, vliv na cenu dále mají kurzy ostatních světových měn. (Investičníweb.cz, 2017)

K pekařství neodmyslitelně patří i Svaz průmyslových mlýnů, některé pekárny za účelem kontroly nad produkcí mouky se seskupují do sdružení o více pekárnách, které dohromady vlastní mlýn. Příkladem takového sdružení může být Millba Czech, která mimo vlastnictví mlýnu Louny zajišťuje odbyt smluvních pekárenských pracovišť, a také je zprostředkovatelem obchodu s pekařskými a cukrářskými výrobky. Sdružení Millba je uváděno především díky účasti společností z Libereckého kraje, jedná se o Jizerské pekárny, spol. s r. o. a pekárnu Schneider Tanvald, s. r. o. (Investičníweb.cz, 2017)

Součástí diplomové práce se stal rozbor pohledávek u 47 podniků, z nichž jeden podnik se zaměřuje pouze na cukrářskou výrobu, a tři podniky se specializují na výrobu mražených výrobků. Zbylých 43 podniků se zabývá především výrobou chleba a ostatního běžného pečiva, dále jemného pečiva a některé pekárny dále do svého výrobního portfolia zařazují cukrářství, výrobu bezlepkových potravin, mražených výrobků či trvanlivého pečiva. Výběr byl proveden za pomoci vyhledávače ekonomických subjektů Ares, dle označení klasifikace ekonomických činností. Pro pekařskou výrobu je přiřazen kód CZ NACE 10. 7. – Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků.

K omezení počtu společností byl stanoven minimální počet zaměstnanců 70, dále bylo přihlédnuto k zastoupení všech krajů, cílem bylo za každý kraj získat, alespoň dva významné producenty pečiva. Bohužel v Karlovarském kraji nebyl nalezen žádný významný výrobce pekárenské produkce.

3.2 Pohledávky ve společnosti Jizerské pekárny, spol. s r. o.

3.2.1 Rozsah činnosti výroby a historie společnosti Jizerské pekárny, spol. s r. o.

Společnost se specializuje ve výrobě pekařských, cukrářských a bezlepkových produktů, dále produkuje lahůdky, knedlíky a těsta. Pekařské produkty označují širší pojem, pod kterým si lze představit chléb, běžné pečivo a pečivo jemné (sladké). Své pečivo prodává také mimo jiné v řadě podnikových prodejen a k dopravě používá vlastní vozový park. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r. o, 2019)

Výrobní objekt se nachází v městě Česká Lípa, do roku 1993 byl využíván státním podnikem Severočeské pekárny a cukrárny. Po jeho privatizaci zde vzniká společnost Jizerské pekárny, spol. s r. o, která je vlastněna pětící majitelů. Hlavní budova byla vystavěna v roce 1964, v ní byla soustředěna výroba chleba a běžného pečiva, v současnosti se zde nachází také bezlepková výroba a výroba lahůdek. O několik let později byla vystavěna druhá budova, ve které se vyrábí jemné pečivo a cukrářské produkty. Vzhledem k dřívějšímu působení státního podniku je zdejší tradice pekařské a cukrářské výroby více jak 50 let. V důsledku mechanizace výroby je pekárna schopna každodenně pokrývat svá odbytiště, svůj podíl zde zastupuje i dopékání nebo rozpékání pečiva přímo na prodejnách. (Smejkal, 2009)

Pekárna má široké portfolio odběratelů, jedná se o velkoobchody, maloobchody a vlastní prodejny. V případě zájmu dodává své výrobky do státních zařízení, rekreačních podniků či restaurací. V minulosti měla tři ze svých prodejen na území Spolkové republiky Německa, ovšem kvůli vysokým nákladům a rozdílné preferenci zákazníků byla nucena se těchto prodejen vzdát. Firma vystupuje mimo jiné v uskupení Millba Czech, a. s., které tvoří pekárenské společnosti a automatické mlýny Louny. Mlýny v tomto uskupení jsou výhradním dodavatelem mouky a speciálních výrobních směsí právě společníkům sdružení, neodmyslitelnou činností sdružení je řízení a správa mlýnů. K dalším aktivitám patří zprostředkování obchodu s výrobky a zajištění odbytu smluvních partnerů. Smluvní

partneři se nachází v regionech Ústeckého a Libereckého kraje. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2018)

Jako jedna z tradičních pekařských společností se dlouhodobě věnuje výrobě a vývoji produktů vhodných při celiakii a dalších typů podobné intolerance na lepek. Její produkty jsou mezi touto skupinou uživatelů známé, pozitivní vliv má jistě příznivá cena ke kvalitě. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2018)

Odběrní síť výroby se nachází především v Libereckém, Ústeckém a Středočeském kraji. V těchto zmíněných lokalitách se také nachází vlastní prodejní místa, největší hustota prodejen je samozřejmě orientována v Libereckém kraji. Navíc vlastní pětici prodejen situovaných v Praze, do kterých také každodenně dodává čerstvé pečivo. Mimo jiné bezpečnostní produkty jsou k dostání v prodejnách po celé republice, jak ve velkoobchodních, tak v maloobchodních řetězcích a prodejnách zdravých výživ. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2019)

V rámci jakosti a kvality výroby podstupuje společnost každoročně audit IFS Food, jímž deklaruje technickou, technologickou a hygienickou úroveň výrobní, odbytové a obchodní činnosti. Dále disponuje certifikací HACCP, která je také pravidelně kontrolována institucí Bureau Veritas Czech Republic, která kontroluje plnění všeobecných požadavků na systém kritických bodů. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2019)

V souvislosti s rozvojem konkurenceschopnosti a kvality nabízených produktů se Jizerské pekárny pravidelně účastní veletrhů, které pořádá Svaz pekařů a cukrářů, jímž je členem. Jmenovitě lze alespoň uvést veletrh Země živitelka, kde se pravidelně účastní soutěže o nejhezčí dožínkový koláč. Dále se účastní regionálních soutěží a soutěží pořádaných Ministerstvem zemědělství o nejlepší produkty, především kvůli propagaci svých výrobků. Proto některé výrobky lze zakoupit s logem Regionální potravina nebo Český výrobek. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2019)

Ve výroční zprávě se dále můžeme dočíst, že díky neustálému vývoji technologií, je třeba přizpůsobovat výrobní procesy aktuálním podmínkám a požadavkům. Na modernizaci a ekologickou optimalizaci hojně využívá dotací z Evropských fondů, poslední realizovaný projekt byl věnován úspoře energií. Dále využívá finanční podpory z dotačního fondu Libereckého kraje v návaznosti na program „Podpora regionálních výrobků, výrobců a

tradičních řemesel“, díky tomuto programu došlo k zakoupení nových teflonových forem na pečení žitného chleba. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2018)

V závěru je třeba zmínit četnou finanční podporu, kterou firma poskytuje sportovním klubům, neziskovým organizacím a také materiální podporu místní charitativní organizace, s dlouholetou podporou sociálních služeb se pojí ocenění ředitele Jizerských pekáren, který v roce 2019 obdržel cenu Ď. Výrobní prostory pekáren mimo jiné slouží k odborné výuce pekařských a cukrářských učňů. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2019)

3.2.2 Hospodaření společnosti v letech 2015 – 2017

Rok 2015 byl důležitý především díky dokončení oddělení hlavní činnosti od zbylých aktiv, kterými není využívána. Došlo k rozdělení firmy na Jizerské pekárny, spol. s r. o. a na JIPEK Liberec, s. r. o. Nově vzniklá společnost JIPEK Liberec má především správní funkci majetku, který neslouží k hlavní podnikatelské činnosti. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015)

Rentabilita výroby je určována poměrem realizačních cen a výrobních vstupů, bohužel tlak ze strany obchodních řetězců je natolik silný, že není v silách podniku udržovat cenu v podmínkách, která by určovala skutečnou hodnotu vyrobených produktů. I přesto, že ke změnám cen vstupů dochází neustále v průběhu roku, náprava ve formě zvyšování cen se děje pouze částečně. Zde je nutno zmínit, že větší vliv na cenu výrobků má podnik pouze ve vlastních podnikových prodejnách, ale i tu je třeba být pozorný vůči hlavní cenové skupině. Příliš rozdílné ceny by mohly mít výrazný dopad na objem tržeb z vlastních prodejů. I tak si lze povšimnout cenových rozdílů např. v obchodních řetězcích a v podnikových prodejnách, které se nachází v tzv. zakasové zóně. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015)

Hlavní nosnou surovinou výroby jsou především pšeničná a žitná mouka. Ceny těchto surovin mezi lety 2015 a 2016 prokazovaly klesající tendenci a ani v roce 2017 nedocházelo k žádným větším rozdílům v ceně pšenice. Výraznější rozdíl nastal u žita, který souvisel s konkrétní sklizní, a jeho dopad přišel až se závěrem roku 2017. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 - 2017)

Vzhledem k cenovým ústupkům obchodním řetězcům dochází i nadále k prodeji vlastních výrobků za realizační cenu, která de facto odpovídá výši vlastních nákladů. Z čehož

vyplývá, že i výsledek hospodaření je značně ovlivněn touto skutečností. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015)

Pro pekárenství je relevantní sledovat vyrobenou produkci pro jednotlivé roky v měrných jednotkách. Ve sledovaném roce 2015 dochází k růstu vyrobených tun oproti roku předešlému, v indexovém vyjádření představuje nárůst 2 %. V jednotlivých střediscích se vede nejlépe bezlepkové výrobě a největší pokles zaznamenává středisko cukrárna. V následujícím roce k plánovanému růstu nedochází, nastává celkový pokles o 0,8 %. Jednotlivá střediska si také značně pohoršila, ovšem díky znovuzavedení prodejů knedlíků v obchodních řetězcích dochází na tomto středisku k značnému nárůstu bezmála o 100 %. Nejhorší bilanci zaznamenává výroba chleba a v závěsu výroba běžného pečiva. Závěrečný sledovaný rok přináší další propad celkového vyrobeného množství o 1,8 %. Vývoj na střediscích v podstatě kopíruje předešlé roky, pouze středisko bezlepkové výroby nedokázalo navázat na předchozí výkony a dochází mírnému poklesu produkce. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 - 2017)

Cílem a prioritou Jizerských pekáren je být co nejméně závislý na odběru obchodních řetězců, proto také byla vytvořena vlastní síť prodejen. V tabulce Tab. 3.1 případně můžeme vidět jednotlivý počet prodejen a procento prodejů vlastní výroby uskutečňující se v rámci vlastní sítě prodejen. Franšízované prodejny se nacházejí především v malých obcích, kde zároveň slouží jako místní maloobchod. Jizerské pekárny vlastní dceřinou společností Jizerské pekárny Stores, s. r. o., ta byla založena kvůli oddělení podnikových prodejen nacházejících se v Praze. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2017)

Tab. 3.1 – Vlastní odběrní síť podniku Jizerské pekárny spol. s r. o. v letech 2015 – 2017

Typ prodejen	2015	2016	2017
vlastní prodejny	36	33	35
prodejny v režimu franšízy	5	5	5
prodej dceřiné společnosti	5	5	4
uskutečněné prodeje (%)	44,3	48,1	49,5

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 - 2017)

3.2.3 Finanční situace v letech 2015 – 2017

Na počátku sledovaného období jsou v platnosti realizační ceny z roku 2011, díky stabilnímu vývoji cen vstupů se neočekává žádné zdražování, i přesto jsou realizační ceny

v podstatě rovny vlastním nákladům výroby. K žádným výraznějším změnám nedochází v následujících dvou letech, ceny vstupů i realizační ceny nadále vykazují podobný vývoj.

Jelikož podnik v těchto letech neočekával vysoké zisky, soustředil se na tvorbu zdrojů a omezil plánované obnovy a opravy technologií. V roce 2015 nezískal za tímto účelem finance z dotačních programů, jelikož byly určeny malým a středním podnikům. V roce následujícím byla schválena podpora z dotačního programu, byla věnována zateplení budovy jemné pekárny a vybudování nové elektroinstalace. Dále v závěru roku 2016 byla zpracována další žádost o dotační podporu, která by zajistila obnovu chlebové pece a parních kotlů. Obě tyto obnovy byly financovány z cizích zdrojů podniku, konkrétně z investičních úvěrů u ČSOB, a. s. (JIZERSKÉ PEKÁRNÝ spol. s r.o., 2015 - 2017)

Tab. 3.2 shrnuje investiční aktivity podniku ve sledovaném období:

Tab. 3.2 – Investice podniku Jizerské pekárny spol. s r. o. v letech 2015 – 2017

v tis. Kč	2015	2016	2017
investiční akce	6,361	9,266	12,247
zůstatek peněžních prostředků	15 471	16 381	14 159

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (JIZERSKÉ PEKÁRNÝ spol. s r.o., 2015 - 2017)

3.2.4 Cenová, úvěrová a likvidní rizika v letech 2015 – 2017

V roce 2015 podnik dosahuje zisku ve výši 13 696 tis. Kč před zdaněním, je to způsobeno jednak přijatými opatřeními v rámci stabilizace, ale hlavní dopad na zisk měl odprodej akcií společnosti TOPOS, a. s. V následujících letech situace odpovídá výše popsaným skutečnostem v rámci sekce hospodaření a finanční situace, viz následující tabulka Tab.

3.3. Tab. 3.3 – Finanční ukazatelé podniku Jizerské pekárny spol. s r.o.– v letech 2015 - 2017

Tab. 3.3 – Finanční ukazatelé podniku Jizerské pekárny spol. s r.o.– v letech 2015 - 2017

	2015	2016	2017
zisk před zdaněním (tis. Kč)	13 696	-2 840	-984
rentabilita vlastního kapitálu	15,3	-2,7	-0,95
běžná likvidita	2,07	1,89	1,77
rentabilita tržeb	4,5	-0,76	-0,002
zadluženost	27,6	31,8	50,4

Zdroj: (JIZERSKÉ PEKÁRNÝ spol. s r.o., 2015 - 2017)

U běžné likvidity se doporučují hodnoty mezi 1,8 až 2,5. Z vývoje dle tabulky lze vyzorovat klesající trend, postupně se společnost dostává pod hranici doporučených hodnot. Je možné, že kdyby i nadále v příštích obdobích hodnota likvidity neustále klesala, mohlo by dojít k problému s úhradou krátkodobých závazků hrazených krátkodobými zdroji financování. K zadluženosti je nutno dodat, že každý podnik v různých ekonomických situacích nakládá s vlastními a cizími zdroji podniku různě. Proto není možné přesně určit jaký poměr je pro danou společnost ideální, s každým typem financování jsou spojené náklady jejich užití. U Jizerských pekáren vidíme snahu příliš se nezatěžovat cizími zdroji financování, ovšem v závěru sledovaného období dochází k financování obnovy technologií, které nelze v současné finanční situaci provést jinak, než dlouhodobými cizími zdroji. Pokud při výpočtu rentability používáme jako vstupní informaci ztrátu, tak jako v druhém a třetím sledovaném roce, již nepočítáme ziskovost, ale ztrátovost na 1 Kč tržeb. Ukazatel rentability se také nazývá ziskové rozpětí a slouží k výpočtu ziskové marže. (Růčková, 2019)

Tab. 3.4 popisuje vývoj ukazatelů, které přímo souvisejí s vývojem pohledávek v souladu se vzorci uvedenými v kapitole 2.6.

Tab. 3.4 – Vybrané poměrové ukazatele společnosti Jizerské pekárny, 2015 – 2017

	2015	2016	2017
Rychlost obratu pohledávek	11,74	13,16	12,63
Doba obratu pohledávek	31,10	27,73	28,91
Obchodní deficit	1,04	0,85	0,96
PPL	1,04	0,85	0,96

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 - 2017)

Doba obratu se ve sledovaném období pohybuje okolo lhůty 30 dní, což je běžně stanovovaná lhůta při fakturaci. Obchodní deficit ukazuje, že společnost spíše úvěruje své odběratele v rámci obchodních úvěrů, než aby využívala jejich podporu financování pro své účely. Ve skutečnosti může nastat problém s krátkodobou likviditou, společnost ji musí doplnit z jiných zdrojů např. ve formě kontokorentního limitu na svém bankovním účtu nebo krátkodobým provozním úvěrem. Ukazatel provozní pohotovosti likvidity (dále PPL) a obchodního deficitu mají stejné hodnoty, protože podnik nedisponuje žádným krátkodobým finančním majetkem, který by měl vliv na hodnotu PPL. U ukazatele PPL je doporučené rozmezí mezi 1 – 1,2, podnik se nachází těsně na této hranici. Lze tedy říci, že

podnik nemá problém s úhradou krátkodobých závazků ze svého krátkodobého oběžného majetku.

3.2.5 Pohledávky společnosti v rozvaze v letech 2015 – 2017

V následující tabulce Tab. 3.5 je možno vidět zastoupení jednotlivých rozvahových položek týkající se pohledávek ve sledovaném období let 2015 – 2017:

Tab. 3.5 – Pohledávky v rozvaze Jizerských pekáren, spol. s r. o. (2015 – 2017)

v tis. Kč		2015	2016	2017
C. II.	Pohledávky	25686	22199	29741
C. II. 1.	Dlouhodobé pohledávky	38	38	72
C. II. 1. 4.	Odložená daňová pohledávka	0	0	34
C. II. 1. 5.	Pohledávky - ostatní	38	38	38
C. II. 1. 5. 2.	Dlouhodobé poskytnuté zálohy	38	38	38
C. II. 2.	Krátkodobé pohledávky	25648	22161	29669
C. II. 2. 1.	Pohledávky z obchodních vztahů	21342	17440	20957
C. II. 2. 4.	Pohledávky - ostatní	4306	4721	8712
C. II. 2. 4. 4.	Krátkodobé poskytnuté zálohy	3691	4169	3934
C. II. 2. 4. 5.	Dohadné účty aktivní	228	270	142
C. II. 2. 4. 6.	Jiné pohledávky	358	282	4636

Zdroj: (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 – 2017)

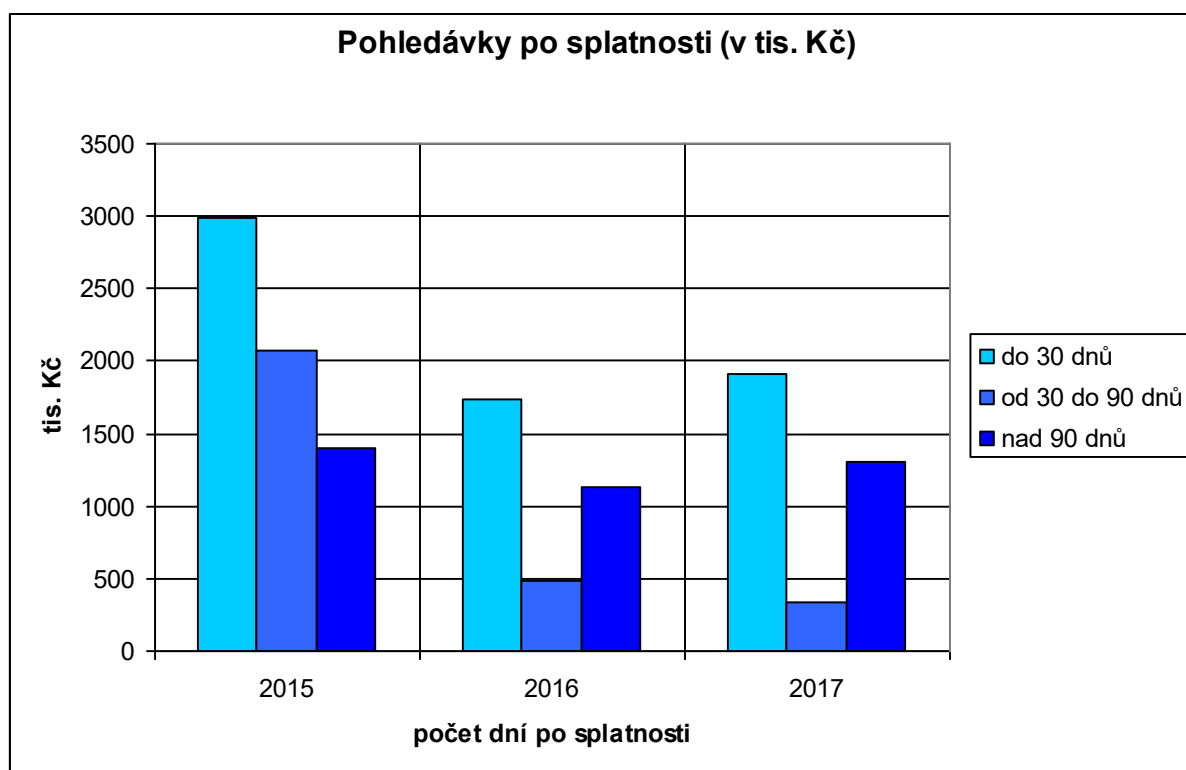
Barevně označená pole Tab. 3.5 označují součtovou položku níže uvedených řádků, což je patrné i na číslování jednotlivých položek převzatých z rozvahy. U každé položky určíme, které účty ovlivňují jednotlivé řádky rozvahy vyplývající z Tab. 3.5, veškeré hodnoty jsou uvedené v netto hodnotě, opravné položky stabilně podnik vykazuje pouze na účtu 311 – pohledávky z obchodních vztahů:

- odložená daňová pohledávka; účet 481, firma v roce 2017 přechází z účtování odloženého závazku do účtování o odložené pohledávce, výpočet popisuje v příloze k účetní závěrce. Müllerová (2016) poukazuje na účtování o odložené daňové pohledávce pouze v případě, že základ daně, oproti kterému bude proveden zápočet odčitatelných přechodných rozdílů, bude dosažen,

- v řádku pohledávky – ostatní jsou evidovány pouze dlouhodobé poskytnuté zálohy za dodavatele, účet 314,
- řádek pohledávky z obchodních stavů zobrazuje vývoj pohledávek na účtu 311 – pohledávky z obchodních vztahů, 313 – pohledávky za eskontované cenné papíry a 315 – ostatní pohledávky. V roce 2016 vykazují pohledávky oproti roku 2015 pokles na 82 % a v roce 2017 vzrůst na 120 % oproti roku 2016. Významný vliv na celkovou hodnotu má účet 391 – opravné položky k pohledávkám, který v jednotlivých letech činil 995 tis. Kč, 1 023 tis. Kč a 1 009 tis. Kč,
- řádek krátkodobé poskytnuté zálohy, účet 314,
- dohadné účty aktivní, účet 388,
- a poslední sledovanou položkou jsou jiné pohledávky, zahrnující účty 335 – pohledávky za zaměstnanci, 371 – pohledávky z prodeje podniku, 373 – pohledávky a závazky z pevných termínových operací, 374 – pohledávky z pronájmu, 375 – pohledávky z emitovaných dluhopisů, 376 – nakoupené opce a účet 378 – jiné pohledávky. V roce 2017 si lze povšimnout výrazného růstu oproti letům předchozím, hlavní příčina růstu spočívala v zaúčtování nezpochybnitelného právního nároku na dotaci ve výši 3 840 tis. Kč na účet 378. (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2017)

3.2.6 Pohledávky společnosti v příloze k účetní závěrce v letech 2015 – 2017

V první části přílohy, která se věnuje účetním metodám a zásadám, v bodě 4. firma uvádí, že pravidelně každý rok provede účetní odpis nedobytných pohledávek s dobou po splatnosti nad 180 dní v 100% výši. V druhé části, která je věnována doplňujícím informacím k rozvaze a výkazu zisku a ztráty v bodě 5. lze dohledat podrobnější údaje k pohledávkám, především k pohledávkám po splatnosti a dále k pohledávkám ve skupině. Obr. 3.1 ukazuje vývoj pohledávek po splatnosti v podniku ve sledovaném období:

Obr. 3.1 – Vývoj pohledávek po splatnosti společnosti Jizerské pekárny (2015 – 2017)

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 – 2017)

V prvním sledovaném roce můžeme pozorovat velký objem pohledávek po splatnosti, který se v následujících letech snížil, nejvíce pohledávek po splatnosti je v době do 30 dnů. Vychází to z běžných chyb, jelikož stále v účtárnách pracují „jenom lidé“ a může dojít k zapomenutí či založení došlé faktury, popřípadě odběratelé mohou čekat na úhrady vlastních faktur, ke krátkodobému zpoždění úhrady může dojít velmi lehce. V letech 2016 a 2017 pozorujeme snižování pohledávek po splatnosti nad 30 dnů do 90 dnů. A pohledávky nad 90 dnů fluktuují, příčinou může být, že u některých pohledávek dojde překročení lhůty nad 180 dní, tedy splňují dle přílohy pravidlo na odepsání z účetnictví.

Podnik v příloze dále uvádí, že pohledávky se zástavním právem neviduje a ani pohledávky na podrozvahových účtech. Pouze zde specifikuje výši jednotlivých pohledávek v rámci skupiny. Do skupiny patří dceřiná společnost Jizerské pekárny Stores, s. r. o., JIPEK Liberec, s. r. o. a Hotel Atrium Liberec, s. r. o. V níže uvedené tabulce Tab. 3.6 lze vidět vývoj pohledávek vůči jmenovaným subjektům v jednotlivých obdobích:

Tab. 3.6 – Pohledávky vůči podnikům ve skupině Jizerské pekárny (2015 – 2017)

Pohledávky vůči podnikům ve skupině	2015	2016	2017
Hotel Atrium Liberec, s. r. o.	361	0	0
JIPEK Liberec, s. r. o.	5	0	0
Jizerské pekárny Stores, s. r. o.	1074	1319	598
Celkem	1440	1319	598
Podíl na celkové výši pohledávek	6%	6%	2%

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (JIZERSKÉ PEKÁRNY spol. s r.o., 2015 – 2017)

Z Tab. 3.6 je patrné, že vůči blízkým osobám měly Jizerské pekárny, spol. s r. o. pohledávky v minimálním množství. Na začátku sledovaného období byly pohledávky za všemi podniky ve skupině, postupně zůstaly pouze pohledávky za společností Jizerské pekárny Stores, s. r. o., jelikož tato část skupiny je zaměřena především na odbyt, je samozřejmé, že podniky mají mezi sebou standardní odběratelsko – dodavatelské vztahy.

3.3 Pohledávky ve vybraných pekařských podnicích

V této kapitole budeme navazovat na kapitoly 3.1 a 3.2, kdy promítneme znalosti o celkovém pekařském trhu zároveň s ohledem na vzorový podnik Jizerské pekárny spol. s r. o., v rámci kterého byla aktuální problematika trhu ukázána v konkrétních souvislostech. Účelem práce není detailní rozbor všech pekárenských podniků podnikajících v České republice, proto v následujícím textu určíme kritéria výběru společností ve sledovaném období roku 2017. Výsledkem bude poukázání na faktory, které v současnosti nejvíce ovlivňují pekařské podniky na trhu.

3.3.1 Kritéria výběru

Výběr jednotlivých pekařských podniků byl uskutečněn na základě dvou hlavních kritérií. Prvním kritériem je počet zaměstnanců, důvodem bylo rozmanité zastoupení menšími i většími společnostmi. Minimální počet byl stanoven na 70 zaměstnanců. Vzhledem k uvádění ukazatele přepočteného počtu zaměstnanců v účetních závěrkách společností byl tento údaj použit jako skutečný počet zaměstnanců, i přesto, že přepočtený počet zaměstnanců uvádí takový počet pracovníků, který bere v úvahu pouze sumu plných pracovních úvazků, například pokud máme dva zaměstnance s polovičním úvazkem, bereme je jako jednoho přepočteného zaměstnance. Nastavením kritéria na tuto hodnotu

docílíme eliminace rodinných podniků, které ve většině případů nedodávají do obchodních řetězců, ale pouze do svých prodejen.

Druhým kritériem byla zvolena krajová působnost, snahou bylo zahrnout z každého kraje v České republice nejméně jednu pekařskou či cukrárenskou společnost. Pouze v Karlovarském kraji nebylo možné dohledat reprezentativního kandidáta, proto tento kraj vypouštíme a soustředíme se na zbylé, ve kterých se podařilo vyhledat uspokojivé reprezentanty.

Mezi další kritéria, která bylo nutno zajistit pro další výpočty a šetření patří: tržby za běžné účetní období, úhrn pohledávek běžného účetního období a také období minulého, krátkodobé závazky běžného účetního období, dále také krátkodobý finanční majetek, krátkodobé pohledávky a úhrn pohledávek z obchodního styku. Tyto jmenované skutečnosti jsou všechny k dispozici v jednotlivých rozvahách účetních společností, kromě tržeb, které jsou obsaženy ve výkazech zisku a ztráty. Mimo tyto dva výkazy účetní závěrky používáme také přílohu, kde je potřeba získat veškeré důležité informace k pohledávkám, především o pohledávkách po splatnosti a případně nedobytných pohledávkách, které byly účetně nebo daňově odepsány. Také je zde možné najít informace o možných způsobech zajištění, což u pohledávek na základě prováděného zkoumání není příliš běžné, spíše je běžnější sjednání krátkodobého provozního úvěru k zajištění dostatečné likvidity.

V závislosti na získání dalších cenných informací o podnicích je vhodné také čerpat informace z výročních zpráv, bohužel ne všechny společnosti výroční zprávy vkládají do Sbírkky listin, některé nemají povinnost její tvorby, v těchto případech se informace čerpaly ze zveřejněných výkazů. Prospěšné informace mimo oficiální listiny účetní uzávěrky lze získat na jednotlivých webových stránkách účetních jednotek, pokud je pro své podnikání spravují. Příkladem informací získaných z výročních zpráv nebo z webových stránek lze např. uvést sídlo firmy či počet podnikových prodejen. Posledním výkazem, který je třeba zmínit, je výkaz o cash flow. Z výkazu o cash flow získáme především informaci o konečném vývoji peněžních toků v podniku.

Konečný počet vybraných podniků na základě zadaných kritérií je 47. Celý seznam pekárenských podniků i s konkrétními charakteristikami je vložen jako příloha v závěru práce, viz Příloha A, Příloha B, Příloha C a Příloha D.

3.3.2 Faktory ovlivňující pohledávky pekárenských podniků

Nejvýznamnější faktor ovlivňující stav pohledávek je pozice podniku na trhu, která má vliv na možnosti výběru svého okruhu prodeje a také možnosti vytvoření své vlastní struktury prodejen. Menší podniky, především rodinné s počtem zaměstnanců max. do 10 osob samozřejmě nejsou schopny dodávat do větších prodejen a obchodních řetězcům, ve většině případů co vyprodukují, to také sami prodají ve svých prodejnách. Z toho logicky plyne, že hodnota nedobytných pohledávek může být prakticky nulová. Zůstává otázkou, zda-li tuto myšlenku o provázanosti nedobytných pohledávek a počtu podnikových prodejen lze aplikovat i na větší pekařské výroby.

Každý podnik může mít jinou strategii prodeje, některé provozy preferují prodej přes vlastní prodejní síť, téměř všechny pekařské výroby využívají kombinaci prodeju do vlastní sítě prodejen a mimo ně. Z námi vybraných podniků vlastní prodejny nevlastní pouze jedna čistě cukrářská společnost, dále společnosti zaměřené na produkci mražených polotovarů a společnost PENAM, a. s. V kombinaci prodeju skrz interní odbytiště a externí zároveň záleží na objemu prodeje mimo své prodejny, protože v něm je vyšší riziko v souvislosti s nedobytnými pohledávkami. Aby podnik mohl prodávat své výrobky skrz prodejní zprostředkovatele, musí znát svou kapacitu výroby.

Kapacita výroby je faktor, který závisí na možnostech výrobních prostor a také používaných technologiích. Rozhodnutí o technologiích ovšem není v měnícím se trhu jednoduchou záležitostí, závisí na dalším faktoru, poptávce. Požadavky zákazníků se neustále vyvíjí a mění, v současnosti opět roste zájem o ruční výrobu z kvalitních surovin. Mimo technologie musí výroba splňovat řadu hygienických požadavků, ale také požadavků dodavatelů, které pro menší podniky nemusejí být zcela dostupné.

V dnešní době velmi diskutovaným faktorem, který úzce souvisí také s výrobní kapacitou, jsou zaměstnanci. Podnik musí vhodně zvolit plán výroby, aby věděl, co zaručeně zvládne vyrobit a kolik trhu dokáže pokrýt. Pokrytí trhu je také závislé na možnostech dovážkových aut, i tento faktor je důležitým bodem, který by podnik měl uvažovat.

I přes rozhodnutí podniku preferovat dodání výrobků do vlastních prodejen, zvláště u větších průmyslových producentů, nezamezí obchodním zprostředkovatelům oslovit tyto podniky spoluprací. Souvisí s tím také taktická politika obchodních partnerů, kteří chtějí

dostávat zboží od stabilní společnosti, u které by nehrozily žádné výkyvy a výpadky výroby. Vzhledem k úspěchanosti dnešní doby lidé preferují nakoupit vše na jednom místě, pokud tedy podnik stojí o přízeň zákazníků, musí si je nejprve získat, a tím je nalákat do svých prodejen. Není tedy na škodu stát se součástí velkoobchodních strategií, jejichž cílem bude více zviditelnit podnik a přispět k jeho dobrému jménu a vtažení zákazníků do podnikové vize.

Zvýšené riziko nedobytných pohledávek může být spojeno také s vývojem ekonomických ukazatelů v jednotlivých regionech. Samozřejmě celkový vývoj ekonomiky zásadně ovlivňuje platební morálku, je zřejmé, že v době krize situace s pohledávkami po splatnosti je mnohem rozšířenější, než-li v době ekonomického růstu. V návaznosti na výše popsané faktory, které mají velký vliv na vývoj pohledávek je třeba si položit otázku, zda-li je možné, aby výše nedobytných pohledávek úzce souvisela s počtem podnikových prodejen.

3.4 Pohledávky v příloze účetní závěrky ve vybraných pekařských podnicích

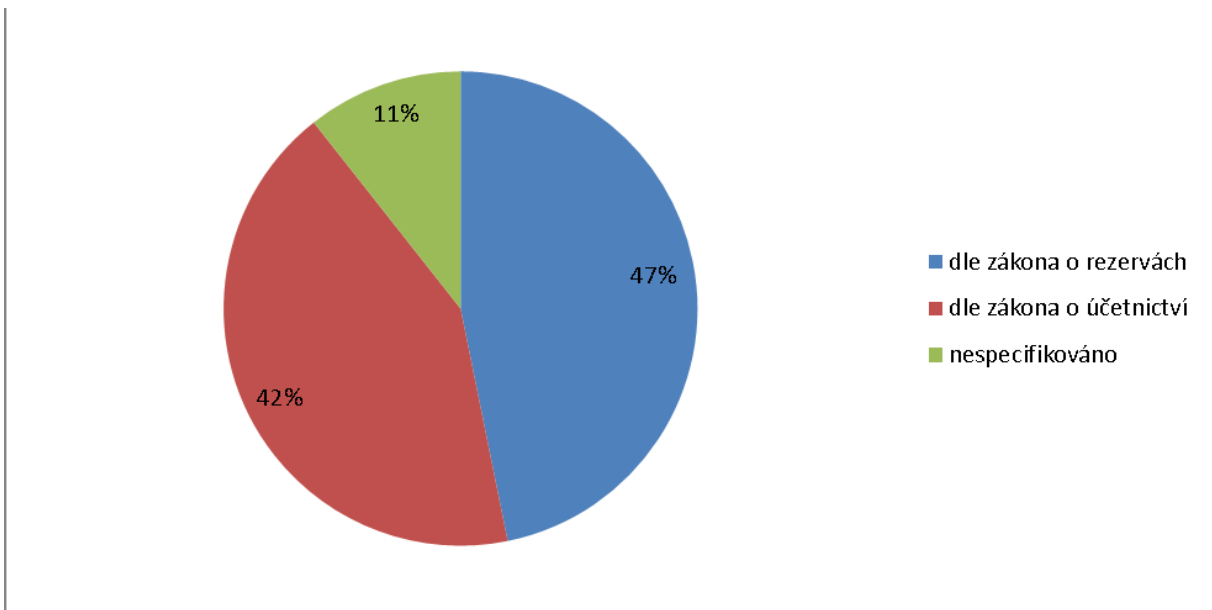
Příloha účetní závěrky obecně slouží ke specifikaci použitých účetních metod a podrobnějšímu popisu jednotlivých položek účetní závěrky, jestliže je nutno vysvětlit např. metodiku výpočtu, výčet položek, popř. vysvětlení aktuální situace v souvislosti s konkrétní položkou účetní závěrky. Vysvětlení se vztahují nejen k rozvaze, ale také k výkazu zisku a ztráty.

Tak, aby účetnictví podávalo věrný a poctivý obraz, je potřeba respektovat určité účetní zásady, které často bývají v rámci přílohy komentovány. V rámci účtování pohledávek musí účetní jednotka respektovat její hodnotu a hlavně změny hodnoty ke konci účetního období. Hodnotu pohledávky musí upravit v souladu se zásadou opatrnosti pomocí opravných položek. Tuto skutečnost účetní jednotky popíší ve zmíněné příloze. V praxi je běžné, že ke snížení hodnoty pohledávky podnik přistoupí a pohledávku upraví o určitou hodnotu, aniž by splňoval nadřazenou zásadu věrného a poctivého zobrazení účetnictví. Hlavní příčinu lze spatřovat v nesouladu účetních a daňových pravidel, účetní jednotky v podstatě splní zákonné podmínky a vytvoří zákonnou opravnou položku, přičemž ve vnitropodnikové směrnici uvedou, že se v účetních opravných položkách ztotožňují s daňovou legislativou. V důsledku těchto postupů účetní jednotka nevyhovuje zákonu o účetnictví a následně vykazuje pohledávku v nesprávné netto hodnotě.

Pokud se tedy zaměříme na námi sledované podniky v pekárenském odvětví, lze očekávat, že se tento jev objeví. Bohužel jsou i takové podniky, které do přílohy napíší, že účtují o účetních opravných položkách, ale z detailního rozpisu je patrné, že bylo účtováno pouze o zákonných opravných položkách. Logicky si lze domyslet, že splňuje-li podnik podmínky pro zákonné opravné položky, jistě by měl odepisovat i účetně. Problémem zůstává nepodání věrného a poctivého obrazu, který účetní jednotky, ač ne záměrně nezobrazují.

Zcela běžně se setkáme s pohledávkami, které jsou po splatnosti mezi 30 až 60 dny, což může být doba, ve které by pohledávka mohla být řádně zcela zaplacená. Pokud pohledávka je po splatnosti 60 dnů a více, je nutno již kalkulovat s jistým rizikem nezaplacení a do hodnoty pohledávky ho promítnout. V rámci oddílu 1.3 věnujícího se daňovému aspektu pohledávek jsme uvedli, že první odpis může účetní jednotka zahrnout do daňově uznatelných nákladů až v případě, že je pohledávka po splatnosti 18 měsíců. Zde je vidět, jak dlouhá časová prodleva je v účetních opravných položkách vynechána, pokud je účtováno pouze o daňově účinných opravných položkách prvně až v 18 měsíci po splatnosti pohledávky. Proto není možné, aby účetnictví akceptující daňový odpis odpovídalo požadavkům zákona o účetnictví. Menší i větší účetní jednotky, proto často ignorují účetní opravné položky i z toho důvodu, jelikož jsou daňově neúčinné a musí je vrátit do daňového základu. Pro účetní jednotky je ve skutečnosti jednodušší řídit se pouze jednou právní normou, v tomto případě zákonem o rezervách.

Z námi zkoumaných 47 pekárenských subjektů celých 47 % odepisuje své pohledávky dle zákona o rezervách, jsou zde zahrnuty i ty podniky, které uvádějí přesné podmínky účetních odpisů, ale fakticky odepisují jenom zákonné opravné položky. 11 % podniků pohledávky v příloze nespecifikuje, nebo jejich vysvětlení působí zmatečně a nejasně. Zbylých 42 % podniků účtuje o pohledávkách dle zákona o účetnictví. Sledované podniky buď uvádějí odkaz na vysvětlení účetních opravných položek do vnitropodnikových směrnic, nebo popíší, jak postupují v případech výskytu problematických pohledávek. V jistých případech podniky uvádějí specifikaci odstupňování rizika pohledávek a k nim příslušející procentuální vyjádření opravné položky z nominální hodnoty pohledávky. Grafické rozložení zobrazuje Obr. 3.2:

Obr. 3.2 - Způsob tvorby opravných položek k pohledávkám vybraných pekárenských podniků

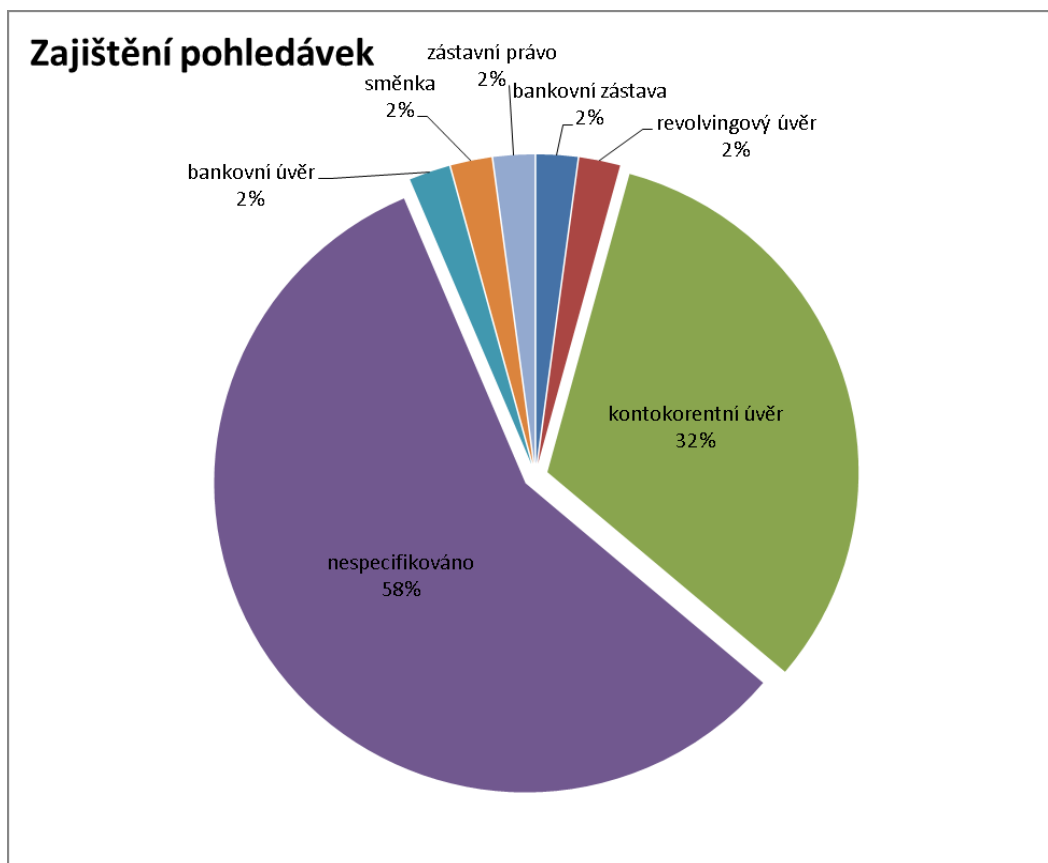
zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Pokud se zaměříme na zajištění pohledávek u námi sledované skupiny podniků, je zajímavé pozorovat, které typy zajištění se nejvíce používají. Bohužel zmiňované typy zajištění, popisované v předešlém textu se prakticky, až na výjimky, nevyskytují. V našem vzorovém příkladě byly nejlépe hodnoceny varianty zajištění pomocí faktoringu a smluvní pokuty. Faktoring v zajištění námi sledovaných společností není vůbec zastoupen. Nabízí se otázka, zda vliv na nízkou míru využití tohoto typu zajištění má vybraný trh, popřípadě zda-li je nedůvěra či neznalost této zajišťovací metody rozšířena v celém regionu. Na druhé straně smluvní pokuta je běžně využívaný prostředek, nejen prevence, ale částečně i zajištění, které by v dnešní době nemělo zcela jistě chybět u žádné smlouvy. Vzhledem k tomu, že smluvní pokuta nefunguje na principu využití třetí strany, ani na využití cizích prostředků financování, není možné komentář k jejímu používání v příloze dohledat. I přesto můžeme říci, že je v dnešních odběratelsko-dodavatelských vztazích takřka nemyslitelné sepsat smlouvu bez sankčních opatření, v případě neplnění některé ze zúčastněných stran.

Smluvní pokuty a úroky z prodlení bychom ve výkazu zisku a ztráty našli pod položkou jiné provozní výnosy, mimo jiné zde vybraný okruh podniků dále pod tuto položku zahrnuje např. výnosy z odepsaných pohledávek nebo jiné provozní výnosy. I kdybychom spekulovali, že pouze 10 % z hodnoty uvedené v rozvaze na položce jiných provozních

výnosů bylo tvořeno smluvními pokutami, zjistíme, že tuto položky z námi sledovaných 47 podniků eviduje 46 z nich, což procentuálně znamená 98 %. (Sbírka listin, 2018)

V grafu Obr. 3.3 lze sledovat zastoupení jednotlivých druhů zajišťovacích prostředků u námi sledované skupiny pekárenských podniků.

Obr. 3.3 - Rozložení typů zajištění pohledávek ve vybraných pekárenských podnicích
Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírky listin, 2018)

Největší podíl podniků v příloze účetní závěrky neuvádí žádný ze způsobů, kterým by zajišťovaly své pohledávky. Některé z podniků přímo uvádějí, že zajištění pohledávek nevyužívají. Druhá skupina zajištění je tvořena kontokorentním úvěrem, hodnota zastoupení činí 32 %, což znamená, že v průměru každý třetí sledovaný podnik využívá tento způsob zajištění. Ostatní způsoby použitého zajištění se shodně podílí 2 %, objevují se zde některé způsoby, které byly v rámci příkladu nebo teoretické části zmíněny, pro představu lze jmenovat směnku nebo zástavní právo. (Sbírka listin, 2018)

Šetřením bylo zjištěno, že použití kontokorentního úvěru s ohledem na velikost úroku a dalších faktorů bylo podniky často využíváno, proto lze vyjádřit údiv nad tím, že se tento způsob zajištění stal nejčastějším. Jednoduše řečeno kontokorentní úvěr, stejně tak, jako

smluvní pokuta, není zajištěním v pravém slova smyslu, sice můžeme doplnit finanční prostředky v předstihu, ale opět narážíme na problematiku nedobytnosti pohledávek. Použitím kontokorentního úvěru vůbec nesnižujeme riziko nezaplacení pohledávky, pouze dopomáháme provoznímu cyklu k jeho završení, cyklus není ukončen pohledávkou, ale přijetím peněžních prostředků za určité zboží či služby. Tento princip je v případě kontokorentního úvěru splněn, ovšem peněžní prostředky nedají zaniknout pohledávce, a ta zůstává v účetnictví subjektu nevyřešena a nadále ohrožuje finanční stabilitu.

Podnik, který si sjedná se svou bankou k podnikatelskému účtu kontokorentní úvěr, může v případě nezaplacení pohledávky odběratelem volně přejít z kreditní části účtu do debetní a využívá výhody dřívějšího užití peněžních prostředků. Velmi nevýhodná bývá cena za jeho využití v rámci zúročení této služby. V následující tabulce Tab. 3.7 jsou uvedené aktuální úrokové sazby kontokorentního úvěru:

Tab. 3.7 – Aktuální úrokové sazby v kontokorentním úvěru u vybraných peněžních ústavů

	max. povolený debet v tis. Kč	úročení (%)
Komerční banka	3 000	17,99
ČSOB	5 000	16,50
Česká spořitelna	2 000	12,50
Equa bank	-	11,00
Fio banka	3 000	9,90
Moneta Money Bank	2 500	15,50
Raiffeisen bank	3 000	8,35
Sberbank	500	10,90
	průměrné úročení	12,83
	medián	11,75

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (internetové zdroje, 2019)

V následující tabulce Tab. 3.8 jsou zobrazeny aktuální výše poplatků spojené s využitím faktoringu poskytované jednotlivými bankovními subjekty:

Tab. 3.8 - Náklady spojené s faktoringem

	průměrné předfinancování z vstupní hodnoty pohledávky (%)	úročení z poskytnuté zálohy (%)	faktoringový poplatek (v % ze vstupní hodnoty pohledávky)	průměrný faktoringový poplatek u vstupní hodnoty pohledávky 100 tis. Kč
Komerční banka	80	2,5	0,3 - 1	650
ČSOB	85	4,5	individuálně	individuálně
Česká spořitelna	90	6,3	0,3 - 1,5	900
Equa bank	75	1,5 - 2 (prům. 1,75)	1 000 Kč	1 000 Kč
Fio banka	-	-	-	-
Moneta Money Bank	-	-	-	-
Raiffeisen bank	80	-	-	-
Sberbank	-	3,5	3 000 Kč	3 000 Kč
průměr	82	3,71		1 388 Kč
medián	80	3,5		1 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (internetové zdroje, 2019)

Provedeme srovnání využití kontokorentního úvěru a faktoringového zajištění opět na pohledávce se vstupní hodnotou 100 tis. Kč. Pro výpočty použijeme hodnoty mediánu, které eliminují extrémní hodnoty, viz následující tabulka Tab. 3.9.

Tab. 3.9 – Porovnání nákladů faktoringu s náklady kontokorentního úvěru

Zajištění	získané prostředky	poplatky + úročení	navrácené prostředky podniku
předpoklad uhrazení pohledávky odběratelem			
kontokorentní úvěr	100 000 Kč	11 750 Kč	100 000 Kč
faktoring	80 000 Kč	3 800 Kč	96 200 Kč
rozdíl	20 000 Kč	7 950 Kč	3 800 Kč
předpoklad neuhrazení pohledávky odběratelem			
kontokorentní úvěr	100 000 Kč	11 750 Kč	- Kč
faktoring	80 000 Kč	3 800 Kč	80 000 Kč
rozdíl	20 000 Kč	7 950 Kč	-80 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (internetové zdroje, 2019)

Jak lze pozorovat na základě provedeného srovnání, jednoznačně je pro podnik výhodnější použití faktoringového zajištění, nežli použití kontokorentního úvěru. Srovnání je provedeno ve dvou rovinách, nejprve s předpokladem úhrady pohledávky odběratelem a za druhé s předpokladem neuhrazení pohledávky odběratelem. V prvním případě je třeba si povšimnout, že hodnota předfinancování se liší, v závěru podnik obdrží celou hodnotu pohledávky v případě použití kontokorentního úvěru, zatímco při použití faktoringu si faktor ponechá hodnotu úroků ze vstupní hodnoty pohledávky i v případě její úhrady. Ovšem velice důležité je sledovat cenový rozdíl za poskytnuté bankovní služby, pokud podnik zvolí faktoring, ušetří na zajištění 7 950 Kč. Rozdíl ve sloupci navrácené prostředky navzájem mezi jednotlivými typy zajištění je ve výši úroku u faktoringu, v celkovém důsledku u faktoringu 4 150 Kč oproti kontokorentnímu úvěru podnik ušetří.

V druhém případě, kdy pohledávka odběratelem nebude uhrazena, je situace na počátku totožná. Pouze v konečném důsledku podnik při použití kontokorentního úvěru své prostředky za pohledávky neobdrží, celá operace bude v záporné hodnotě vstupní ceny pohledávky, kdežto u faktoringu přijde účetní jednotka pouze o hodnotu 20 tis. Kč a zároveň ušetří za poskytnutou službu ve formě zajištění.

Zůstává otázkou, proč firmy dávají přednost nevýhodnému kontokorentnímu úvěru před faktoringem. Možné vysvětlení lze patrně najít ve složitosti sjednání zajištění, zatímco

kontokorent je v podstatě nabízen klientům již při zakládání podnikatelského účtu, faktoring je nutné sjednat až posléze a jistým omezením může být i požadavek faktoringových společností na objemy zajištěných pohledávek.

Celkový počet sledovaných podniků je 47, u těchto subjektů bylo provedeno šetření na základě informací o pohledávkách po splatnosti v přílohách účetních závěrek jednotlivých podniků. Následující Obr. 3.4 zobrazuje rozložení pohledávek po splatnosti:

Obr. 3.4 – Pohledávky po splatnosti u sledovaných podniků

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Jak je možné pozorovat, největší zastoupení mají pohledávky, které jsou po splatnosti více jak 30 dní, ale ne více jak půl roku. Tyto pohledávky jsou samozřejmě rizikové, s každým měsícem po splatnosti se jejich rizikovost zvyšuje, ale stále je zde pravděpodobnost alespoň částečné úhrady. Zatímco u pohledávek po splatnosti nad 6 měsíců do jednoho roku a u pohledávek se splatností nad jeden rok je pravděpodobnost úhrady minimální.

Druhé největší zastoupení mají pohledávky, které jsou po splatnosti do jednoho měsíce. Tuto prodlevu v proplacení pohledávky je zajisté možno v odběratelsko-dodavatelských vztazích pozorovat častěji, příčin těchto krátkodobých dluhů po splatnosti může být několik. Nejčastěji dlužník neuhradí pohledávku, z důvodu čekání na peníze od vlastních

odběratelů. Další častá příčina může být v zapomenuté faktuře nebo jejím chybném zaúčtování. U pohledávek krátce po uplynutí doby splatnosti je velmi důležitá komunikace mezi jednotlivými smluvními stranami, aby věděly, kde je příčina vzniklých problémů dluhu po splatnosti.

Nejrizikovějšími skupinami jsou pohledávky po splatnosti nad 6 měsíců do 1 roku a dále po splatnosti nad 1 rok. Zde je riziko neprolacení pohledávek pro podnik příliš vysoké, u vybrané skupiny pekárenských podniků se shodně jednotlivé intervaly podílí 9 %. Pokud budeme brát v potaz předchozí problematiku zajištění pohledávek, lze přemýšlet nad možností, že 18 % neuhrazených pohledávek, na které podnik čerpal finance z kontokorentního úvěru nikdy nemusí získat nazpátek. Celková hodnota pohledávek po splatnosti 6 měsíců činí u pekařských podniků 25 418 tis. Kč. Ze sumy rizikových pohledávek po splatnosti 32 % sledovaných subjektů používá k jejich zajištění kontokorentní úvěr, z čehož lze vyvodit, že přibližná hodnota 8 134 tis. Kč nikdy v účetnictví nebude evidována jako příliv finančních prostředků, za předpokladu, že pohledávka nebude uhrazena a zůstane nedobytnou. (Sbírka listin, 2018)

S pohledávkami úzce souvisí ukazatel provozní pohotovosti likvidity, který pokud se pohybuje v příliš nízkých hodnotách (v rozmezí 0 - 1) značí, že objem pohledávek je vůči závazkům výrazně nižší. Nízké hodnoty nemusejí být nutně špatné, ale je potřeba si uvědomit, kolik procent celkové produkce podnik prodává na obchodní úvěr, protože pokud prodávají, konkrétně pekárenské podniky, ve svých prodejnách, mohou případně i ve více než 50 % produkce prodat za hotové, a tím ovlivnit hodnotu ukazatele provozní pohotovosti likvidity. Na druhé straně pokud podnik dosahuje vyšších hodnot 1,5 a více, mohla by hodnota ukazatele nasvědčovat velkému množství pohledávek oproti závazkům. V tomto případě vyšší hodnota může poukazovat na problematiku nedobytnosti pohledávek, které zůstávají v účetnictví déle, popřípadě do doby než je účetní jednotka odepíše.

Naše sledované podniky se pohybují v rozmezí 0,1 až 2,96. Pro upřesnění podnik s hodnotou 2,96 Pekárna Hruška spol. s r.o. ve své účetní závěrce uvádí problémy s uvedením provozu do původního stavu, který byl v minulosti poničen požárem, podnik po část roku neměl možnost výroby a pracoval předně na odstranění provozních potíží. Na druhé straně podnik s hodnotou 0,13 Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o. je podnik

se 147 zaměstnanci, což je velikostně menší podnik. Pekárna se nachází v Liberci a dle informací z účetní závěrky provozuje 10 vlastních prodejen, je pravděpodobné, že většinu produkce prodají ve svých prodejnách, hodnota provozní pohotové likvidity musí mít minimální hodnotu, jelikož prodej je uskutečňován za hotové. (Sbírka listin, 2018)

Doporučené hodnoty jsou v rozmezí 1 – 1,2, ovšem vliv podnikových prodejen na hodnotu skupiny pekárenských podniků způsobil, že průměrná hodnota i medián je pod hodnotou 1. Průměr sledovaných 47 podniků je 0,86 a hodnota mediánu je ve výši 0,67, 12 podniků z celku se nachází v rozmezí doporučovaných hodnot. (Sbírka listin, 2018)

Jelikož je provozní pohotová likvidita ovlivněna dobou obratu pohledávek, rychlostí obratu pohledávek a obchodním deficitem, je potřeba se také zaměřit na tyto zmíněné ukazatele. Začneme rychlostí obratu pohledávek, každý podnik preferuje co největší počet obrátek během roku. U pekařských podniků je předpokladem velký počet obrátek během účetního období. Sledované podniky mají průměrnou hodnotu rychlosti obratu pohledávek 13,45 obrátky za rok. (Sbírka listin, 2018)

U doby obratu pohledávek podniky preferují co nejkratší dobu obratu, popřípadě chtějí, aby průměrná splatnost obchodního úvěru byla shodná s délkou doby obratu pohledávek. Tradiční splatnost obchodních úvěrů se pohybuje ve lhůtě 30 dnů od vystavení faktury, u našich sledovaných podniků se doba obratu pohybovala od 9,9 do 200,6 dnů. Zde opět vysokou hodnotu představuje Pekárna Hruška, jak již bylo výše zmíněno v jejím provozu došlo k výbuchu a následnému požáru, který způsobil, že po část roku 2017 nedocházelo k výrobě, což mělo vliv na celkovou hodnotu obratu pohledávek, ale i dalších finančních ukazatelů. Hodnotu 9,9 dní obratu pohledávek najdeme opět u Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, opět zde můžeme konstatovat, že vzhledem k předpokladu primárního prodeje výrobků ve svých prodejnách nedochází k vyšším objemům prodeje na obchodní úvěr, proto je dosahováno krátké doby obratu. (Sbírka listin, 2018)

Průměrná hodnota doby obratu za všechny sledované podniky činí 40,31 dnů a hodnota mediánu je 28,91 dnů. V souvislosti těchto výsledných hodnot musíme jednoznačně konstatovat, že úroveň doby obratu s úrovní standardě poskytované lhůty splatnosti vydaných faktur spolu v zásadě korespondují. Nesmíme zapomínat, že průměrná hodnota je ovlivněna extrémními hodnotami, např. vyjíměnou situací v Pekárně Hruška, proto je

za jistých okolností vhodnější používat hodnotu mediánu, která je o tyto extrémní položky očištěna. (Sbírka listin, 2018)

V závěru kapitoly zhodnotíme průběh hodnot obchodního deficitu u skupiny sledovaných podniků. V obecné rovině podnik zajisté preferuje situaci, kdy je „úvěrován“ svými dodavateli, než-li situaci, kdy je v pozici podniku, který „úvěruje“ své zákazníky. Jinak řečeno, pokud je obchodní deficit v záporu, podnik využívá poskytnutého obchodního úvěru od dodavatelů. Je-li hodnota ukazatele kladná, nastává opačná situace a podnik se nachází v roli podporovatele svých zákazníků. U námi sledovaných podniků se hodnoty pohybují v rozmezí od -364,82 do 72,08 dní. U nejnižší hodnoty, která náleží Pekárně Zelená louka a.s., je hodnota výrazně ovlivněna nákupem investičních celků a prováděním oprav a inovací stávajících výrobních prostor a technologií. Nejvyšší hodnoty obchodního deficitu opět dosahuje Pekárna Hruška, zde opět odkazujeme na jejich provozní problémy na počátku účetního období 2017. Průměrná hodnota obchodního deficitu je -29,36 dnů a hodnota mediánu je -13,89 dnů. Z těchto hodnot jednoznačně vyplývá, že pekárenské podniky spíše využívají podpory svých dodavatelů. Pokud se budeme chtít zaměřit na regionální výrobce v Libereckém kraji, lze sledovat vývoj výše zmíněných ukazatelů, viz tabulka Tab. 3.10:

Tab. 3.10 – Vývoj finančních ukazatelů u pekárenských podniků v Libereckém kraji

Obchodní firma	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	Obchodní deficit	Rychlost obratu pohledávek	Doba obratu pohledávek	Provozní pohotovost likvidita
Pekárna Šumava, a. s.	122	-41,26	22,02	16,57	0,34
Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o.	146	-85,54	36,87	9,90	0,13
Jizerské pekárny, spol. s r. o.	413	-1,43	12,63	28,91	0,96

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Na základě tabulky lze vyslovit souhlasit s předpokladem, že menší podniky vzhledem k přednostnímu prodeji v podnikových prodejnách musejí mít nejen nižší hodnotu pohledávek, resp. nedobytných pohledávek, protože realizují velký podíl tržeb v hotovosti. Proto kapacitně větší podnik dosahuje v ukazatelích aktivity horších výsledků, než-li podniky menší. Obrácený efekt lze sledovat u likvidity, ale příčina je

stále stejná, neboť i zde podniky, které realizují prodeje za hotové musejí mít logicky nižší hodnotu ukazatele provozní pohotové likvidity.

3.5 Posouzení závislosti vybraných charakteristik pomocí korelace

Následující kapitola je věnována potvrzení či vyvrácení již vysloveného předpokladu, zda-li je možné, aby počet podnikových prodejů korespondoval s výší souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti. V této kapitole se dále nabízí i další závislosti mezi jednotlivými charakteristikami, které je všechny potřeba ověřit, zda-li by jejich platnost mohla být relevantní. Pro posouzení jednotlivých závislostí bude využito korelačních koeficientů, jednak Pearsonova korelačního koeficientu a také Spearmanova pořadového korelačního koeficientu. V závěru kapitoly budou komentovány závěry ze získaných výsledků.

3.5.1 Teoretická východiska

Výběr sledovaných podniků byl proveden na základě účelového výběru, vzhledem k stanoveným požadavkům. Jako výchozí požadavek byl stanoven minimální počet zaměstnanců a geografická poloha. Minimální počet zaměstnanců byl určen na hodnotu 70, u geografické polohy bylo preferováno zastoupení pekárenských podniků ze všech krajů, které zároveň splňují minimální počet zaměstnanců. Ke geografickému požadavku je nutno dodat, že v Karlovarském kraji se nepodařilo vhodného reprezentanta vybrat. Aby došlo k omezení v rámci pekárenského trhu, byly vybrány pouze podniky, které specifikují svou podnikatelskou aktivitu v rámci CZ NACE 10. 7. – Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků. Na základě takto stanovených východisek bylo celkem vybráno 47 pekárenských podniků.

K samotnému výběru došlo vyhledáváním odpovídajícím subjektům v aplikaci Ares Ministerstva financí ČR, v seznamu členů Svazu pekařů a cukrářů v ČR a v dokumentu Pekárenský trh. V důsledku byla vybrána dostatečně homogenizovaná skupina subjektů.

Jak vyplývá z předešlého textu, nabízí se uvažovat o závislosti souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti vůči počtu podnikových prodejů, mimo jiné lze dále uvažovat o závislosti souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti vůči celkové hodnotě pohledávek z obchodního styku, následně také o závislosti mezi souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti a konečnou hodnotou cash flow a v neposlední řadě lze uvažovat závislost mezi

průměrným přepočteným počtem zaměstnanců a souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti.

Jednotlivé předpoklady vychází z následujícího. Co se týče vztahu pohledávek po splatnosti vůči počtu podnikových prodejen, formulace je součástí předchozího textu. Pro závislost mezi pohledávkami z obchodního styku a souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti, je uvažováno, že má-li podnik vysokou hodnotu pohledávek, roste rizikovost úhrady celé fakturované hodnoty pohledávek od odběratelů.

Pokud podnik dosahuje vyššího objemu pohledávek po splatnosti, mohlo by dojít k problémům s finančními toky, proto by mohla existovat mezi těmito veličinami závislost. Poslední uvažovaná myšlenka je založena na závislosti počtu zaměstnanců a hodnotě pohledávek po splatnosti, s rostoucím počtem zaměstnanců se dá spekulovat, že podnik vyrobí větší množství produkce, by mohl vzrůst také počet pohledávek, resp. pohledávek po splatnosti.

K ověření závislosti bude použit Pearsonův korelační koeficient a Spearmanův pořadový korelační koeficient, k výpočtům byl použit statistický program Statgraphics 18. Pearsonův korelační koeficient zobrazuje pouze lineární vztah, nehodí se proto pro výpočet nelineárních závislostí. Pearsonův korelační koeficient nabývá hodnot v intervalu $(-1, 1)$. Hodnota -1 značí silnou nepřímou závislost, 1 značí silnou přímou závislost a nula znamená absolutní nezávislost. Pearsonův koeficient se počítá přímo ze zjištěných hodnot a bývá velmi ovlivňován odlehlými hodnotami. Mluvíme o vztahu dvou proměnných X a Y , jedna z těchto proměnných ovlivňuje druhou z veličin, tento vztah může být příčinný nebo asociační. U příčinného vztahu jednoznačně víme, která z veličin způsobuje změnu té druhé z veličin. V asociačním vztahu naopak nevíme, která z veličin změnu způsobuje. Pearsonův korelační koeficient není vhodné použít v případech, kdy jedna z proměnných je pevně dána, nelze předpokládat linearitu vztahu proměnných nebo není předpoklad normálního rozdělení veličin. (Evangelu, 2014)

Pro Pearsonův korelační koeficient Evangelu (2014) používá následující výpočetní vztah 3.1:

$$r_p = \frac{n * \sum_{i=1}^n X_i * Y_i - \sum_{i=1}^n X_i * \sum_{i=1}^n Y_i}{\sqrt{\left[n * \sum_{i=1}^n X_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n X_i \right)^2 \right] * \left[n * \sum_{i=1}^n Y_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n Y_i \right)^2 \right]}} \quad (3.1)$$

kde: r_pPearsonův korelační koeficient;
 npočet srovnávaných dvojic hodnot;
 Xzávisle proměnná;
 Ynezávisle proměnná.

Spearmanův korelační koeficient se od Pearsonova liší v použití získaných proměnných, pro výpočet je relevantní pořadí naměřených hodnot. Výhodou Spearmanova koeficientu je odolnost vůči odlehlým hodnotám. Jeho použití je vhodné v případech ordinálních veličin, které nesplňují normální rozdělení a nepředpokládá se linearita dat. Výsledné hodnoty se pohybují opět v intervalu $\langle -1, 1 \rangle$. (Evangelu, 2014)

Pro výpočet Evangelu (2014) uvádí vzorec 3.2:

$$r_s = 1 - \frac{6 \sum_{i=1}^n D_i}{n * (n^2 - 1)} \quad (3.2)$$

kde: r_sSpearmanův pořadový korelační koeficient;
 npočet srovnávaných dvojic hodnot;
 D_irozdíly z pořadí hodnot proměnných X a Y vzhledem k ostatním hodnotám seřazeného výběru podle velikosti.

Vzhledem k použití účelového výběru bude výsledná hodnota korelace platit v námi vybraném vzorku a nebude ji možno zobecnit na všechny pekárenské podniky, proto nebude výsledná hodnota podrobena testování o platnosti hypotézy. K výpočtům byl použit program Statgraphics 18, který nabízí možnost vícenásobné analýzy proměnných. Při využití více vstupních charakteristik program mezi nimi vypočítá lineární závislost. Proto může nastat jiná závislost, která nebyla v předešlém textu zmíněna. Pro zobrazení síly závislostí program nabízí grafické zobrazení.

3.5.2 Výpočet korelačního koeficientu

Na základě zjištěných dat jednotlivých pekárenských společností za pomoci programu Statgraphics 18 jsme došli k výsledkům korelace jednotlivých vybraných charakteristik dle Tab. 3.11.

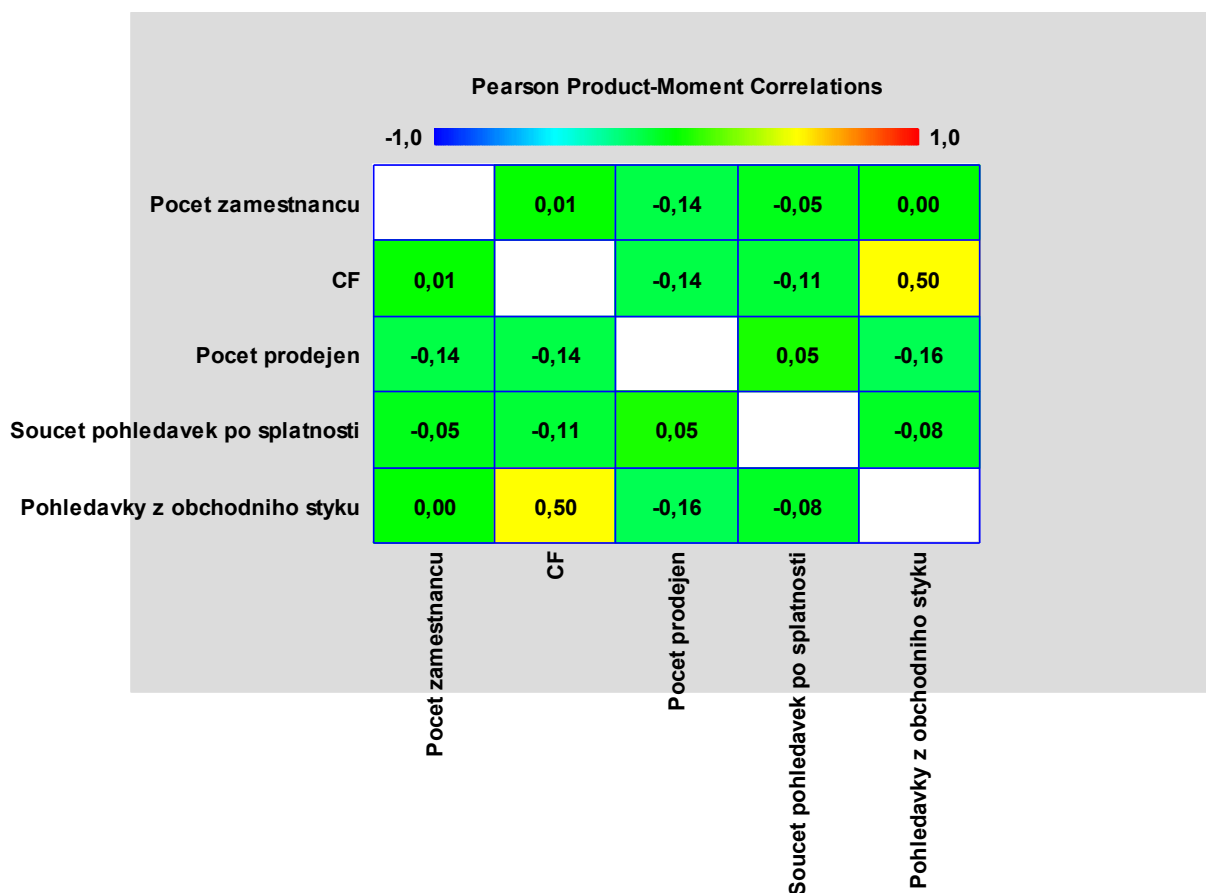
Tab. 3.11 – Pearsonův korelační koeficient vybraných charakteristik u vybraných pekařských společností

Correlations	Pohledávky z obchodního styku	Souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti	Počet prodejen	Cash flow	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců
Pohledávky z obchodního styku		-0,0779	-0,1572	0,4968	-0,0023
		-47	-47	-47	-47
Souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti	-0,0779		0,0473	-0,1067	-0,0484
	-47		-47	-47	-47
Počet prodejen	-0,1572	0,0473		-0,1399	-0,1397
	-47	-47		-47	-47
Cash flow	0,4968	-0,1067	-0,1399		0,0103
	-47	-47	-47		-47
Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	-0,0023	-0,0484	-0,1397	0,0103	
	-47	-47	-47	-47	

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Na základě výše provedených výpočtů je zřejmé, že korelační vztah mezi jednotlivými charakteristikami nevykazuje silnou závislost. Žádný předpoklad se výpočtem ze vzorku podniků nepotvrdil. Jediný vztah, který vykazuje středně silnou závislost, je mezi hodnotami cash flow a celkovou výší pohledávek z obchodního styku. V souvislosti se zjištěným výsledkem korelace je třeba zmínit, že vztah mezi pohledávkami a cash flow zaručeně existuje. V rámci výpočtů ukazatelů rychlosti obratu byla zjištěna průměrná doba obratu 13,45 obrátek za rok, což znamená, že více jak třináctkrát dojde k přeměně pohledávek na finanční prostředky, proto vztah mezi finančními toky a pohledávkami vykazuje středně silnou přímou závislost.

V následujícím Obr. 3.5 graficky zobrazíme sílu závislosti mezi jednotlivými charakteristikami:

Obr. 3.5 – Zobrazení síly závislosti Pearsonova korelačního koeficientu u vybraných charakteristik

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Protože ve vzorku pekárenských společností máme široké portfolio společností, pokud se budeme řídit dle počtu zaměstnanců, provedeme výpočet také Spearmanova pořadového korelačního koeficientu, který není ovlivněn odlehlými hodnotami dat. Proto v níže uvedené Tab. 3.12 najdeme výsledné hodnoty, které se v různých případech charakteristik více či méně liší od vypočtených hodnot Pearsonova korelačního koeficientu.

Tab. 3.12 – Spearmanův pořadový korelační koeficient vybraných charakteristik u vybraných pekařských společností

Spearman Rank Correlations	Pohledávky z obchodního styku	Souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti	Počet prodejen	Cash flow	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců
Pohledávky z obchodního styku		0,0324	-0,3177	0,5128	0,0171
		-47	-47	-47	-47
Souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti	0,0324		-0,0822	-0,1075	0,0007
	-47		-47	-47	-47
Počet prodejen	-0,3177	-0,0822		-0,2092	-0,3024
	-47	-47		-47	-47
Cash flow	0,5128	-0,1075	-0,2092		0,0917
	-47	-47	-47		-47
Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	0,0171	0,0007	-0,3024	0,0917	
	-47	-47	-47	-47	

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

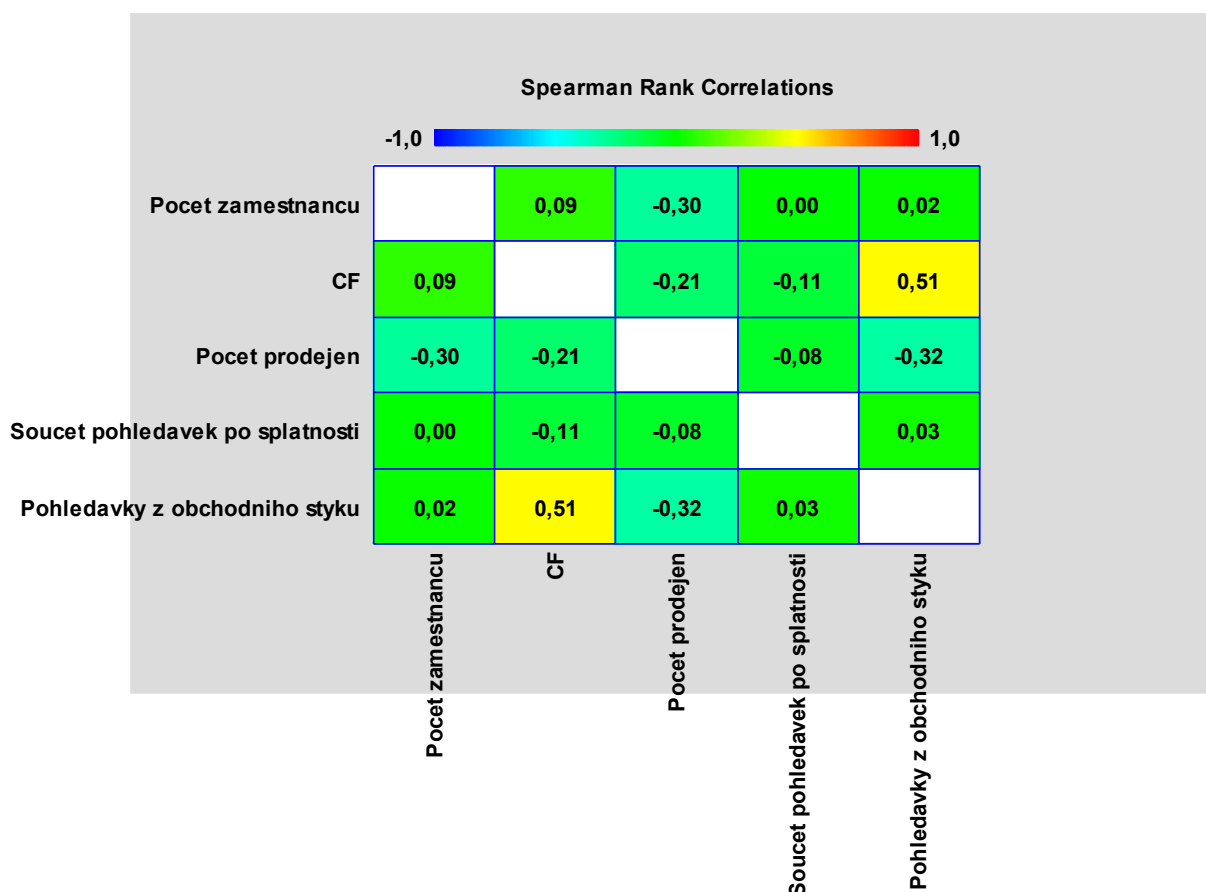
Vzhledem k omezení vlivu odlehlých hodnot došlo k následujícím změnám oproti předchozím výsledkům závislosti. Na úvod potvrdíme opět středně silnou přímou závislost mezi hodnotou cash flow a výší pohledávek z obchodního styku. Kromě této závislosti na základě použití pořadového korelačního koeficientu zde vidíme další dvě významnější závislosti, jedná se o nepřímou závislost mezi počtem prodejen a výší pohledávek z obchodního styku, a dále mezi počtem zaměstnanců a počtem prodejen.

Nejprve zdůvodníme zjištěnou nepřímou závislost mezi pohledávkami a počtem prodejen, lze spekulovat, že s rostoucím počtem podnikových prodejen má podnik nižší hodnotu pohledávek, protože se upíná především na uspokojení vlastní odbytové sítě, a proto objem produkce dodávané mimo vlastní prodejny na obchodní úvěr je pouze v poměrné části k prodejm uskutečněným za hotové.

Druhou nepřímou závislostí zjištěnou pomocí výpočtů pořadového korelačního koeficientu je mezi počtem zaměstnanců a počtem prodejen. Nepřímá závislost naznačuje, že s růstem počtu prodejen by docházelo ke snižování počtu zaměstnanců. U

tohoto výsledku použitím pořadového korelačního koeficientu dochází ke zkreslení, protože nelze uvažovat o situaci, kdy podnik dodává do většího počtu vlastních prodejen a zároveň se snižuje stav zaměstnanců. V tomto konkrétním případě výsledná hodnota závislosti postrádá smysl.

Grafické zobrazení síly závislosti Spearmanova pořadového korelačního koeficientu lze pozorovat v Obr. 3.6:

Obr. 3.6– Grafické zobrazení síly závislosti mezi vybranými charakteristikami u vzorku pekárenských podniků

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Sbírka listin, 2018)

Na závěr výpočtů závislosti je třeba podotknout, že nedošlo k ověření hypotézy, že s růstem počtu podnikových prodejen klesá hodnota pohledávek po splatnosti. Hlavní příčinnou neúspěchu by mohl být fakt, že nejsme schopni u všech pekárenských podniků s jistotou říct, jaké procento prodejů uskutečňují v rámci své podnikové sítě prodejen, a jakou část prodávají dalším zprostředkovatelům prodeje.

3.6 Vliv vybraných způsobů zajištění na hospodářský výsledek a na výpočet daně z příjmů

V této části se dále budeme zabývat zhodnocením způsobů zajištění v následujících vybraných případech (faktoring, směnka s eskontním úvěrem, kapitalizace pohledávky, smluvní pokuta a započtení dluhů), ilustrativně zobrazíme vliv požadovaného zajištění na výkaznictví podnikatelského subjektu. Výběr zajištění je odrazem potřeb účetní jednotky, pro modelový příklad byly stanoveny výchozí preference, na základě kterých bude výsledné zhodnocení provedeno.

V jednotlivých případech zajištění budeme vycházet ze stejné počáteční situace, pohledávka v účetnictví podnikatelského subjektu bude vykazovat počáteční zůstatek ve výši 100 000 Kč, a účetní opravnou položku s počátečním stavem 50 000 Kč. Rozdílné budou pouze náklady zajištění a efekty rychlosti inkasa finančních prostředků jako úhrady za pohledávku. Pro zjednodušení situace vynecháme problematiku daně z přidané hodnoty.

V klasickém řešení pohledávky v účetnictví, resp. zánik pohledávky úhradou, je potřeba nejprve zaúčtovat zrušení opravné položky ve prospěch nákladového účtu 559 a na vrub účtu 391 opravné položky k pohledávkám. Následně pohledávka z účetnictví zanikne její úhradou, účtujeme na vrub, dle způsobu typu platby a ve prospěch pohledávek. Vliv na hospodářský výsledek je ve výši zrušené opravné položky v hodnotě 50 000 Kč, jelikož se jedná o daňově neuznatelnou opravnou položku, je potřeba výsledek hospodaření upravit o tyto neuznatelné náklady, resp. odečíst z výsledku hospodaření, který je upraven na základ daně. Ve výsledku základ daně bude vykázán v nulové hodnotě. Pokud bychom abstrahovali od dalších účetních případů, výsledná daňová povinnost by byla také v nulové hodnotě.

3.6.1 Faktoring

K faktoringu účetní jednotka přistupuje tehdy, preferuje-li peníze dříve než je odběratel schopen zaplatit. S dřívějším inkasem jsou ovšem spojené náklady, které si faktor účtuje za poskytnutí služeb. V našem případě faktor převezme pohledávku s veškerými jejími právy, účetní jednotce zaplatí pouze 70 % hodnoty pohledávky, zbytek činí provize a poplatky faktorovi, viz Tab. 3.13:

Tab. 3.13 – Účtování faktoringu a jeho dopad do výsledku hospodaření

PS opravná položka k pohledávce	50	701	391
PS pohledávka za odběratelem	100	311	701
Postoupení pohledávky faktorovi	100	546	311
Platba od faktora	70	221	646
Zrušení opravné položky	50	391	559
VH	20		
vliv na základ daně	-50		
daň z příjmů	0		
VH po dani	20		

Zdroj: vlastní zpracování v souladu (Strouhal et al., 2014)

Základ daně je ovlivněn neuznatelnými položkami nákladů a výnosů, o které je nutno základ daně z příjmů upravit. Daňově neuznatelné náklady musíme znovu opět přičíst a výnosy odečíst, proto v našem příkladu počítáme daň z hodnoty -30 tis. Kč, tedy daň z příjmů je nula. (Strouhal et al., 2014)

3.6.2 Zaplacení pohledávky směnkou s následným eskontem bance

S akceptováním platby směnkou v podstatě souhlasíme s pozdějším inkasem finančních prostředků, zde máme několik možností, jak získat peníze dříve, jestliže hotovost z nějakého důvodu potřebujeme před dobou splatnosti směnky. První možnost je prodej směnky jinému subjektu nebo směnku eskontujeme bance. I v tomto případě musíme počítat, že dřívější inkaso s sebou přináší další náklady. Celkový vývoj v účetnictví viz Tab. 3.14 a Tab. 3.15:

Tab. 3.14 – Účtování se směnkou s následným eskontem směnky bance

PS opravná položka k pohledávce	50	701	391
PS pohledávka za odběratelem	100	311	701
Akceptace směnky	100	256	311
Rozdíl mezi směnečnou sumou a oceněním směnky	20	256	662
Předložení směnky k eskontu bance	120	313	256
Poskytnutí úvěru	90	261	232
Přijatý eskontní úvěr	90	221	261
Diskont	25	562	232
Poplatek	5	568	232
Zrušení opravné položky	50	391	559
Avízo o úhradě směnky	120	232	313

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Strouhal et al., 2014)

Tab. 3.15 – Dopad směnky s následným eskontem do výsledku hospodaření

VH	40
vliv na daň	-50
daň z příjmů	0
VH po dani	40

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Strouhal et al., 2014)

I tento příklad je ovlivněn účetní opravou položkou k pohledávkám, je nutné provést úpravy. V důsledku těchto úprav dostáváme záporný základ daně, proto je daň z příjmů nulová, nepočítá se. Pro doplnění je nutné si uvědomit, že daň jsme z daňově neuznatelné opravné položky odvedli již v minulém účetním období, není účelné z jedné účetní operace odvádět daň vícekrát. (Strouhal et al., 2014)

Základ daně je ovlivněn neuznatelnými položkami nákladů a výnosů, o které je nutno základ daně z příjmů upravit. Daňově neuznatelné náklady musíme znovu opět přičíst a výnosy odečíst, proto v našem příkladu počítáme daň z hodnoty -10 tis. Kč, tedy tato daňová povinnost je rovna nule.

3.6.3 Kapitalizace pohledávky

Jestliže účetní jednotka má finančních prostředků dostatek, může navrhnout odběrateli provedení kapitalizace pohledávky. Tedy dlužník navýší základní kapitál o dlužnou částku a věřitel se stává společníkem. Tato možnost zajištění je výhodná především u podniků s vertikální nebo horizontální specializací výroby. V tomto případě nedochází k výsledkovým operacím, ale pouze rozvahovým. Na výsledek hospodaření nemá kapitalizace pohledávky žádný vliv, pouze zrušení odpisu pohledávky je nutno opět vyjmout ze základu daně z příjmů, viz Tab. 3.16 a Tab. 3.17 (Vozňáková, 2007):

Tab. 3.16 – Účtování při kapitalizaci pohledávky

PS opravná položka k pohledávce	100	311	701
PS pohledávka za odběratelem	50	701	391
Zrušení opravné položky	50	391	559
Upsání obchodního podílu	100	378	367
Zápočet pohledávky za upsání podílu se závazkem	100	367	311
Zápis o zvýšení ZK do veřejného rejstříku	100	062	378

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Vozňáková, 2007)

Tab. 3.17 – Dopad kapitalizace pohledávky do výsledku hospodaření

VH	50
vliv na daň	-50
daň z příjmů	0
VH po dani	50

Zdroj: vlastní zpracování v souladu s (Vozňáková, 2007)

Základ daně je ovlivněn neuznatelnými položkami nákladů a výnosů, o které je nutno základ daně z příjmů upravit. Daňově neuznatelné náklady musíme znovu opět přičíst a výnosy odečíst, proto v našem příkladu počítáme daň z hodnoty 0 tis. Kč, tedy daň z příjmů je nula.

3.6.4 Smluvní pokuta

Zajištění pohledávky pomocí smluvní pokuty nezajistí dřívější inkaso, pouze potrestá dlužníka úrokem z prodlení, což znamená vyšší inkaso z původní pohledávky. Smluvní pokuta má spíše prevenční charakter a v obchodní praxi je běžně užívaným prostředkem. Jakmile se dostane odběratel do prodlení se splatností pohledávky, automaticky platí částku navýšenou o pokutu, je to způsobeno obchodní smlouvou, která vznikla odsouhlasením obou účastněných stran. V následujícím příkladu se podnik po naběhnutí úroku z prodlení domluví na poloviční úhradě pohledávky včetně naběhlého penále, zbytek úhrady proběhne v příštím účetním období, viz Tab. 3.18.

Tab. 3.18 – Účtování smluvní pokuty a její dopad do výsledku hospodaření

PS pohledávka za odběratelem	100	311	701
PS opravná položka k pohledávce	50	701	391
Zrušení opravné položky	50	391	559
Pokuta z prodlení 10 %	10	311	644
Úhrada 50% pohledávky + pokuta v běžném období	60	221	311
Příslib úhrady na začátku příštího účetního období	50	385	311
VH	60		
vliv na daň	-50		
daň z příjmů	1,9		
VH po dani	58,1		

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že účetní jednotka použije smluvní pokutu, výsledná daňová povinnost bude v hodnotě 1,9 tis. Kč. Výsledek hospodaření je ve výši 60 tis. Kč, vzhledem

k neuznatelnosti účetních opravných položek je nutné provést úpravu základu daně, resp. odečíst hodnotu 50 tis. Kč, vychází základ daně ve výši 10 tis. Kč.

3.6.5 Započtení dluhů

Poslední vybranou možností je započtení dluhu, lze jej použít především u vzájemně obchodujících podniků. Proto, dojde-li k nahromadění dluhů na obou stranách, varianta započtení se sama nabízí. Ani jeden z podniků nebude nucen zůstat ve finanční tísní po delší dobu, pokud se usnesou na řešení finančních potíží zápočtem vzájemných dluhů. Ani tato varianta nemá vliv na výsledek hospodaření, ke změnám dojde pouze na rozvahových položkách. Tak jako v předešlých případech dbáme na zrušení opravné položky k pohledávkám. Řešení nabízí Tab. 3.19:

Tab. 3.19 – Účtování započtení dluhů a jeho vliv do výsledku hospodaření

PS opravná položka k pohledávce	50	701	391
PS pohledávka za odběratelem	100	311	701
Závazek za dodavatelem	150	701	321
Započtení dluhů	100	321	311
Úhrada zbytku závazku	50	321	221
Zrušení opravné položky	50	391	559
VH	50		
vliv na daň	-50		
daň z příjmů	0		
VH po dani	50		

Zdroj: vlastní zpracování

Základ daně je ovlivněn neuznatelnými položkami nákladů a výnosů, o které je nutno základ daně z příjmů upravit. Daňově neuznatelné náklady musíme znovu opět přičíst a výnosy odečíst, proto v našem příkladu počítáme daň z hodnoty 0 tis. Kč, tedy daň z příjmů je nula.

3.6.6 Vyhodnocení vybraných variant

Vybrané varianty budeme hodnotit z několika hledisek:

- 1) výše daňové povinnosti,
- 2) disponibilní zisk,
- 3) dopad účetních operací především v rámci výkazu zisku a ztrát,

- 4) dopad účetních operací především v rozvaze,
- 5) další náklady spojené s metodou zajištění,
- 6) vliv na cashflow,
- 7) výdaje spojené se správou pohledávky,
- 8) riziko nedobytnosti,
- 9) skutečná výše návratnosti původní hodnoty pohledávky,
- 10) souhlas dlužníka s volbou metody zajištění,
- 11) nepřijatelnost dlouhodobého využívání,
- 12) výše hodnoty pohledávek,
- 13) snadnost zřízení vybraného způsobu zajištění,
- 14) hodnota zajišťovacího prvku.

U výše vypočtené daně budeme brát žádoucí takové hodnoty, které nepřesahují hodnotu daňové povinnosti v klasickém případě. V případě disponibilního zisku je v zájmu účetní jednotky dosahovat co nejvyšší možné výše. Třetí a čtvrté hledisko má protichůdné důsledky na celkovou daňovou povinnost i na disponibilní zisk, proto spíše preferujeme rozvahový vliv před vlivem výsledkovým, celý princip vychází z chápání prvního a druhého hlediska. U nákladů vynaložených na zajištění pohledávky preferujeme nulovou hodnotu, nebo takovou hodnotu, která se nejvíce přibližuje skutečným nákladům v klasickém případě účtování o pohledávkách.

Hledisko týkající se přílivu finančních prostředků úzce souvisí s aktuální finanční situací účetní jednotky, v našem případě preferujeme finanční příliv, který se projeví v cash flow podniku. Účetní jednotka může také souhlasit s jiným plněním, které se projeví především v rozvaze a může sebou nést dlouhodobé důsledky, tím jsou především myšleny podíly na výsledku hospodaření, pokud byla pohledávka zajištěna kapitalizací. Další hledisko se věnuje správě pohledávky. Správa souvisí hlavně s vybraným druhem zajištění, kladně hodnotíme situaci, kdy získáme finanční prostředky, ale správa již připadá na faktora, banku nebo jiný ekonomický subjekt.

Zajištění pohledávky, i přesto, že došlo k snížení její rizikovosti, neznamená, že v budoucnu bude zaplacená. Zde hraje roli opět i správa pohledávek, protože v některých případech se věc nezaplacením pohledávky dlužníkem komplikuje, a subjekt, který ji dočasně spravuje (např. banka při eskontu směnky), může požadovat finanční plnění od

původního věřitele. Z toho vyplývá, že i zajištěná a prevenčně ošetřená pohledávka, může zůstat nedobytná. Dalším zvoleným kritériem je skutečná výše přijatých finančních prostředků za původní hodnotu pohledávky vedenou v účetnictví. Finanční plnění může mít nižší, ale i vyšší hodnotu. Vše závisí na způsobech zajištění a poplatcích s nimi souvisejícími. Důležitým hlediskem pro zhodnocení zajištění je situace, kdy je zajištění vybíráno a je důležité uvědomit dlužníka, popřípadě s ním komunikovat o zvolené variantě, či zvolíme typ zajištění, který můžeme vybrat, aniž bychom dlužníka kontaktovali.

Pro celkové vyhodnocení jednotlivých metod je dále důležité zhodnotit, po jakou dobu lze zvolenou metodu používat, jelikož některé způsoby, jedná se především o metody s převažujícím prevenčním prvkem, nelze jako zajištění používat dlouhodobě. Účetní jednotky jsou mnohdy ve výběru zajištění omezeny hodnotou pohledávek, kdy některé metody jsou vhodné pro vyšší objem pohledávek. Velký vliv, který tlačí na účetní jednotky je snadnost zřízení zvoleného způsobu zajištění, čím jednodušší způsob zřízení, tím větší počet uživatelů. K preferenci snadnosti zřízení lze odkázat na udivující zjištění o počtu podniků využívajících kontokorentní úvěr, kdy metoda zřízení je velmi jednoduchá. Posledním zvoleným kritériem hodnocení je hodnota zajištění, kterou přinese vybraný způsob zajištění.

V následující Tab. 3.20 je uvedeno hodnocení vybraných druhů zajištění ve všech výše zmíněných hlediscích:

Tab. 3.20 – Vyhodnocení vybraných způsobů zajištění

	Faktoring	Směnka	Kapitalizace	Smluvní pokuta	Započtení dluhů	Klasický případ
VH	20	40	50	60	50	50
Vliv na daň z příjmů	-50	-50	-50	-50	-50	-50
Daň	0	0	0	1,9	0	0
VH po dani	20	40	50	58,1	50	50
Výsledkový dopad	ano	ano	x	ano	x	ano
Rozvahový dopad	x	x	ano	x	ano	x
Další náklady	ano	ano	ne	ne	ne	ne
Inkaso	ano	ano	ne	ano	ne	ano
Správa	ne	ne	ano	ano	ano	ne
Nedobytnost	ne	ano	ne	ano	ne	ne
Návratnost	menší	menší	stejná	vyšší	stejná	stejná
Souhlas dlužníka	ne	ne	ano	ano	ano	ne
Nepřijatelnost dlouhodobého využívání metody	x	ano	ano	x	x	ano
Vyšší hodnoty pohledávek	ano	x	ano	x	x	x
Snadnost zřízení	ne	ne	ne	ano	ano	ano
Hodnota zajišťovacího prvku	vysoká	nízká	nízká	žádná	nízká	žádná
Celkový vliv na ÚJ	pozitivní	negativní	negativní	negativní	pozitivní	pozitivní

Zdroj: vlastní zpracování

Výše uvedené hodnocení bylo pro lepší orientaci a přesnější výsledné hodnoty převedeno na číselné bodování. Číselné hodnocení je v rozmezí hodnot - 1 až + 1, přičemž hodnota - 1 označuje nepříznivý vliv, hodnota nula označuje neměnný či neutrální stav a hodnota + 1 označuje příznivou situaci vybraného hlediska. Podrobně lze vše pozorovat v Tab. 3.21:

Tab. 3.21 – Bodové hodnocení vybraných variant zajištění

	Faktoring	Směnka	Kapitalizace	Smluvní pokuta	Započtení dluhů	Klasický případ
Daň	0	0	0	-1	0	0
VH po dani	-1	-1	1	1	1	1
Výsledkový dopad	0	0	-1	0	-1	0
Rozvahový dopad	0	0	1	0	1	0
Další náklady	-1	-1	1	1	1	1
Inkaso	1	1	-1	1	-1	1
Správa	1	1	-1	-1	-1	1
Nedobytnost	1	-1	1	-1	1	1
Návratnost	-1	-1	0	1	0	0
Souhlas dlužníka	1	1	-1	-1	-1	1
Nepříjemnost dlouhodobého využívání metody	1	-1	-1	-1	1	-1
Vyšší hodnoty pohledávek	-1	0	-1	0	0	0
Snadnost zřízení	-1	-1	-1	1	1	1
Hodnota zajišťovacího prvku	1	0	0	-1	0	-1
Suma	1	-3	-3	-1	2	5
Pořadí	3	5	5	4	2	1

Zdroj: vlastní zpracování

Dle celkového hodnocení lze udělat závěr, že nejlepší variantou je klasický průběh účtování, kdy nedochází k žádným komplikacím a průtahům s platbou. Nejen, že je tato možnost nejlépe hodnocena, také logickou cestou je zřejmé, že žádná jiná varianta nemůže mít lepší hodnocení, jelikož by mohlo docházet k obcházení této klasické situace v návaznosti na daňovou optimalizaci, ale i zkreslování finančních ukazatelů a celého obrazu vedení účetnictví. Klasické účtování o pohledávce zánikem úhradou není vhodné v případě, že se doba po splatnosti prodlužuje a zároveň tak roste riziko její nedobytnosti. Promítnutí rizika by bylo vhodné při inventarizaci pohledávek v rámci uzávěrkových operací již u pohledávek v prodlení s úhradou 60 dní a více.

Aby se předešlo situaci, kdy se pohledávka stane problematickou, je potřeba v souvislosti finanční politiky účetní jednotky pohledávku zajistit či preventivně ošetřit. Na základě výše provedeného hodnocení vyplynula jako druhá nejlépe hodnocená varianta započtení dluhů. Pokud spolu věřitel a dlužník často vzájemně obchodují, v pekárenství lze uvést jako příklad situaci, kdy podnik nemá dostatečnou technologickou vybavenost pro nějaký konkrétní druh výroby, pak se může domluvit na reexpedici pečiva vyrobeného jiným subjektem a naopak. Za takových podmínek může nastat příhodný okamžik pro započtení dluhů, které jsou delší dobu po splatnosti a domoci se tak odstranění problematické položky z účetnictví. Nevýhodou mohou být rozdílné sumy dluhů, je možné, že část pohledávky bude stejně nutno uhradit převodem finančních prostředků, další nevýhodou je potřeba domluvy mezi jednotlivými smluvními stranami.

Poslední kladně hodnocenou variantou je zajištění pomocí faktoringu, pozitiva vidíme především ve dvou věcech, správa pohledávky přechází na faktora, což je mimo jiné závislé na sjednaném typu faktoringu, může dojít i k faktoringu bez převzetí práv k pohledávce, kdy i nadále pohledávka zůstává ve správě a účetnictví původního věřitele. Druhá zmiňovaná výhoda tkví jistě v získání dřívějšího finančního plnění, kdy nejen může účetní jednotka překonat finanční tíseň, ale také může využít těchto prostředků alternativním způsobem prospěšným finančnímu zdraví podniku. Poslední výhodou, kterou uvedeme je, že nepotřebujeme dlužníkův souhlas k postoupení pohledávky na faktora, pouze pokud by postoupení bylo upraveno v rámci klauzule ve smlouvě. Nevýhodou zůstává de facto zpoplatnění výhod, dále nižší příjem finančních prostředků. Mezi nevýhody lze zařadit také vázanost na větší objem pohledávek, tudíž při nižších hodnotách pohledávek k faktoringu nelze přistoupit.

Dle celkového hodnocení vybraných způsobů zajištění zbývající tři způsoby byly hodnoceny jako negativní. Jsou jimi smluvní pokuta, kapitalizace pohledávky a eskont směnky. Při využití smluvní pokuty, která je všeobecně nejvíce používaným preventivním opatřením v zajištění pohledávek, nejvíce oceňujeme kladný efekt na disponibilní zisk účetní jednotky. Je zde ovšem velké riziko, že pohledávka se stane nedobytnou a inkaso z ní plynoucí bude v prodlení delší dobu. U vážných případů ke splacení pohledávky nemusí vůbec dojít, jistota zaplacení není stoprocentní. Pokud by se zdálo, že pohledávka se stává nedobytnou a ohrožovala by platební morálku účetní jednotky, bylo by vhodné použít jiný způsob ručení nad rámec smluvní pokuty v rámci získání finančních

prostředků. Při zavedení smluvní pokuty ve smlouvě je potřeba také její výši a celou problematiku důkladně probrat s obchodním partnerem.

Kapitalizace pohledávky a eskont směnky byly shodně hodnoceny jako nejhůře hodnocené varianty. Kapitalizace pohledávky není vhodná v každém případě, musí být oboustranně účastníky smluvního vztahu prodiskutována a následně schválena. Pro věřitele, který nemá problém s cash flow a netrvá výhradně na platbě, je kapitalizace pohledávky vhodným prostředkem. Z toho vyplývá hlavní nevýhoda metody, žádný přítok finančních prostředků do účetní jednotky. Naopak účetní jednotce se navýší finanční aktiva ve formě podílnictví ve společnosti dlužníka a s tím spojený profit. Tato metoda nemá vliv ani na výslednou daňovou povinnost, ani na disponibilní zisk běžného účetního období. Kapitalizace rozhodně neřeší problematiku nedobytnosti pohledávek v dlouhodobém horizontu a oboustranné přistoupení k tomuto kroku nebude jednoduchým procesem. Je také potřeba zmínit, že tento způsob nebude vhodný při bagatelních hodnotách pohledávek oproti celkovému kapitálu dlužníka.

Poslední zbývající hodnocenou metodou je zajištění pomocí směnky s jejím následným eskontem bance, v celkovém hodnocení byla hodnocena negativně z následujících důvodů. V případě směnky s následným eskontem v souvislosti s dřívějším inkasem finančních prostředků, tak jako u faktoringu se snižuje výnos z pohledávky o poplatky za zprostředkování, i u eskontu směnky musíme počítat se stržením diskontu a poplatků plynoucích bance za zprostředkování eskontního úvěru. Stejná situace nastává, chceme-li dříve peníze, musíme počítat s nižším výnosem z pohledávky. Další komplikací může být, pokud dlužník neuhradí svůj směnečný závazek bance, povinnost úhrady poté jde za stranou původního věřitele, který je nucen dluh uhradit. Ušlé peníze může vymáhat na dlužníkovi, což znamená další průtahy se získáním financí a také náklady spojené s vymáháním. Ani zde není vyloučeno, že dluh se stane nedobytným a těžko získatelným. Samozřejmě výše zmíněné krajní skutečnosti nemusí nastat, proto i směnka může být efektivním zajišťovacím prostředkem, alespoň částečnou výhodou je, že k eskontu směnky nepotřebujeme od dlužníka souhlasné vyjádření.

V závěru hodnocení vybraných variant je dobré podotknout, že výběr zajištění záleží na aktuální finanční situaci podniku, také na finančním zdraví, aktuální politice účetní jednotky a regionu, ve kterém své obchody realizuje. Nemůžeme říct přesně, který typ

zajištění je dobrý nebo špatný, vždy je potřeba hledět na danou situaci v souvislostech a zvolit takový způsob, který přinese kýžené výsledky. Proto pro výše popsané hodnocení je nutné brát v úvahu jisté limity, už i kvůli zjednodušení uváděných příkladů. V praxi může mít vliv na danou problematiku celá řada aspektů, které zde nejsou řešeny. Zde se držíme pouze výchozí situace, dle které bylo hodnocení provedeno, a na jejímž základě byly popsány jevy, které mohou příznivě nebo nepříznivě ovlivnit hospodaření účetní jednotky.

3.7 Shrnutí

Závěrem je třeba shrnout zjištěné výsledky ze šetření vybraných pekárenských podniků a také způsobů zajištění pohledávek. V rámci porovnání tvorby opravných položek k pohledávkám mezi jednotlivými podniky bylo zjištěno, že počet podniků, které tvoří opravné položky v souladu se zákonem o účetnictví je méně, nežli těch, které evidují opravné položky především v souvislosti se zákonem o rezervách, resp. ve vnitropodnikové směrnici pravděpodobně uvádí rovnost podnikových účetních pravidel na úroveň podmínek pro uplatňování daňově účinných opravných položek.

I v podnicích specializujících se na výrobu pekárenských výrobků existují problematické pohledávky, které je potřeba v účetnictví vypořádat. Podniky v současné době mají různé možnosti zajištění, z nichž plynou podniku výhody i nevýhody. Pokud opomeneme podniky, které v příloze účetní závěrky blíže neuvádí, jak zajišťují pohledávky případně, jak doplňují finanční prostředky při jejich nedostatku, zjistíme poměrně vysoký počet podniků, kteří využívají krátkodobou bankovní výpomoc v podobě kontokorentního úvěru. Z celkového počtu 47 podniků uvádělo v účetní závěrce použitý druh zajištění ve 20 případech, z těchto podniků využívá kontokorentního úvěru tři čtvrtiny podniků. Lze říci, že je s podivem jakého procenta použití kontokorentního úvěru dosáhlo, jelikož podmínky jeho užití a úrok s ním spojený je značně nevýhodný.

V návaznosti na zjištění provedené v rámci skupiny vybraných podniků proběhlo šetření aktuálně poskytovaných úrokových sazeb kontokorentního úvěru u vybraných finančních institucí, především z informací dostupných na jejich internetových stránkách. Úročení se pohybovalo od 8,35 % do 17,99 %, jednoznačně lze výši úroku označit za nepřiměřenou. V průměru se úročení z osmi vybraných finančních institucí pohybovalo na úrovni 12,83 % a hodnota mediánu byla 11,75 %. Značně se také lišila hodnota maximálně

možné výše kontokorentního úvěru, pohybovala se v mezích od 500 tis. Kč do 5 000 tis. Kč u jednotlivých bankovních subjektů.

Oproti kontokorentnímu úvěru byl na porovnání výhodnosti jeho užití vybrán faktoring, i zde na základě průzkumu podmínek jednotlivých bankovních institucí došlo k vyhodnocení výše poskytnutých prostředků v rámci předfinancování a výše úroků a poplatků plynoucích faktorovi. Co se týče hodnoty předfinancování, byly poskytovány finančními institucemi hodnoty v rozmezí 75 % až 90 % ze vstupní hodnoty pohledávky, průměrná hodnota činila 82 % a hodnota mediánu 80 %. Rozdílné byly také výše poplatků spojených s využitím faktoringu, ty se při vstupní hodnotě pohledávky 100 tis. Kč pohybovali od 650 Kč do 3 tis. Kč, průměrná hodnota byla 1 388 Kč a hodnota mediánu činila 1,3 tis. Kč. Mimo poplatků se u faktoringu platí dále úrok, ten se v jednotlivých bankovních institucích pohyboval od 1,5 % do 6,3 %, přičemž průměrná hodnota činila 3,71 % a medián byl 3,5 %.

Vzhledem k velkému počtu pekářenských podniků využívající kontokorentní úvěr došlo ke srovnání mezi touto krátkodobou bankovní výpomocí a faktoringem na základě provedených šetření jednotlivých způsobů zajištění. Z porovnání vyplynul faktoring jako lépe hodnocená varianta, hlavním důvodem bylo skutečné snížení rizika nedobytnosti pohledávky a dále také hodnota úrokové sazby.

Z výše zjištěných skutečností lze usoudit, že podniky preferují jednoduché přístupy, proto je zřízení kontokorentního úvěru častým řešením finančních potíží. Příčinnou by mohla být také neinformovanost subjektů o jiných efektivnějších způsobech zajištění vlastních pohledávek. Je otázkou jakým způsobem informovat jednotlivé účetní jednotky o přijatelnějších způsobech řešení problematických pohledávek. Další možnou variantou by mohlo být zvýšení bankovního dohledu nad poskytováním podobných úvěrů, které slouží k překlenutí finanční nestability v rámci poskytnutých obchodních úvěrů. V současné době lze hovořit o profitování poskytovatelů bankovních služeb na příčinách druhotné platební neschopnosti podnikatelských subjektů v důsledku nerentabilního způsobu zajištění pohledávek.

Další možností jak zviditelnit jiné způsoby zajištění by mohla být zaštitěna státní podporou v podobě daňového zvýhodnění, zde by mohlo jít jednak o podporu poskytovatele, ale i příjemce zajišťovací služby. Daňová optimalizace, resp. daňové

zvýhodnění by mohlo přinést kýžený efekt v oblasti většího zabezpečení podnikatelských subjektů, mimo jiné by mohlo postupně docházet k méně případům druhové platební neschopnosti. Větší problémy s financováním mají malé a střední podniky, proto by bylo možné uvažovat také o tvorbě dotačního programu z titulu podpory participace na zajišťovací metodě v podnikatelské činnosti.

Další šetřenou skutečností u vybraných pekárenských podniků bylo rozložení pohledávek po splatnosti dle intervalů délky dní po splatnosti. Za tímto účelem bylo dosaženo zjištění, že nejčetnější skupinou pohledávek po splatnosti jsou v rozmezí nad 30 dní do 180 dní po splatnosti. Na druhém místě jsou zastoupeny pohledávky po splatnosti do 30 dní, dále následují se shodným zastoupením pohledávky po splatnosti nad 180 dní do jednoho roku a po splatnosti nad 1 rok.

Jedním z vyslovených předpokladů šetření pekárenských podniků byla hypotéza závislosti souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti s počtem podnikových prodejen, kdy při vyšším počtu prodejen by mělo docházet ke snižování hodnoty pohledávek po splatnosti. Výchozí hypotéza pomocí korelačního koeficientu nebyla potvrzena. V programu Statgraphics 18 při ověřování základní hypotézy vyšla najevo středně silná závislost mezi souhrnnou hodnotou pohledávek z obchodního styku a cash flow.

Jelikož některé odlehlé hodnoty vybraných pekárenských podniků mohly působit na výslednou hodnotu Pearsonova korelačního koeficientu, byl také pro omezení vlivu odlehlých hodnot proveden výpočet pomocí pořadového korelačního koeficientu. Pořadový korelační koeficient potvrdil zjištění Pearsonova korelačního koeficient, a dále v rámci výpočtu Spearmanova pořadového korelačního koeficientu byly zjištěny výraznější změny výsledků u dvou párů závislostí. V první řadě se zvýšila nepřímá závislost mezi počtem prodejen a souhrnnou hodnotou pohledávek, což by mělo platit i v reálné situaci. Druhá změna se týkala zvýšením nepřímé závislosti mezi průměrným přepočteným počtem zaměstnanců a počtem podnikových prodejen, oproti předchozí zjištěné změně toto zvýšení nemá žádný logicky opodstatněný závěr, zde bohužel omezení vlivu odlehlých hodnot bylo spíše na škodu.

Na základě hodnocení problematických pohledávek u jednotlivých pekárenských podniků byl sestaven ilustrativní příklad, který zhodnotil vybrané doporučené metody zajištění jednak s dopadem do výsledku hospodaření, a jednak s vlivem na daň z příjmů. Počet

podniků, které evidovali ve sledovaném období roku 2017 pohledávky po splatnosti je 33 z celkových 47, neboli 70 % podniků. Z celkového počtu podniků bylo v průměru z hodnoty krátkodobých pohledávek 41% pohledávek po splatnosti.

Pro vyhodnocení modelového příkladu byly zvoleny následující metody zajištění: faktoring, úhrada pohledávky směnkou s následným eskontem, kapitalizace pohledávky, smluvní pokuta a započtení dluhů. Celkové hodnocení bylo provedeno bodovací metodou na základě zvolených preferencí. Mezi pozitivně hodnocenými metodami zajištění se na prvním místě umístilo klasické účtování o zániku pohledávky, resp. její úhrada, na místě druhém následovalo započtení dluhů a na místě třetím metoda faktoringu. Jako negativně hodnocenou variantou byly vyhodnoceny způsoby zajištění smluvní pokutou, následovalo zajištění směnkou s následným eskontem a dále kapitalizace.

Celé šetření v rámci vybrané skupiny pekárenských podniků bylo značně ovlivněno dostupností dokumentů účetní závěrky ve Sbírce listin. Z celkového počtu 47 podniků byla ve dvou případech použita data z let předešlých z důvodu nezveřejnění účetní závěrky ve Sbírce listin, povinnost zveřejnit účetní závěrku vyplývá z § 21a zákona o účetnictví. Kromě nezveřejnění účetních závěrek byl také problém s kvalitou vložených dokumentů, šlo především o špatnou kvalitu tisku, resp. nečitelnost obsahu dokumentu.

K problematice pohledávek v české účetní legislativě lze doporučit především zaměření se na skutečnou hodnotu pohledávek v účetnictví, nejen při jejich vzniku, ale také při tvorbě účetní závěrky. Nastavení systému s vlivem časové hodnoty peněz, která má zajistit při účtování především o dlouhodobých pohledávkách své opodstatnění, by pomohlo zvýšit kvalitu účetních informací pro externí uživatele. Dále je třeba dbát na zvýšení kvality analýzy bonity odběratelů a s tím související platební morálky, která se odrazí na předpokládaném rizikovém faktoru, jenž působí na skutečné ocenění pohledávky při jejím vzniku.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda vykazování pohledávek a riziko jejich nedobytnosti vybrané podniky evidují v souladu se zásadou opatrnosti uváděných v přílohách účetních závěrek. Dílčím cílem bylo potvrzení či vyvrácení domněnky existence vztahu mezi počtem podnikových prodejů a souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti a dalším dílčím cílem bylo vyhodnocení výsledků ukazatelů aktivity. V neposlední řadě bylo cílem zjistit, jaký způsob zajištění je pro účetní jednotky výhodný.

V teoretické části byly definovány pohledávky z pohledu právního, účetního a také daňového. Bylo třeba také zmínit problematiku pohledávek ve výkaznictví dle mezinárodních účetních standardů a provést srovnání s českou legislativou. V rámci účetní problematiky byl dále definován aspekt týkající se problematických pohledávek, resp. pohledávek po splatnosti a s tím související opravné položky. S problematickými pohledávkami úzce souvisí otázka jejich řízení a zajištění, které si lze částečně zdůvodnit pomocí finanční analýzy, konkrétně ukazateli aktivity.

Praktická část byla v první polovině věnována pohledávkám ve vybraném okruhu pekářenských podniků, proto bylo na úvod žádoucí definovat aktuální problematiku na tomto trhu, která poté byla detailněji zobrazena na konkrétním zástupci, jednalo se o společnost Jizerské pekárny spol. s r. o. V souvislosti se zvoleným zástupcem došlo k zobrazení jeho pohledávek ve výkazech účetní závěrky. Následně ve skupině vybraných podniků byla popsána východiska výběru a dále byly vymezeny nejdůležitější faktory, které ovlivňují pohledávky pekářenských podniků.

Ve druhé polovině praktické části byla provedena analýza zaměřená na informace o pohledávkách zveřejněné v příloze účetní závěrky. Zákon o účetnictví ukládá, v jakých případech je třeba tvořit opravné položky k pohledávkám v souladu se zásadou opatrnosti. Dle provedeného šetření bylo zjištěno, že podniky ve 47 % případů tvoří účetní opravné položky dle nařízení zákona o rezervách, který definuje daňovou uznatelnost opravných položek. Podniky, které evidují jenom daňové opravné položky, potom nemusí vyčíslovat rozdíly mezi daňově uznatelnými a neuznatelnými náklady v souvislosti korekce pohledávek. Bohužel pokud zároveň také neúčtují i o účetních opravných položkách

může docházet k porušení zásady věrného a poctivého zobrazení, důvodem je uplatnění zákonné opravné položky, které lze prvně aplikovat až po splatnosti min. 18 měsíců.

Ze šetření podniků dále vyplynulo, že podniky často nezajišťují své pohledávky vhodným způsobem, spíše volí bankovní výpomoci, které lze vnímat spíše jako momentální doplnění hotovosti, ale zajišťovací funkci bohužel neplní. Z podniků, které uvádějí ve své příloze informace o zajištění, vyplývá, že nejčastěji používají kontokorentní úvěr, je opravdu s podivem, že tento velice nevhodný a nákladný způsob byl zjištěn u každého třetího podniku. V souvislosti s tímto zjištěním byla provedena komparace použití kontokorentního úvěru jako zajišťovacího prvku s faktoringem. Z provedené komparace jednoznačně vyplývá, že pro podniky vzhledem k zajištění rizikového faktoru je výhodnější faktoring.

Dále byly podrobeny analýze pohledávky po splatnosti u sledovaných podniků, kdy v evidenci podniků byly v 70 % případů. Z celkového objemu krátkodobých pohledávek v průměru 41 % pohledávek je min. jeden den po splatnosti. Nejčetnější skupinou pohledávek po splatnosti jsou ty, jež jsou po splatnosti více jak 30 dní, max. však do 180 dní. V rámci provedených výpočtů ukazatelů aktivity bylo zjištěno, že doba obratu pohledávek v podstatě odpovídá běžně poskytované doby splatnosti faktur, resp. 30 dní. Zjištění u ukazatele obchodního deficitu jednoznačně poukazuje na pekárenské podniky, které využívají poskytnuté obchodní úvěry ve svůj prospěch.

Při ověření domněnky založené na předpokladu, že existuje nepřímý vztah mezi počtem podnikových prodejen a souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti, byla pomocí korelačních koeficientů hypotéza nepotvrzena. Při výpočtu byla zjištěna pouze středně silná přímá závislost mezi hodnotou pohledávek z obchodního styku a hodnotou cash flow. Pro výpočet korelačního koeficientu bylo použito Pearsonova korelačního koeficientu a Spearmanova pořadového korelačního koeficientu. Pořadový korelační koeficient byl použit kvůli omezení vlivu odlehlých hodnot, i přesto nedošlo k výrazným změnám ve výsledcích a vyslovená hypotéza nebyla ani tak potvrzena.

V závěru praktické části diplomové práce byl vypracován modelový příklad ke srovnání vybraných metod zajištění jednak s vlivem na hospodářský výsledek podniku a jednak s vlivem na daň z příjmů. Pro srovnání byly vybrány metody faktoringu, eskont směnky, kapitalizace pohledávek, smluvní pokuta a započtení dluhů. Všechny metody mají

alespoň částečný zajišťovací prvek či prvek prevenční, který více či méně kryje riziko nedobytnosti pohledávek a také lze jednotlivé metody použít jenom v určitém časovém intervalu.

Vybrané metody byly podrobeny hodnocení na základě zvolených preferencí, mimo jiné byla zahrnuta i možnost klasického účtování o pohledávce, kdy není přistoupeno k zajištění, ale její zánik proběhne tradičně úhradou. V celkovém hodnocení bylo nejlépe hodnoceno právě klasické účtování o pohledávce, započtení dluhů a zajištění faktoringem, možnostmi s negativním vlivem na účetní jednotku byly vyhodnoceny zajištění pomocí smluvní pokuty, dále kapitalizace pohledávky a eskont směnky.

Vzhledem k rozsahu práce nebylo možné provést dotazníkové šetření v rámci celého pekárenského odvětví, a zobecnit tak zjištěné výsledky na celý obor. Pro ověření hypotézy nepřímé závislosti souhrnné hodnoty pohledávek po splatnosti by bylo vhodné zařadit do hodnocení procentuální vyjádření hodnoty prodejů ve vlastních prodejnách, jelikož z výkazů účetní závěrky není možné ve všech případech zjistit jejich skutečnou hodnotu. Pokud by bylo procentuální rozložení prodejů známé, bylo by možné lépe porovnat souhrnnou hodnotu pohledávek po splatnosti vzhledem k realizovaným prodejům ve vlastní prodejní síti, kde i nadále by zůstal předpoklad jejich nepřímého vztahu, resp. s růstem podílu prodejů do vlastní sítě by se snižovala souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti.

Přínos této diplomové práce tkví ve zjištění, kdy účetní jednotky nastavením své vnitropodnikové směrnice v souvislosti tvorby opravných položek k pohledávkám nepřispívají k věrnému a poctivému zobrazení účetnictví a dále dochází k porušování zásady opatrnosti. Hodnoty pohledávek vykázané v účetnictví nemohou odpovídat skutečné hodnotě. Dalším vlivem, který není v současné době zapracován do české účetní legislativy, je vliv časové hodnoty peněz. Za významný přínos je považováno také zjištění neefektivního řízení pohledávek, kdy účetní jednotky k zajištění používají nerentabilní metody, ve výsledku používají pouze prevenční způsoby, které nemají příznivý vliv na omezení rizika nedobytnosti pohledávek.

Citované zdroje

- BRYCHTA, Ivan, et al. 2018. *Účetnictví podnikatelů 2018*. 15. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-989-3.
- ČESKÁ SPOŘITELNA. 2019. *Financování* [online]. Praha: Česká spořitelna, a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/podnikatele-firmy/financovani>
- ČESKÁ TELEVIZE. 2019. *Agrofert může koupit United Bakeries, musí se ale nejprve zbavit několika závodů* [online]. Praha: Česká televize. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2827685-agrofert-muze-koupit-united-bakeries-musi-se-ale-nejprve-zbavit-nekolika-zavodu>
- Česko. Zákon č. 89 ze dne 3. února 2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>
- Česko. Zákon č. 586 ze dne 20. listopadu 1992 zákon o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117, s. 3473. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-586>
- Česko. Zákon č. 563 ze dne 12. prosince 1991 zákon o účetnictví. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 107, s. 2802. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-563>
- Česko. Zákon č. 593 ze dne 21. prosince 1992 zákon o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 119, s. 3565. ISSN 1211-1244. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-593>
- CZECHTRADE. 2018. *Jak vymáhat pohledávky* [online]. Praha: CzechTrade. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/jak-vymahat-pohledavky-ppbi-55880.html#!&chapter=1>
- ČIŽINSKÁ, Romana. 2018. *Základy finančního řízení podniku*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0194-8.
- ČSOB. 2019. *Provozní výdaje* [online]. Praha: Československá obchodní banka, a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/firmy/uvery-a-financovani/provozni-vydaje>

- ČSOB FACTORING A. S. 2019. *ČSOB Factoring* [online]. Praha: ČSOB Faktoring. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.csobfactoring.cz/>
- DVOŘÁKOVÁ, Dana. 2017. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IFRS*. 5. vyd. Brno: BizBooks. ISBN:978-80-265-0692-8.
- EGAP, 2019. *Produkty* [online]. Praha: EGAP 2019. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.egap.cz/cs/produkty>
- EVANGELU, Jaroslava Ester. 2014. *Testy pro personální práci*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5056-9.
- EQUA BANK. 2019. *Úvěry* [online]. Praha: Equa bank a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.equabank.cz/firmy/uvery>
- Evropská unie. 2018. Směrnice č. 2013/34/EU ze dne 26. června 2013 o ročních účetních závěrkách, konsolidovaných účetních závěrkách a souvisejících zprávách některých forem podniků, o změně směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/43/ES a o zrušení směrnic Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS Text s významem pro EHP. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2013. ISSN 1977-0863. Dostupné také z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1569341197126&uri=CELEX:32013L0034>
- FIELDS, Edward. 2016. *The Essentials of Finance and Accounting for Nonfinancial Managers*. [online]. 3. vyd. USA: AMACOM. ISBN 978-08-144-3695-0. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/2148326048/bookReader?accountid=17116>
- FIO BANKA. 2019. *Úvěry* [online]. Praha: Fio banka, a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.fio.cz/bankovni-sluzby/uvery>
- Fučík & partneři, s.r.o. 2015. *Pohledávky* [online]. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.fucik.cz/publikace/pohledavky/>
- HINKE, Jana, et al. 2016. *Účetnictví 2: pokročilé aplikace*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4281-6.

- HOSPODKA, Jan a Monika RANDÁKOVÁ. 2017. Indicating Insolvency in Firms. In: *Financial Management of Firms and Financial Institutions - 11th International Scientific Conference*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, s. 312 - 319. ISBN 978-80-248-4138-0.
- HRDÝ, Milan. 2017. *Oceňování bank, pojišťoven a dalších finančních institucí*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-829-2.
- INVESTIČNÍWEB.CZ. 2017. *Pekárenský trh v ČR* [online]. Praha: Investicniweb.cz [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://www.investicniweb.cz › Files › pdf-pekarensky-trh-v-cr>
- Jizerské pekárny spol. s r. o. 2015. *Výroční zpráva společnosti za rok 2015* [online]. Liberec: Jizerské pekárny spol. s r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=44914320&subjektId=655399&spis=545816>
- Jizerské pekárny spol. s r. o. 2016. *Výroční zpráva společnosti za rok 2016*. [online]. Liberec: Jizerské pekárny spol. s r.o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=49248077&subjektId=655399&spis=545816>
- Jizerské pekárny spol. s r. o. 2017. *Výroční zpráva společnosti za rok 2017* [online]. Liberec: Jizerské pekárny spol. s r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=53148835&subjektId=655399&spis=545816>
- Jizerské pekárny. 2019. *Jizerské pekárny spol. s r. o.* [online]. Česká Lípa: Jizerské pekárny spol. s r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.jipek.cz/>
- JOSKOVÁ, Lucie, et al. 2018. *Nová společnost s ručením omezeným*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4445-2.
- KB. 2019. *Úvěry a financování* [online]. Praha: Komerční banka, a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/firmy-a-instituce/produkty/uvery-a-financovani>
- KNÁPKOVÁ, Adriana, et al. 2017. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0563-2.

- LEVINE, Sam. 2016. *Grading Company Management. Better Investing*. [online] 3(3): 32-33 [cit. 2019-09-24]. Dostupné z: <https://search.proquest.com/docview/1844175199/fulltextPDF/E2E8699F8F0840BDPQ/1?accountid=17116>
- MACHKOVÁ, Hana. 2014. *Mezinárodní obchodní operace*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4874-0.
- MALÍKOVÁ, Olga a Josef HORÁK. 2011. *Technika provádění účetních záznamů včera a dnes*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-799-4.
- MARINIČ, Pavel. 2008. *Plánování a tvorba hodnoty firmy*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2432-4.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. 2018. *SOUHRN KONCEPCE NOVÉ ÚČETNÍ LEGISLATIVY 2020 - 2030* [online]. Praha: MFČR. [cit. 2018-12-02] Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/verejne-diskuze/2018/verejna-konzultace-k-souhrnu-reseni-konc-33609>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. 2015. *Zajištění a utvrzení dluhu* [online]. Praha: MSČR [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/smluvni-pravo/konkretni-zmeny-v-obecne-casti/zajisteni-a-utvrzeni-dluhu>
- MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. 2018. *Sbírka listin* [online]. Praha: MSČR. [cit. 2018-12-02]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik>
- MONETA MONEY BANK. 2019. *Úvěry nad 2,5 milionu* [online]. Praha: MONETA Money Bank, a. s. [cit. 2019-09-24]. Dostupné z: <https://www.moneta.cz/pujcky-a-uvery/uvery-nad-2-5-milionu>
- MULAČOVÁ, Věra a Petr MULAČ. 2013. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4780-4.
- MÜLLEROVÁ, Libuše. 2009. Faktoring – jedna z hlavních forem financování malých a středních podniků. *Journal of Competitiveness*. [online]. 1(1): 75-83 [cit.2018-12-02]. ISSN 1804-1728. Dostupné z: <https://www.ejournal.cz › files › 8.pdf>

- MÜLLEROVÁ, Libuše a Michal ŠINDELÁŘ. 2016. *Účetnictví, daně a audit v obchodních korporacích*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5806-0.
- NOVOTNÝ, Pavel. 2018. *Účetnictví pro úplné začátečníky 2018*. 12. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0870-1.
- NOVOTNÝ, Petr, et al. 2014. *Nový občanský zákoník: smluvní právo*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5164-1.
- NOTÁŘSKÁ KOMORA ČR. 2019. *Zástavní smlouva* [online]. Praha: Notářská komora České republiky. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/zastavni-smlouva>
- NÝVLTOVÁ, Romana a Pavel MARINIČ. 2010. *Finanční řízení podniku: moderní metody a trendy*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3158-2.
- PERTHEN, Ervín. 2015. *Správa a vymáhání pohledávek v praxi*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-952-6.
- PODNIKATEL.CZ. 2014. *Manuál začínajícího podnikatele*. ISBN 999-00-001-2629-3.
- RAIFFEISEN BANK. 2019. *Provozní financování* [online]. Praha: Raiffeisenbank a. s. [cit 2019-09-24]. Dostupné z: <https://www.rb.cz/podnikatele/financovani/provozni-financovani>
- REJNUŠ, Oldřich. 2016. *Finanční trhy*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5871-8.
- RODGERS, Waymond. 2016. *Knowledge Creation: Going Beyond Published Financial Information*. [online] New York: Nova Science Publishers, Inc. ISBN 978-16-348-5290-6. [cit. 2019-09-24]. Dostupné z: [https://search.proquest.com/docview/2134546623/\\$N?accountid=17116](https://search.proquest.com/docview/2134546623/$N?accountid=17116)
- RŮČKOVÁ, Petra. 2019. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 6. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2028-4.
- RŮČKOVÁ, Petra. 2012. *Finanční management*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4047-8.
- ŘEŽŇÁKOVÁ, Mária. 2010. *Řízení platební schopnosti podniku*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3441-5.

- ŘEŽŇÁKOVÁ, Mária. 2012. *Efektivní financování rozvoje podnikání*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1835-4.
- SBERBANK. 2019. *Úvěry* [online]. Praha: Sberbank CZ, a. s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.sberbankcz.cz/podnikatele-a-firmy/uvery>
- SMEJKAL, Vladimír a Karel RAIS. 2013. *Řízení rizik ve firmách a jiných organizacích*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4644-9.
- SKÁLOVÁ, Jana. 2018. *Podvojný účetnictví*. 24. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0868-8
- SKÁLOVÁ, Jana, et al. 2019. *Interpretace Národní účetní rady s praktickými příklady a komentáři*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-2216-5.
- SMEJKAL, Ladislav. 2009. *Historie a současnost podnikání na Českolipsku*. Městské knihy. ISBN 978-80-866-9958-5.
- STORMWARE s. r. o. 2013. *Opravné položky k pohledávkám* [online]. Jihlava: Stormware s. r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/opravne-polozky-k-pohledavkam/>
- STORMWARE s. r. o. 2016. *Účetnictví pro začátečníky – 6. díl* [online]. Jihlava: Stormware s. r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/ucetnictvi-pro-zacatecniky-%E2%80%93-6-dil/>
- STORMWARE s. r. o. 2017. *Zákonné opravné položky k pohledávkám v roce 2017* [online]. Jihlava: Stormware s. r. o. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/ucetnictvi/zakonne-opravne-polozky-k-pohledavkam-2017/>
- STROUHAL, Jiří, et al. 2014. *Účetnictví: velká kniha příkladů*. Brno: BizBooks. ISBN 978-80-265-0154-1.
- Svaz pekařů a cukrářů v ČR, z.s. 2019. *Svaz pekařů a cukrářů v České republice* [online]. Praha: Svaz pekařů a cukrářů v ČR, z.s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <http://www.svazpekaru.cz/>.
- ŠMÍDOVÁ, Radana. 2014. *Finanční analýza a plánování podniku: cvičebnice*. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-2051-3.

- ŠTEKER, Karel a Milana OTRUSINOVÁ. 2016. *Jak číst účetní výkazy: základy českého účetnictví a výkaznictví*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-9351-6.
- TAUŠL PROCHÁZKOVÁ, Petra a Eva JELÍNKOVÁ. 2018. *Podniková ekonomika - klíčové oblasti*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0689-9.
- VANČUROVÁ, Alena. 2017. *Zdanění osobních příjmů*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-926-8.
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. 2018. *Daňový systém ČR 2018*. 14. vyd. Praha: VOX. ISBN 978-80-87480-63-2.
- VOZŇÁKOVÁ, Iveta a Dagmar BAŘINOVÁ. 2007. *Pohledávky: právně - daňově – účetně*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-1816-3.
- UniCredit Factoring Czech Republic and Slovakia a.s. 2019. *UniCredit Factoring* [online]. Praha: UniCredit Factoring Czech Republic and Slovakia a.s. [cit. 2019-09-20]. Dostupné z: <https://www.unicreditfactoring.cz/>

Seznam příloh

Příloha A 109 - 112

Příloha B 113 - 114

Příloha C 115 - 116

Příloha D 117 - 118

Příloha A – Tabulka vybraných pekařských podniků s uvedenými charakteristikami

k 31.12.2017	Název	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	Kraj	Tržby (v tis. Kč)
1	Adélka, a. s.	246	Jihočeský	235 539
2	BENEA, s. r. o.	209	Středočeský	172 074
3	ENPEKA, a. s.	283	Vysočina	218 925
4	INPEKO, spol. s r. o.	199	Ústecký	119 223
5	Jizerské pekárny, spol. s r. o.	413	Liberecký	327 237
6	K III, spol. s r. o.	184	Jihočeský	158 938
7	LAPEK, a. s.	260	Vysočina	265 727
8	Mlýn Herold, spol. s r. o.	122	Jihomoravský	140 491
9	NOPEK, a. s.	367	Pardubický	381 418
10	PECUD, výrobní a obchodní družstvo Žandov	217	Ústecký	161 353
11	PE H a K, v. o. s.	119	Ústecký	69 189
12	Pekárna Racek, s. r. o.	230	Olomoucký	189 473
13	Pekaři a spol., spol. s r. o.	131	Moravskoslezský	150 999
14	PENAM, a. s.	1875	Jihomoravský	3 600 182
15	PAC Hořovice, s. r. o.	458	Praha	727 070
16	Karlova pekárna, s. r. o.	385	Jihomoravský	371 291
17	Hradecká pekárna, s. r. o.	333	Královehradecký	324 175
18	Pekárny a cukrárny Náchod, a. s.	434	Královehradecký	349 659
19	Pekárna Hruška, spol. s r. o.	226	Moravskoslezský	181 983
20	Pekárna Zelená louka, a. s.	133	Praha	347 713
21	Rina Europe, s. r. o.	138	Plzeňský	347 699
22	Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s.	249	Plzeňský	330 415
23	UNITED BAKERIES, a. s.	1107	Praha	2 204 585
24	SEMAG, spol. s r. o.	243	Moravskoslezský	216 187
25	BEAS, a. s.	267	Královehradecký	262 849
26	DK OPEN, spol. s r. o.	229	Jihočeský	171 556
27	Pekařství IIIík, spol. s r. o.	261	Moravskoslezský	196 494
28	Tritia, spol. s r. o.	212	Plzeňský	179 520
29	Svoboda a Březík - pečivo, s. r. o.	142	Praha	124 758
30	Pekárna Kabát, s. r. o.	177	Praha	162 701
31	Pekárny Blansko, a. s.	264	Jihomoravský	156 644
32	Pekárna Ivanka, s. r. o.	120	Jihomoravský	92 339
33	Vašíček - pekařství a cukrářství, s.r.o.	84	Olomoucký	62 466
34	Pekařství Střelná, s. r. o.	127	Zlínský	110 027
35	TOPEK, s. r. o.	91	Zlínský	58 953
36	Jan Pondělník - pekařství a cukrářství Dvorec, s. r. o.	80	Plzeňský	70 905
37	JAPEK, s. r. o.	185	Ústecký	153 651
38	Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o.	146	Liberecký	170 267

Pohledávky k 31.12.2017 (v tis. Kč)	Pohledávky k 31.12.2016 (v tis. Kč)	Rychlost obratu pohledávek	Doba obratu pohledávek	Krátkodobé závazky	Obchodní deficit	Pohledávky po splatnosti do 30 dní (v tis. Kč.)
16 126	16 006	14,66	24,90	25 091	-13,89	x
7 073	7 417	23,75	15,37	17 443	-22,00	843
16 586	16 003	13,44	27,17	20 931	-7,24	x
7 347	7 164	16,43	22,21	27 416	-61,44	x
29 669	22 161	12,63	28,91	30 950	-1,43	1 912
11 263	12 418	13,42	27,19	12 086	-1,89	x
13 962	13 671	19,23	18,98	60 762	-64,28	x
15 149	15 713	9,10	40,09	21 893	-17,52	x
55 619	49 789	7,24	50,44	58 344	-2,61	4 716
10 537	12 079	14,27	25,58	20 349	-22,20	x
3 845	3 955	17,74	20,57	23 027	-101,19	x
13 191	13 911	13,98	26,10	22 973	-18,84	x
5 724	7 219	23,33	15,64	9 885	-10,06	110
599 394	598 795	6,01	60,74	893 128	-29,78	x
82 801	72 040	9,39	38,87	48 679	17,13	2 091
30 458	25 969	13,16	27,74	63 478	-32,46	x
25 815	25 548	12,62	28,92	52 791	-30,37	2 897
34 702	34 051	10,17	35,88	44 968	-10,72	x
54 257	145 775	1,82	200,60	18 320	72,08	193
38 050	69 755	6,45	56,58	385 590	-364,82	x
37 784	33 923	9,70	37,64	110 045	-75,86	x
39 583	28 086	9,77	37,38	37 157	2,68	x
916 935	907 220	2,42	151,01	820 446	15,98	x
15 182	18 250	12,93	28,22	59 166	-74,26	x
24 678	28 127	9,96	36,66	15 290	13,04	x
15 707	13 060	11,93	30,60	29 375	-29,08	797
24 800	24 291	8,01	45,59	29 958	-9,58	x
11 661	11 991	15,18	24,04	17 360	-11,59	x
11 343	14 067	9,82	37,17	8 320	8,84	576
6 321	5 462	27,62	13,22	29 309	-51,57	243
13 187	10 597	13,17	27,71	52 787	-92,27	x
8 760	10 071	9,81	37,22	5 035	14,72	x
4 201	5 338	13,10	27,87	3 803	2,33	
30 171	29 554	3,68	99,06	23 354	22,61	x
2 196	2 960	22,87	15,96	15 014	-79,36	x
2 007	1 974	35,62	10,25	7 610	-28,84	x
16 826	18 376	8,73	41,81	58 751	-99,59	x
5 873	3 363	36,87	9,90	45 777	-85,54	x

Pohledávky po splatnosti nad 30 dní do 6 měsíců (v tis. Kč)	Pohledávky po splatnosti nad 6 měsíců do 1 roku (v tis. Kč)	Pohledávky po splatnosti nad 1 rok (v tis. Kč)	Opravné položky k pohledávkám (v tis. Kč)
27	x	x	390
22	103	226	283
x	1 873	x	422
x	2 387	x	1 372
634	1 009	x	1 009
x	x	x	7
3 140	1 170	x	1 628
x	x	x	x
1 250	910	x	780
1 118	x	x	116
x	41	x	41
x	x	x	x
x	18	x	x
46 892	x	x	13 217
58	226	1 343	1 400
x	x	x	1 739
367	510	x	547
1 762	166	842	4 326
36	x	x	36
x	x	x	x
17 835	x	x	2 143
x	2 228	x	1 994
x	x	x	704
x	x	x	2 095
4 740	183	2 595	2 419
-285	x	38	53
x	x	x	x
x	x	x	95
141	16	389	56
164	161	115	66
x	x	x	241
x	117	x	75
3 901	13	153	53
x	x	x	x
x	x	x	x
469	x	x	x
5 668	x	x	x
x	x	x	x

k 31.12.2017	Název	Průměrný přečtený počet zaměstnanců	Kraj	Tržby (v tis. Kč)
39	Pekárna Šumava, a. s.	122	Liberecký	149 818
40	La Lorraine, a. s.	520	Středočeský	3 353 759
41	PROFROST, a. s.	155	Olomoucký	428 196
42	Goldfein CZ, s. r. o.	115	Pardubický	164 560
43	Melites, spol. s r. o.	128	Olomoucký	250 572
44	KOMPEK, kombinát pekařské a cukrářské výroby, spol. s r. o.	200	Středočeský	322 377
45	Pekařství a cukrářství Sázava, s. r. o.	284	Pardubický	310 590
46	AVOS, a. s.	78	Zlínský	93 823
47	MARTA, spol. s r. o.	112	Královehradecký	83 209

Pohledávky k 31.12.2017 (v tis. Kč)	Pohledávky k 31.12.2016 (v tis. Kč)	Rychlost obratu pohledávek	Doba obratu pohledávek	Krátkodobé závazky	Obchodní deficit	Pohledávky po splatnosti do 30 dní (v tis. Kč.)
8 669	4 937	22,02	16,57	25 606	-41,26	x
703 675	529 484	5,44	67,10	609 305	10,27	x
79 776	91 261	5,01	72,90	75 575	3,58	x
30 001	43 629	4,47	81,66	71 748	-92,60	x
32 697	30 263	7,96	45,86	18 696	20,39	x
40 524	35 710	8,46	43,16	20 535	22,63	3 895
10 515	9 973	30,32	12,04	25 480	-17,59	730
6 371	6 499	14,58	25,03	7 846	-5,74	x
5 152	7 002	13,69	26,66	4 818	1,47	678

Pohledávky po splatnosti nad 30 dní do 6 měsíců (v tis. Kč)	Pohledávky po splatnosti nad 6 měsíců do 1 roku (v tis. Kč)	Pohledávky po splatnosti nad 1 rok (v tis. Kč)	Opravné položky k pohledávkám (v tis. Kč)
x	539	x	269
x	52	x	9 032
4 530	x	x	x
x	x	x	848
2 449	x	x	207
1 740	624	6 756	5 190
362	94	8	41
x	25	236	195
299	68	438	143

Příloha B – Seznam pekárenských podniků s hodnotami krátkodobých pohledávek, krátkodobým finančním majetkem, provozní pohotovou likviditou a počtem podnikových prodejů

Název	Krátkodobé pohledávky (v tis. Kč)	Krátkodobý finanční majetek (v tis. Kč)	Provozní pohotovostní likvidita	Počet podnikových prodejů
Adélka, a. s.	17 965	0	0,72	18
BENEA, s. r. o.	7 073	0	0,41	18
ENPEKA, a. s.	23 659	0	1,13	24
INPEKO, spol. s r. o.	7 347	4 082	0,42	6
Jizerské pekárny, spol. s r. o.	29 669	0	0,96	34
K III, spol. s r. o.	11 263	0	0,93	18
LAPEK, a. s.	13 962	0	0,23	44
Mlýn Herold, spol. s r. o.	15 149	0	0,69	9
NOPEK, a. s.	55 619	3 737	1,02	11
PECUD, výrobní a obchodní družstvo Žandov	10 537	164	0,53	19
PE H a K, v. o. s.	3 845	0	0,17	3
Pekárna Racek, s. r. o.	13 191	0	0,57	26
Pekaři a spol., spol. s r. o.	5 724	0	0,58	3
PENAM, a. s.	599 394	0	0,67	40
PAC Hořovice, s. r. o.	82 801		1,70	7
Karlova pekárna, s. r. o.	30 458	0	0,48	39
Hradecká pekárna, s. r. o.	25 815	0	0,49	31
Pekárny a cukrárny Náchod, a. s.	34 702	0	0,77	27
Pekárna Hruška, spol. s r. o.	54 257	0	2,96	0
Pekárna Zelená louka, a. s.	38 050	0	0,10	40
Rina Europe, s. r. o.	37 784		0,34	0
Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s.	39 583	0	1,07	7
UNITED BAKERIES, a. s.	916 935	0	1,12	0
SEMAG, spol. s r. o.	15 182		0,26	10
BEAS, a. s.	24 678	0	1,61	3
DK OPEN, spol. s r. o.	8 072	0	0,27	23
Pekařství IIIík, spol. s r. o.	24 800	0	0,83	10
Tritia, spol. s r. o.	11 661	0	0,67	22
Svoboda a Březík - pečivo, s. r. o.	11 343	0	1,36	27
Pekárna Kabát, s. r. o.	6 321	0	0,22	29

Pekárny Blansko, a. s .	13 187	0	0,25	23
Pekárna Ivanka, s. r. o.	8 760	0	1,74	7
Vašíček - pekařství a cukrářství, s.r.o.	4 201	0	1,10	8
Pekařství Střelná, s. r. o.	24 394	0	1,04	15
TOPEK, s. r. o.	2 196	0	0,15	15
Jan Pondělník - pekařství a cukrářství Dvorec, s. r. o.	2 007	0	0,26	3
JAPEK, s. r. o.	15 882	0	0,27	3
Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o.	5 873	0	0,13	10
Pekárna Šumava, a. s.	8 669	0	0,34	145
La Lorraine, a. s.	703 675	0	1,15	0
PROFROST, a. s.	79 227	0	1,05	0
Goldfein CZ, s. r. o.	29 710	0	0,41	0
Melites, spol. s r. o.	32 697	0	1,75	0
KOMPEK, kombinát pekařské a cukrářské výroby, spol. s r. o.	40 524	0	1,97	0
Pekařství a cukrářství Sázava, s. r. o.	9 844	0	0,39	30
AVOS, a. s.	6 371	0	0,81	6
MARTA, spol. s r. o.	5 116	0	1,06	11

Příloha C – Seznam pekárenských podniků s hodnotami pohledávek z obchodního styku, souhrnnou hodnotou pohledávek po splatnosti a stavem cash flow

	Pohledávky z obchodního styku (v tis. Kč)	Souhrnná hodnota pohledávek po splatnosti (v tis. Kč)	Stav cash flow k 31.12.2017 (v tis. Kč)
Adélka, a. s.	12 856	17 835	27 322
AVOS, a. s.	5 499	261	0
BEAS, a. s.	23 745	0	61 682
BENEA, s. r. o.	6 108	2 228	2 505
DK OPEN, spol. s r. o.	8 072	550	1 662
ENPEKA, a. s.	15 452	0	5 513
Goldfein CZ, s. r. o.	28 094	0	2 961
Hradecká pekárna, s. r. o.	23 685	4 067	1 759
INPEKO, spol. s r. o.	7 019	6 876	0
Jan Pondělník - pekařství a cukrářství Dvorec, s. r. o.	1 845	4 310	0
JAPEK, s. r. o.	13 735	0	0
Jizerské pekárny, spol. s r. o.	20 957	0	14 159
K III, spol. s r. o.	10 495	0	31 278
Karlova pekárna, s. r. o.	27 277	0	4 194
KOMPEK, kombinát pekařské a cukrářské výroby, spol. s r. o.	38 061	13 015	0
La Lorraine, a. s.	655 955	52	150 014
LAPEK, a. s.	10 518	0	11 758
MARTA, spol. s r. o.	2 787	1 483	0
Melites, spol. s r. o.	31 348	2 449	13 096
Mlýn Herold, spol. s r. o.	15 149	46 892	0
NOPEK, a. s.	35 763	2 770	2 918
PAC Hořovice, s. r. o.	78 674	1 118	47 588
PE H a K, v. o. s.	3 132	2 387	0
PECUD, výrobní a obchodní družstvo Žandov	9 205	0	0
Pekárna Hruška, spol. s r. o.	641	27	235 821
Pekárna Ivanka, s. r. o.	7 442	0	0
Pekárna Kabát, s. r. o.	3 020	117	9 196
Pekárna Racek, s. r. o.	11 024	1 122	11 466
Pekárna Šumava, a. s.	6 023	539	465
Pekárna Zelená louka, a. s.	30 946	5 668	24 639
Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s.	35 736	41	22 145
Pekárny a cukrárny Náchod, a. s.	32 633	683	15 445
Pekárny Blansko, a. s.	9 085	0	0

Pekaři a spol., spol. s r. o.	5 586	3 555	8 789
Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o.	574	3 774	12 855
Pekařství a cukrářství Sázava, s. r. o.	8 335	1 194	0
Pekařství IIIík, spol. s r. o.	19 175	0	4 671
Pekařství Střelná, s. r. o.	23 035	229	2 939
PENAM, a. s.	405 290	469	76 743
PROFROST, a. s.	46 814	4 530	81 476
Rina Europe, s. r. o.	32 389	1 194	33 826
SEMAG, spol. s r. o.	14 323	3 718	694
Svoboda a Březík - pečivo, s. r. o.	9 369	0	9 312
TOPEK, s. r. o.	1 726	0	0
Tritia, spol. s r. o.	9 284	7 518	5 053
UNITED BAKERIES, a. s.	217 331	1 873	27 034
Vašíček - pekařství a cukrářství, s.r.o.	4 079	128	0

Příloha D – Seznam pekárenských podniků se způsobem zajištění pohledávek a tvorby účetních opravných položek

Název	Zajištění	Tvorba účetních opravných položek
Adélka, a. s.	bankovní zástava	dle zákona o rezervách
BENEA, s. r. o.	revolvingový úvěr	dle zákona o účetnictví
ENPEKA, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
INPEKO, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
Jizerské pekárny, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
K III, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
LAPEK, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Mlýn Herold, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
NOPEK, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
PECUD, výrobní a obchodní družstvo Žandov	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
PE H a K, v. o. s.	nespecifikováno	nespecifikováno
Pekárna Racek, s. r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Pekaři a spol., spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
PENAM, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
PAC Hořovice, s. r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Karlova pekárna, s. r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
Hradecká pekárna, s. r. o.	bankovní úvěr	dle zákona o rezervách
Pekárny a cukrárny Náchod, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
Pekárna Hruška, spol. s r. o.	nespecifikováno	nespecifikováno
Pekárna Zelená louka, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
Rina Europe, s. r. o.	nespecifikováno	nespecifikováno
Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
UNITED BAKERIES, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
SEMAG, spol. s r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
BEAS, a. s.	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
DK OPEN, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Pekařství IIIík, spol. s r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
Tritia, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Svoboda a Březík - pečivo, s. r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
Pekárna Kabát, s. r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Pekárny Blansko, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Pekárna Ivanka, s. r. o.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
Vašíček - pekařství a cukrářství, s.r.o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
Pekařství Střelná, s. r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o rezervách
TOPEK, s. r. o.	nespecifikováno	nespecifikováno
Jan Pondělník - pekařství a cukrářství Dvorec, s. r. o.	směnka	dle zákona o účetnictví
JAPEK, s. r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví

Pekařství a cukrářství Jiří Bláha, s. r. o.	nespecifikováno	nespecifikováno
Pekárna Šumava, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
La Lorraine, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
PROFROST, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
Goldfein CZ, s. r. o.	zástavní právo	dle zákona o účetnictví
Melites, spol. s r. o.	nespecifikováno	dle zákona o účetnictví
KOMPEK, kombinát pekařské a cukrářské výroby, spol. s r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví
Pekařství a cukrářství Sázava, s. r. o.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
AVOS, a. s.	nespecifikováno	dle zákona o rezervách
MARTA, spol. s r. o.	kontokorentní úvěr	dle zákona o účetnictví